

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA HISTORIA KLASY: IV -VIII

Na podstawie programu nauczania historiiil w klasach 4-8 szkoły
podstawowej

„Wczoraj i Dziś”; autor: dr Tomasz Maćkowski; wydawnictwo Nowa Era
opracował zespół nauczycieli historii w składzie:
Przemysław Nowak, Anna Rak, Jacek Strzelecki

**OBOWIĄZUJĄCY ZESTAW PODRĘCZNIKÓW WYDANYCH PRZEZ WYD. NOWA
ERA**

- Wczoraj i Dziś. Podręcznik dla klasy czwartej szkoły podstawowej – Nr dopuszczenia: 877/1/2020/z1
- Wczoraj i dziś. Podręcznik dla klasy piątej szkoły podstawowej – Nr dopuszczenia: 877/2/2018
- Wczoraj i dziś. Podręcznik do klasy szóstej szkoły podstawowej – Nr dopuszczenia 877/3/2019

- Wczoraj i Dziś. Podręcznik dla klasy siódmej szkoły podstawowej – Nr dopuszczenia: 877/4/2020/z1
- Wczoraj i Dziś. Podręcznik dla klasy ósmej szkoły podstawowej – Nr dopuszczenia: 877/5/2021/z1

1. Postanowienia wstępne

1. Przedmiotowy system oceniania z historii jest zgodny z Zasadami Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania w PSP w Zbludowicach.
2. Załącznikami od nr 1 do nr 5 do przedmiotowego systemu oceniania są wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z historii dla

kl. IV, V, VI, VII, VIII.21. FORMY SPRAWDZANIA WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI

- a. wypowiedź pisemna:
 - testy ,
 - sprawdziany ,
 - kartkówki,
- b. wypowiedź ustna,
- c. analiza źródeł różnego rodzaju,
- d. zadanie domowe,
- e. aktywność na lekcji,
- f. praca w grupach,
- g. dodatkowe opracowania wykraczające poza treści obowiązkowe,
- h. udział w konkursach przedmiotowych.
- i. dodatkowe opracowania wykraczające poza treści obowiązkowe

3.. TESTY:

- przeprowadzane są na zakończenie danego działu i trwają około 40 – 45 min,
- obejmuje wiadomości dotyczące jednego działu (2 - 3 w semestrze),
- jest zapowiedziany z tygodniowym wyprzedzeniem, sprawdzany przez nauczyciela do 2 tygodni od napisania,
- obowiązuje każdego ucznia, nie wywiązanie się w pierwszym terminie powoduje napisanie go w drugim terminie **w ciągu 2-ch tygodni**, w terminie uzgodnionym z nauczycielem. Uczeń, który nie dopełni powyższego warunku otrzymuje ocenę niedostateczną.

4. SPRAWDZIANY:

- trwają 20 - 30 minut i obejmują wiadomości i umiejętności co najwyżej z 3 ostatnich lekcji,

- są zapowiedziane, sprawdzane przez nauczyciela do 2 tygodni, - obowiązują każdego ucznia, nie wywiązanie się w pierwszym terminie powoduje napisanie go w drugim terminie **w ciągu 2-ch tygodni**, w terminie uzgodnionym z nauczycielem. Uczeń, który nie dopełni powyższego warunku otrzymuje ocenę niedostateczną,

Uczeń posiada możliwość poprawienia każdego **testu i sprawdzianu** w ciągu roku szkolnego. Po poprawie nauczyciel wpisuje ocenę wyższą, która jest liczona do średniej (pierwsza nie jest liczona do średniej). W przypadku nieobecności dziecka na teście lub sprawdzianie ocenę zastępuje minus z komentarzem, jaka powstała zaległość

5. KARTKÓWKI:

- trwają 5 - 10 minut, obejmują wiadomości i umiejętności z ostatniej lekcji, są zapowiedziane, sprawdzane przez nauczyciela do 2 tygodni. **Nie są poprawiane.**

Uczniowie nieobecni na kartkówkach piszą je w najbliższym terminie lub odpowiadają ustnie (bez wcześniejszych ustaleń z nauczycielem).

Prace pisemne są oceniane punktowo, punkty są sumowane i zamieniane na ocenę według kryteriów przyjętych w **W.S.O.**, czyli:

100 - 99% - celujący

98 - 90% - bardzo dobry

89 - 70% - dobry

69 - 50% - dostateczny

49 - 30% - dopuszczający

29 - 0% - niedostateczny

6. Wypowiedź ustna

Przy odpowiedzi ustnej obowiązuje zakres wiadomości z 3 ostatnich lekcji, z wyjątkiem lekcji powtórzeniowych, zapowiedzianych z tygodniowym wyprzedzeniem. Poprawiania uzyskanych ocen nie przewiduje się.

7. Analiza źródeł historycznych

Praca ze źródłem może mieć charakter krótkiej analizy w formie kartkówki lub pracy całogodzinnej.

8. Praca domowa: przygotowanie zadania z wykorzystaniem literatury popularnonaukowej i naukowej – **ocena celująca**,

- pełne przedstawienie problemu - **ocena bdb**, - pobieżne praca z niewielkimi uchybieniami –db,

przedstawienie problemu – **ocena dst**,

- częściowo błędne przedstawienie problemu – **ocena dopuszczająca**, brak zadania - powoduje uwagę dotyczącą niewykonania polecenia nauczyciela skutkującą 1 pkt. ujemnym z zachowania

9. Aktywność na lekcji:

Nauczyciel ocenia pracę na lekcji. Uczeń aktywny na lekcji może otrzymać 2 oceny bardzo dobre w ciągu jednego semestru z aktywności.

10. Praca w grupie

Zasady oceny pracy w grupie zależą od rodzaju wykonywanego zadania i są podane przez nauczyciela przed przystąpieniem do pracy.

- lider grupy – **ocena celująca, bardzo dobra (6, 5)**, - uczeń aktywny – **ocena dobra (4)**,

- uczeń wykonujący polecenia – **ocena dostateczna (3)**, uczeń o postawie biernej – **ocena dopuszczająca (2)**

- uczeń nie uczestniczący w pracach grupy – **ocena niedostateczna (1)**

11. Udział w konkursach przedmiotowych:

Za udział w I i II etapie konkursu przedmiotowego uczeń uzyskuje ocenę cząstkową 6 i odpowiednią ilość punktów z zachowania zgodną z Regulaminem Ocen z Zachowania.

Za tytuł finalisty bądź laureata konkursu przedmiotowego uczeń uzyskuje ocenę celującą z historii na koniec roku szkolnego. Za udział w Szkolnym Konkursie Historycznym uczeń uzyskuje odpowiednią ilość punktów z zachowania zgodną z Regulaminem Ocen z Zachowania. Laureaci w/w konkursu otrzymują ocenę cząstkową celującą z historii, dyplomy i nagrody.

12. ZASADY OCENIANIA

1. Uczeń ma prawo zgłosić 2 razy w ciągu półrocza, że jest nieprzygotowany do zajęć. Nieprzygotowanie obejmuje: brak zadania domowego, kartkówkę, odpowiedź, brak zeszytu przedmiotowego. O fakcie nieprzygotowania uczeń zobowiązany jest poinformować nauczyciela przed rozpoczęciem lekcji. Nie można zgłosić nieprzygotowania jeśli była zapowiedziana praca klasowa, sprawdzian oraz lekcja powtórzeniowa.

2. Uczeń ma obowiązek prowadzenia zeszytu przedmiotowego systematycznie, rzetelnie i estetycznie.

13. POPRAWA OCEN BIEŻĄCYCH

1. Poprawa odbywa się na lekcji lub poza godzinami zajęć lekcyjnych (w terminie ustalonym przez nauczyciela). 2. Uczeń ma obowiązek zaliczyć materiał omawiany na lekcjach, podczas jego nieobecności w terminie i na zasadach ustalonych przez nauczyciela.

14.. ZASADY KLASYFIKOWANIA

Podstawą do wystawienia oceny śródrocznej oraz oceny rocznej z historii jest średnia ważona obliczona w następujący sposób:

1. Każdej ocenie śródkresowej przyporządkowuje się liczbę naturalną , oznaczając jej wagę w hierarchii ocen. Średnią ważoną oblicza się jako iloraz. Średniej ważonej przyporządkowuje się ocenę szkolną następująco:

średnia	stopień
od 1,0 - 1,61	niedostateczny
od 1,62 - 2,60	dopuszczający
od 2,61 - 3,60	dostateczny
od 3,61 - 4,60	dobry
od 4,61 - 5,49	bardzo dobry
od 5,5 - 6,0	celujący

2. Formy aktywności i ich waga:

formy aktywności	waga
Praca klasowa, test, sprawdzian	3
Praca z tekstem źródłowym	2
Kartkówki (około 15 min.)	2
Odpowiedź ustna	2
Praca na lekcji	1
Zadanie domowe	1
Aktywność	2
Projekt	3
Praca w grupie	1
Zadanie dodatkowe (wystąpienie publiczne indywidualne, dodatkowe prace itp.)	2
Finalista/laureat konkursu gminnego i powiatowego	3
Finalista/laureat konkursu wojewódzkiego i ogólnopolskiego.	4

Na podstawie ocen uzyskanych przez ucznia w I semestrze nauczyciel wystawia ocenę semestralną. Ocenę roczną wystawia się na podstawie ocen uzyskanych przez ucznia w I i II semestrze.

Przy zapisie ocen częściowych dopuszcza się stosowanie znaków „+” i „-” przyporządkowując im odpowiednie wartości według skali:

Ocena:	6	6-	5+	5	5-	4+	4	4-	3+	3	3-	2+	2	2-	1+	1
Wartość:	6	5.75	5.5	5	4.75	4.5	4	3.75	3.5	3	2.75	2.5	2	1.75	1.5	1

Pod pojęciem aktywności rozumiemy:

- Częste zgłaszanie i udzielanie prawidłowych odpowiedzi na lekcji

5. Pisemne prace powtórzeniowe są obowiązkowe.
6. Jeżeli uczeń opuścił pracę klasową (nieobecność usprawiedliwiona), to powinien napisać ją w wyznaczonym przez nauczyciela terminie (kryteria ocen nie zmieniają się).
7. Przy wystawianiu oceny końcoworocznej nauczyciel może podwyższyć proponowaną ocenę o 0,25 punktu w przypadku gdy uczeń:

- wszystkie pisemne prace powtórzeniowe pisał w terminie
- nie ma godzin nieobecności nieusprawiedliwionych z przedmiotu
- pracuje systematycznie
- nie spóźnia się (max. 1 spóźnienie w semestrze).

Dostosowanie wymagań edukacyjnych przedmiotu historia do indywidualnych potrzeb edukacyjnych uczniów

Podstawa prawna:

Rozporządzenie MEN z dnia 25 kwietnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych wymaga dostosowania wymagań edukacyjnych dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, posiadających opinię Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej oraz nieposiadających orzeczenia lub opinii, którzy objęci są pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole na podstawie ustaleń w planie działań wspierających.

Zasady oceniania ucznia o obniżonych możliwościach edukacyjnych:

- ograniczenie wymagań do indywidualnych możliwości ucznia,
- wydłużenie czasu przeznaczonego na wykonanie ćwiczeń praktycznych,
- możliwość rozbicia ćwiczeń złożonych na prostsze i ocenienie ich wykonania etapami,
- wydłużenie czasu na nauczenie się partii materiału lub rozłożenie na mniejsze części,
- konieczność odczytania na głos poleceń otrzymywanych przez innych uczniów tylko w formie pisemnej,

- branie pod uwagę wyłącznie poprawności merytorycznej wykonanego ćwiczenia,
- możliwość (za zgodą ucznia) zamiany pracy pisemnej na odpowiedź ustną (praca klasowa lub sprawdzian),
- podczas odpowiedzi ustnych - zadawanie większej liczby prostych pytań zamiast jednego złożonego,
- obniżenie wymagań dotyczących estetyki zeszytu przedmiotowego,
- wydłużenie czasu pracy na wykonanie zadania,
- wykonanie pracy pod kierunkiem nauczyciela,
- sprawdzian pisemny oceniany według obniżonych kryteriów:
 - 0 – 20 % ustalonej liczby punktów –ocena niedostateczna,
 - 21 -40 % ustalonej liczby punktów –ocena dopuszczająca,
 - 41 –60 % ustalonej liczby punktów –ocena dostateczna,
 - 61 –75 % ustalonej liczby punktów –ocena dobra,
 - 76–89 % ustalonej liczby punktów –ocena bardzo dobra,
 - 90–100 % ustalonej liczby punktów –ocena celująca.
- umożliwienie odrabiania zadań domowych w wersji komputerowej,
- uczeń może pisać drukowanymi literami,
- ocenia się przygotowanie ucznia do lekcji.

Załącznik nr 1 Wymagania na poszczególne oceny z historii dla klasy 4 szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”

*Gwiazdką oznaczono tematy dodatkowe (nieobowiązkowe) z podstawy programowej

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Rozdział 1. Z historią na Ty						
1. Historia – nauka o przeszłości	– historia jako nauka o przeszłości; – historia a baśnie i legendy; – efekty pracy historyków i archeologów; – źródła historyczne, ich przykłady oraz podział.	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>współczesność, przeszłość, historia, legenda, baśń</i> ; – rozróżnia przeszłość od współczesności; – potrafi krótko scharakteryzować, czym	– poprawnie posługuje się terminami: <i>archeologia, źródła historyczne</i> ; – rozróżnia pracę historyków i archeologów; – potrafi podać przykłady postaci legendarnych i historycznych; – wyjaśnia, czym są przyczyny i skutki; – dokonuje	– wskazuje różne przykłady materialnych źródeł pisanych i niepisanych.	– omawia rolę źródeł historycznych w procesie poznawania dziejów.	– potrafi zaproponować podział źródeł pisanych bądź niepisanych na podkategorie; – ocenia wiarygodność różnego rodzaju źródeł pisanych.

		zajmują się historycy.	podstawowego podziału źródeł historycznych.			
2. Historia wokół nas	<ul style="list-style-type: none"> - znaczenie pamiątek rodzinnych; - drzewo genealogiczne - sposób przedstawienia historii rodziny; - „wielka” i „mała” ojczyzna; - patriotyzm jako miłość do ojczyzny; - sposoby wyrażania patriotyzmu; - „małe ojczyzny” i ich tradycje; - znaczenie terminów: <i>tradycja</i>, <i>drzewo genealogiczne</i>, <i>ojczyzna</i>, <i>mała ojczyzna</i>, <i>patriotyzm</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>ojczyzna</i>, <i>patriotyzm</i>; - podaje przykłady pamiątek rodzinnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>ród</i>, <i>drzewo genealogiczne</i>; - przygotowuje drzewo genealogiczne najbliższej rodziny; - podaje przykłady postaw i zachowań patriotycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem <i>tradycja</i>; - podaje przykłady regionalnych tradycji. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem „<i>mała ojczyzna</i>”; - tworzy przewodnik po własnej miejscowości. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje wybitne postaci w dziejach regionu.

<p>3. Mieszkamy w Polsce</p>	<ul style="list-style-type: none"> - państwo polskie i jego krainy historyczne; - mój region częścią Polski; - naród polski jako zbiorowość posługująca się tym samym językiem, mająca wspólną przeszłość i zamieszkująca to samo terytorium; - dziedzictwo narodowe; - polskie symbole narodowe; - polskie święta państwowe ; - znaczenie terminów: <i>kraina historyczna, naród, symbole narodowe, Polonia.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem <i>symbole narodowe</i>; - wskazuje na mapie państwo polskie i jego granice. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem <i>naród</i>; - przedstawia polskie symbole narodowe; - przedstawia najważniejsze święta państwowe; - wskazuje na mapie stolicę państwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem <i>region</i>; - wskazuje na mapie główne krainy historyczne Polski oraz największe miasta; - przedstawia genezę najważniejszych świąt państwowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem <i>Polonia</i>; - podaje przykłady dziedzictwa narodowego Polaków. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia genezę polskich symboli narodowych; - tworzy przewodnik po własnym regionie.
<p>4. Czas w historii</p>	<ul style="list-style-type: none"> - chronologia i przedmiot jej badań; - oś czasu i sposób umieszczania na niej dat; - podstawowe określenia czasu historycznego (<i>data, okres p.n.e. i n.e., tysiąclecie, wiek</i>); - cyfry rzymskie oraz ich arabskie 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela używa terminów chronologicznych: <i>tysiąclecie, wiek</i>; - umieszcza daty na osi czasu. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>chronologia, okres p.n.e. i n.e</i> - zamienia cyfry arabskie na rzymskie; - porządkuje fakty i epoki historyczne oraz umieszcza je w czasie. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>era, epoka historyczna</i>; - podaje cezury czasowe epok historycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia okoliczności ustanowienia roku 1 i podziału na dwie ery; - podaje przykłady innych rachub mierzenia czasu. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje główne epoki historyczne.

	odpowiedniki; - epoki historyczne: starożytność, średniowiecze, nowożytność, współczesność oraz ich daty graniczne.					
5. Obliczanie czasu w historii	- obliczanie upływu czasu między poszczególnymi wydarzeniami; - określanie, w którym wieku doszło do danego wydarzenia; - podział czasu na wieki i półwiecza.	- przy pomocy nauczyciela określa, w którym wieku miało miejsce dane wydarzenie; - oblicza upływ czasu między wydarzeniami w ramach jednej ery.	- poprawnie wskazuje wydarzenie wcześniejsze w czasach p.n.e; - oblicza upływ czasu między wydarzeniami w ramach obu er.	- określa początek i koniec wieku; - poprawnie umiejscawia wydarzenia z obu er na osi czasu.	- oblicza upływ czasu między wydarzeniami, w tym na przełomie obu er.	- przyporządkowuje wydarzenia do epok historycznych.
6. Czytamy mapę i plan	- podobieństwa i różnice między mapą a planem; - znaczenie mapy w pracy historyka; - odczytywanie informacji z planu i mapy historycznej; - najstarsze mapy świata.	- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>mapa, plan</i> ; - dostrzega różnice między mapą a planem.	- poprawnie posługuje się terminami: <i>legenda, symbol</i> ; - objaśnia symbole legendy mapy; - odczytuje z mapy podstawowe informacje.	- wyjaśnia, czym jest kartografia; - przygotowuje proste plany miejscowe.	- rozróżnia mapę geograficzną, polityczną, historyczną.	- wyjaśnia zasadę działania i rolę GPS-u we współczesnej lokalizacji przestrzennej.
Rozdział II: Od Piastów do Jagiellonów						

<p>1. Mieszko I i chrzest Polski</p>	<ul style="list-style-type: none"> - słowiańskie pochodzenie Polaków; - legendarne początki państwa polskiego; - księżę Mieszko I pierwszym historycznym władcą Polski; - małżeństwo Mieszka I z Dobrawą; - chrzest Mieszka I i jego znaczenie - znaczenie terminów: <i>plemię, Słowianie, Piastowie</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>plemię, dynastia</i>; - wie, kto był pierwszym historycznym władcą Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminem <i>Piastowie</i>; - wyjaśnia pochodzenie nazwy „Polska”. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>Słowianie, poganin</i>; - zna wydarzenia związane z data 966. 	<ul style="list-style-type: none"> - przytacza przykłady legend o początkach państwa polskiego; - wyjaśnia okoliczności zawarcia małżeństwa z Dobrawą oraz przyjęcia chrztu przez Mieszka; - przedstawia najważniejsze konsekwencje przyjęcia chrztu. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich; - charakteryzuje znaczenie przyjęcia chrześcijaństwa dla państwa polskiego.
<p>2. Bolesław Chrobry – pierwszy król Polski</p>	<ul style="list-style-type: none"> - misja świętego Wojciecha u Prusów; - zjazd gnieźnieński i pielgrzymka cesarza Ottona III; - wojny Bolesława Chrobrego z sąsiadami i przyłączenie nowych ziem; - koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski; - znaczenie terminów: <i>misja, relikwie, cesarz</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>cesarz, koronacja, wojowie</i>; - wie, kto był pierwszym królem Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>relikwie, gród, drużyna</i>; - zna wydarzenia związane z datami: 1000, 1025; - charakteryzuje misję św. Wojciecha. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>biskupstwo, arcybiskupstwo</i>; - przedstawia przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - zna wydarzenia związane z datami: 1002–1018; - wskazuje na mapie terytoria podbite przez Bolesława Chrobrego; - wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki polityki wewnętrznej i zagranicznej Bolesława dla państwa polskiego.

	<i>arcybiskupstwo, biskupstwo, koronacja, gród, drużyna, wojowie.</i>					
*W średniowiecznym klasztorze	<ul style="list-style-type: none"> - zakony chrześcijańskie; - życie w klasztorze; - wpływ zakonów na rozwój średniowiecznego rolnictwa; - rola zakonów w rozwoju wiedzy i średniowiecznego piśmiennictwa; - najstarsze zakony na ziemiach polskich i ich znaczenie; - znaczenie terminów: <i>duchowieństwo, zakon, mnich, klasztor.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>duchowieństwo, zakon, mnich, klasztor;</i> - opisuje podstawowe zajęcia duchowieństwa zakonnego w średniowieczu. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady średniowiecznych zakonów; - opisuje życie wewnątrz klasztoru. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jaki sposób zakony przyczyniły się do rozwoju rolnictwa na ziemiach polskich. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>reguła zakonna, skrytorium;</i> - charakteryzuje wkład duchowieństwa w średniowieczną kulturę. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady współczesnych zakonów chrześcijańskich.
3. Polska Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> - Kazimierz Wielki ostatnim królem z dynastii Piastów; - reformy Kazimierza Wielkiego; - zjazd monarchów w Krakowie – uczta u Wierzyńska; 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>uniwersytet, zak;</i> - wyjaśnia, dlaczego historycy nadali królowi Kazimierzowi przydomek „Wielki”. 	<ul style="list-style-type: none"> - zna wydarzenia związane z datami: 1364, 1370; - wyjaśnia powiedzenie: <i>Zastał Polskę drewnianą, a zostawił</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia główne reformy Kazimierza Wielkiego; - wyjaśnia cele założenia oraz znaczenie utworzenia Akademii Krakowskiej; - wskazuje na mapie ziemie przyłączone do 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem <i>uczta u Wierzyńska;</i> - opisuje zjazd monarchów w Krakowie. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje politykę prowadzoną przez Bolesława Chrobrego i Kazimierza Wielkiego.

	<ul style="list-style-type: none"> - umocnienie granic państwa (<i>Został Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i>); - utworzenie Akademii Krakowskiej; - znaczenie terminu: <i>żak, uniwersytet</i>. 		<i>murowaną.</i>	Polski za panowania Kazimierza Wielkiego.		
*Rycerze i zamki	<ul style="list-style-type: none"> - średniowieczni rycerze i ich rola; - funkcje i wygląd zamków; - od pazia do rycerza; - uzbrojenie rycerskie; - turnieje rycerskie; - kodeks rycerski; - znaczenie terminów: <i>rycerz, zamek, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, fosa</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rycerz, fosa, kopia, zamek</i>; - opisuje wygląd średniowiecznego rycerza i zamku. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>pasowanie, paż, giermek</i>; - wyjaśnia, kto i w jaki sposób mógł zostać rycerzem. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>herb, dziedziniec, zbrojownia, baszta</i>; - charakteryzuje kodeks rycerski. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady zachowanych zamków średniowiecznych w Polsce i w regionie. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przykłady wzorców rycerskich utrwalonych w literaturze i legendach.
4. Jadwiga i Jagiełło - unia polsko-litewska	<ul style="list-style-type: none"> - objęcie władzy przez Jadwigę; - zasługi Jadwigi dla polskiej kultury, nauki i sztuki; - przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie; 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem <i>Jagiellonowie</i>; - charakteryzuje postać <i>Jadwigi</i> i <i>Władysława Jagiełły</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem <i>unia</i>; - zna wydarzenia związane z datą 1385; - wskazuje na mapie Królestwo Polskie oraz obszar Wielkiego Księstwa Litewskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia okoliczności zawarcia unii polsko-litewskiej; - wymienia postanowienia unii w Krewie. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje sytuację związaną z objęciem tronu polskiego po wygaśnięciu dynastii Piastów. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem <i>Andegawenowie</i>; - omawia zagrożenie ze strony zakonu krzyżackiego dla Polski i Litwy.

	<ul style="list-style-type: none"> - okoliczności objęcia władzy w Polsce przez Władysława Jagiełłę; - skutki zawarcia unii polsko-litewskiej; - zagrożenie ze strony Krzyżaków; - znaczenie terminów: <i>unia</i>, <i>Jagiellonowie</i>. 					
5. Zawisza Czarny i bitwa pod Grunwaldem	<ul style="list-style-type: none"> - postać Zawiszy Czarnego; - bitwa pod Grunwaldem i biorący w niej udział rycerze. 	- charakteryzuje postać Zawiszy Czarnego.	<ul style="list-style-type: none"> - zna wydarzenia związane z datą 1410; - wyjaśnia powiedzenie: <i>polegać jak na Zawiszy</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny wielkiej wojny z zakonem krzyżackim; - opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem. 	- charakteryzuje postać Ulricha von Jungingena.	- przedstawia skutki bitwy pod Grunwaldem oraz postanowienie pokoju toruńskiego.
6. Mikołaj Kopernik - wielki astronom	<ul style="list-style-type: none"> - Mikołaj Kopernik i jego życie; - odkrycie Mikołaja Kopernika i powiedzenie <i>Wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię</i>; - dokonania Kopernika spoza dziedziny astronomii; - znaczenie terminu: <i>astronomia</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem <i>astronomia</i>; - wie, kim był Mikołaj Kopernik. 	- wyjaśnia powiedzenie: <i>wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię</i> ;	<ul style="list-style-type: none"> - wie, gdzie urodził się Mikołaj Kopernik oraz gdzie znajduje się jego grób; - przedstawia poglądy na temat Ziemi i Układu Słonecznego przed odkryciem Kopernika. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>teoria heliocentryczna</i>; - przedstawia inne dokonania i zainteresowania Mikołaja Kopernika; 	- wyjaśnia, dlaczego najważniejsze dzieło Kopernika zostało potępione przez Kościół.
Rozdział III: Wojny i upadek Rzeczypospolitej						

1. Jan Zamoyski i złoty wiek Polski	<ul style="list-style-type: none"> - złoty wiek Polski; - kariera polityczna i wojskowa Jana Zamoyskiego; - Zamość - miasto renesansowe; - znaczenie terminów: <i>szlachta</i>, <i>kanclerz</i>, <i>hetman</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie postępuje się terminem: <i>szlachta</i>; - zna królów Polski: <i>Zygmunta I Starego</i>, <i>Zygmunta II Augusta</i> i <i>Stefana Batorego</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>kanclerz</i>, <i>hetman</i>; - charakteryzuje postać i dokonania Jana Zamoyskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminem <i>złoty wiek</i>; - charakteryzuje zabudowę i układ Zamościa; - wskazuje na mapie Zamość. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia słowa Zamoyskiego: <i>Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie</i>; 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje Zamość, jako przykład miasta renesansowego.
2. XVII wiek - stulecie wojen	<ul style="list-style-type: none"> - potop szwedzki, rola Stefana Czarnieckiego; - obrona Jasnej Góry i rola przeora Augustyna Kordeckiego; - król Jan III Sobieski i jego zwycięstwa nad Turkami; - rola husarii w polskich sukcesach militarnych; - znaczenie terminów: <i>potop szwedzki</i>, <i>husaria</i>, <i>wielki wezyr</i>, <i>odsiecz</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie postępuje się terminem <i>potop szwedzki</i>; - wskazuje na mapie granice Rzeczypospolitej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie sąsiadów Rzeczypospolitej; - zna wydarzenia związane z datami: 1655-1660, 1683; 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminem: <i>wojna podjazdowa</i>, <i>odsiecz wiedeńska</i>; - opisuje wygląd i uzbrojenie husarii; - zna postaci: Augustyn Kordecki, Stefan Czarniecki, Jan III Sobieski, oraz ich dokonania. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>husaria</i>, <i>wielki wezyr</i>; - przedstawia przebieg potopu szwedzkiego i przełomowej obrony Jasnej Góry; - przedstawia przebieg odsieczy wiedeńskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia skutki wojen Rzeczypospolitej w XVII w.
*Czasy stanisławowskie	<ul style="list-style-type: none"> - ideały epoki oświecenia; - dokonania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego; - ustanowienie Komisji Edukacji 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>obiady czwartkowe</i>, <i>Szkoła Rycerska</i>, <i>kadet</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminem <i>mecenas</i>; - wyjaśnia, dlaczego Dzień Edukacji Narodowej jest współcześnie obchodzony 14 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia zasługi króla Stanisława Augusta Poniatowskiego; - wyjaśnia, dlaczego oświecenie było nazywane „wiekiem rozumu”. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia najwybitniejszych twórców doby stanisławowskiej oraz ich dokonania; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia kontrowersje w ocenie panowania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego.

	<p>Narodowej i jej znaczenie; - kultura doby stanisławowskiej oraz jej przedstawiciele; - zabytki budownictwa i architektury polskiej 2 poł. XVIII w.; - znaczenie terminów: <i>Szkoła Rycerska, kadet, mecenas, obiady czwartkowe;</i></p>		października.			
3. Tadeusz Kościuszko na czele powstania	<p>- sytuacja Rzeczypospolitej w XVIII w.; - Konstytucja 3 maja; - rozbiory Rzeczypospolitej dokonane przez Rosję, Prusy i Austrię; - dowództwo Tadeusza Kościuszki w powstaniu w 1794 r.; - bitwa pod Racławicami i rola kosynierów; - klęska powstania i III rozbiór Rzeczypospolitej;</p>	<p>- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>zaborcy, powstanie;</i> - wymienia państwa, które dokonały rozbiorów; - przedstawia cel powstania kościuszkowskiego.</p>	<p>- poprawnie posługuje się terminami: <i>konstytucja, kosynierzy;</i> - zna wydarzenia związane z datami: 1772, 3 maja 1791 r., 1794, 1795;</p>	<p>- przedstawia znaczenie uchwalenia Konstytucji 3 Maja; - charakteryzuje postać i dokonania Tadeusza Kościuszki. - opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego.</p>	<p>- przedstawia znaczenie uchwalenia Konstytucji 3 Maja;</p>	<p>- wyjaśnia czym był Uniwersał Połaniecki; - wskazuje na mapie rozbiory Polski; - wyjaśnia przyczyny kryzysu Rzeczypospolitej szlacheckiej;</p>

	– znaczenie terminów: <i>rozbiory, konstytucja, powstanie, kosynierzy</i>					
4. Legiony Polskie i hymn narodowy	– losy Polaków po upadku Rzeczypospolitej; – Legiony Polskie we Włoszech i panujące w nich zasady; – generał Jan Henryk Dąbrowski i jego rola w stworzeniu Legionów Polskich; – Józef Wybicki – autor <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> ; – znaczenie słów <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> ; – <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> hymnem Polski; – znaczenie terminów: <i>emigracja, hymn państwowy</i> .	– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem <i>hymn państwowy</i> ; – zna imię i nazwisko autora hymnu państwowego; – zna słowa hymnu Polski.	– poprawnie posługuje się terminem <i>emigracja</i> ; – przedstawia sytuację narodu polskiego po III rozbiorze; – zna wydarzenia związane z datą: 1797; – charakteryzuje postaci gen. Jana Henryka Dąbrowskiego i Józefa Wybickiego.	– opisuje Legiony Polskie we Włoszech oraz panujące w nich zasady.	– wie, kiedy <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> został polskim hymnem narodowym; – wyjaśnia, dlaczego Polacy zaczęli tworzyć legiony polskie u boku Napoleona.	– charakteryzuje postać Napoleona Bonaparte; – wie, o jakich wydarzeniach mówią słowa <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> .
5. Romuald Traugutt i powstanie styczniowe	– branka i wybuch powstania styczniowego; – wojna partyzancka; – Romuald Traugutt dyktatorem	– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>zabór rosyjski, Syberia</i> ; – wyjaśnia, dlaczego Polacy zorganizowali	– poprawnie posługuje się terminami: <i>branka, dyktator</i> ; – charakteryzuje postać Romualda Traugutta; – zna wydarzenia	– poprawnie posługuje się terminem <i>działalność konspiracyjna</i> ; – wyjaśnia, dlaczego Polacy prowadzili działalność konspiracyjną.	– poprawnie posługuje się terminami: <i>wojna partyzancka</i> ; – opisuje charakter, przebieg i skutki powstania	– wyjaśnia, dlaczego powstanie styczniowe upadło.

	powstania; – represje po upadku powstania styczniowego; – znaczenie terminów: <i>zabór rosyjski, działalność konspiracyjna, branka, wojna partyzancka, dyktator, Syberia.</i>	powstanie.	związane z datami: 1863–1864.		styczniowego.	
6. Maria Skłodowska-Curie – polska noblistka	– edukacja Marii Skłodowskiej-Curie na ziemiach polskich; – tajne nauczanie i Latający Uniwersytet; – kariera naukowa Marii Skłodowskiej-Curie; – Nagrody Nobla przyznane Marii Skłodowskiej-Curie; – polscy nobliści; – znaczenie terminów: <i>tajne nauczanie, Nagroda Nobla, laureat.</i>	– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>tajne nauczanie, laureat</i> ; – wyjaśnia, dlaczego Maria Skłodowska-Curie musiała wyjechać do Francji.	– charakteryzuje postać Marii Skłodowskiej-Curie; – wymienia, za jakie dokonania Maria Skłodowska-Curie otrzymała Nagrodę Nobla.	– przedstawia dokonania M. Skłodowskiej-Curie i wyjaśnia, za co została uhonorowana Nagrodą Nobla .	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Nagroda Nobla, Uniwersytet Latający</i> ; – wymienia innych polskich laureatów Nagrody Nobla.	– opisuje działalność Marii Skłodowskiej-Curie podczas I wojny światowej.
Rozdział IV: Ku współczesnej Polsce						
1. Józef Piłsudski i niepodległa Polska	– wybuch I wojny światowej; – udział Legionów Polskich i Józefa Piłsudskiego w	– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>I wojna światowa, II Rzeczpospolita</i> ;	– poprawnie posługuje się terminem <i>Naczelnik Państwa</i> ; – zna wydarzenia związane z datami:	– przedstawia udział Legionów Polskich w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej; – wyjaśnia rolę Józefa	– poprawnie posługuje się terminem <i>orłeta lwowskie</i> ; – wymienia obszary, o które	– opisuje przebieg walk o granice II Rzeczpospolitej.

	<p>działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej;</p> <ul style="list-style-type: none"> - odzyskanie niepodległości przez Polskę; - Józef Piłsudski Naczelnikiem Państwa; - walki o ustalenie granic II Rzeczypospolitej i Bitwa Warszawska; - Narodowe Święto Niepodległości; - znaczenie terminów: <i>I wojna światowa, II Rzeczpospolita, Naczelnik Państwa, orleńskie</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie obszar II RP; - wyjaśnia, dlaczego dzień 11 listopada został ogłoszony świętem państwowym. 	1914–1918; 11 listopada 1918 r.	Piłsudskiego w odzyskaniu niepodległości i budowie państwa polskiego.	Polacy toczyli walki w latach 1918-1921 r.	
*Bitwa Warszawska	<ul style="list-style-type: none"> - Rosja Sowiecka i komunizm; - wojna polsko-bolszewicka; - Bitwa Warszawska i jej legenda; - 15 sierpnia - Święto Wojska Polskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - zna wydarzenie związane z datą: 15 sierpnia 1920 r.; - odpowiada, jaki był wynik Bitwy Warszawskiej; - wskazuje na mapie miejsce Bitwy Warszawskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>front, komunizm, bolszewicy</i>; - wyjaśnia, dlaczego 15 sierpnia obchodzone jest Święto Wojska Polskiego. 	- omawia przebieg wojny polsko-bolszewickiej.	- wyjaśnia, jakie czynniki złożyły się na sukces wojsk polskich w wojnie z Rosją Sowiecką.	- poprawnie postępuje się terminem „ <i>cud nad Wisłą</i> ”;
2. Eugeniusz Kwiatkowski i budowa Gdyni	<ul style="list-style-type: none"> - problemy odrodzonej Polski; - zasługi Eugeniusza Kwiatkowskiego na 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie postępuje się terminami: <i>Wolne Miasto Gdańsk, bezrobocie</i>; 	- wyjaśnia, dlaczego Gdynia stała się polskim „oknem na świat”.	- opisuje trudności gospodarcze i ustrojowe w odbudowie państwa polskiego.	- charakteryzuje i wskazuje na mapie obszar Centralnego Okręgu Prze-	- poprawnie postępuje się terminami: <i>minister, eksport, import</i> .

	<p>polu gospodarczym – budowa portu w Gdyni, Centralny Okręg Przemysłowy; – Gdynia polskim oknem na świat; – znaczenie terminów: <i>Wolne Miasto Gdańsk, bezrobocie, import, eksport, minister.</i></p>	<p>– wskazuje na mapie Polski Gdynię.</p>			<p>mysłowego.</p>	
<p>3. Zośka, Alek i Rudy – bohaterscy harcerze</p>	<p>– wybuch II wojny światowej; – sytuacja społeczeństwa polskiego pod niemiecką okupacją; – Szare Szeregi (Zośka, Alek, Rudy); – akcja pod Arsenalem; – powstanie warszawskie jako wyraz patriotyzmu młodego pokolenia; – znaczenie terminów: <i>okupacja, Armia Krajowa, Szare Szeregi.</i></p>	<p>– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>okupacja</i>; – zna wydarzenia związane z datą 1 września 1939 r.; – opisuje sytuację narodu polskiego pod niemiecką okupacją.</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Armia Krajowa, Szare Szeregi</i>; – zna wydarzenia związane z datą 1 sierpnia 1944 r.; – charakteryzuje postaci Zośki, Alka i Rudego.</p>	<p>– wie, dlaczego wybuchło powstanie warszawskie; – opisuje najważniejsze akcje Szarych Szeregów, w tym akcję pod Arsenalem.</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Związek Sowiecki, powstanie warszawskie</i>; – charakteryzuje działalność Polskiego Państwa Podziemnego.</p>	<p>– przedstawia przebieg powstania warszawskiego.</p>
<p>4. „Żołnierze niezłomni”</p>	<p>– przejęcie władzy w powojennej Polsce przez komunistów;</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>„żołnierze niezłomni”</i>;</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminem: <i>„żołnierze niezłomni”</i>; – rozwija skrót PRL;</p>	<p>– wyjaśnia, kto objął rządy w państwie polskim po zakończeniu II wojny światowej;</p>	<p>– charakteryzuje postaci <i>Witolda Pileckiego</i> i <i>Danuty Siedzikówny</i>.</p>	<p>– wie, kiedy obchodzony jest Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - polityka komunistów wobec polskiego podziemia; - działalność wojenna i powojenna Witolda Pileckiego; - postawa Danuty Siedzikówny, ps. Inka - znaczenie terminów: <i>opozycja antykomunistyczna</i>, „<i>żołnierze niezłomni</i>”. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje politykę komunistów wobec ludności polskiej. 		<ul style="list-style-type: none"> - opisuje represje komunistów wobec zwolenników prawowitych władz polskich. 		Wyklętych”.
5. Jan Paweł II – papież pielgrzym	<ul style="list-style-type: none"> - dzieciństwo i początek kapłaństwa Karola Wojtyły; - opozycyjna rola Kościoła w czasach komunizmu; - wybór Karola Wojtyły na papieża; - pielgrzymki papieża do ojczyzny (<i>Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!</i>); - wsparcie Kościoła dla opozycji; - Jan Paweł II jako papież pielgrzym; - znaczenie terminów: <i>papież</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>papież</i> - wie, kim był Karol Wojtyła; - podaje miasto, w którym urodził się Karol Wojtyła. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>papież</i>, <i>teologia</i>, <i>pielgrzymka</i>; - wymienia nazwy kontynentów, które odwiedził Jan Paweł II. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje rolę Kościoła katolickiego w czasach komunizmu; - charakteryzuje rolę papieża jako przywódcy Kościoła katolickiego oraz jako autorytetu moralnego dla chrześcijan. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie słów Jana Pawła II: <i>Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!</i>; - wyjaśnia znaczenie pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do kraju dla społeczeństwa polskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>konklawe</i>, <i>kardynał</i>, <i>pontyfikat</i>; - wie, dlaczego Stefan Wyszyński nazywany jest Prymasem Tysiąclecia; - charakteryzuje krótką biografię Jana Pawła II.

	<i>teologia, pielgrzymka, konklawe, kardynał, prymas, pontyfikat.</i>					
6. „Solidarność” i jej bohaterowie	<ul style="list-style-type: none"> - życie codzienne w okresie PRL.; - działalność opozycyjna; - strajki robotnicze i powstanie NSZZ „Solidarność”; - bohaterowie „Solidarności”: <i>Lech Wałęsa</i> i <i>Anna Walentynowicz</i>; - wprowadzenie stanu wojennego i represje przeciwko opozycji; - przełom 1989 r. i upadek komunizmu; - znaczenie terminów: <i>strajk, związek zawodowy, solidarność, stan wojenny, Okrągły Stół.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>demokracja, strajk, solidarność, związek zawodowy</i>; - wie, jak się nazywał pierwszy przywódca związku zawodowego „Solidarność” i późniejszy prezydent. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego w 1980 r. doszło do masowych strajków robotniczych; - opisuje okoliczności zawiania związku zawodowego „Solidarność”. 	<ul style="list-style-type: none"> - zna wydarzenia związane z datami: sierpień 1980, 1989; - zna głównych bohaterów „Solidarności” - <i>Lecha Wałęsę</i> i <i>Annę Walentynowicz</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>stan wojenny, Okrągły Stół</i>; - wymienia ograniczenia, z jakimi wiązało się wprowadzenie stanu wojennego; - wyjaśnia skutki rozmów Okrągłego Stołu. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różnice polityczne między czasami komunizmu a wolną Polską.

Załącznik nr 2 Wymagania na poszczególne oceny z historii dla klasy 5 szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”

*Gwiazdką oznaczono tematy dodatkowe (nieobowiązkowe) z podstawy programowej

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny
--------------	-------------	---------------------------------

		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
1.Lekcja organizacyjna						
Rozdział 1. Pierwsze cywilizacje						
2. Życie pierwszych ludzi	<ul style="list-style-type: none"> •pochodzenie człowieka •różnice między koczowniczym a osiadłym trybem życia •życie człowieka pierwotnego •epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza •początki rolnictwa i udomowienie zwierząt •dawne i współczesne sposoby wytopienia żelaza •terminy: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>koczowniczy i osiadły tryb życia, pięściak</i> – opisuje różnice między człowiekiem pierwotnym a współczesnym – potrafi wyjaśnić, jakie korzyści daje człowiekowi umiejętność uprawy ziemi i hodowli zwierząt – wyjaśnia, dlaczego narzędzia metalowe są lepsze od kamiennych 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i> – przedstawia, skąd wywodzą się praludzie – opisuje życie ludzi pierwotnych – charakteryzuje epoki kamienia, brązu i żelaza – wyjaśnia znaczenie nabycia umiejętności wskrzeszenia ognia przez człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym – wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna – przedstawia dawne i współczesne sposoby wytopienia żelaza 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje umiejętności, których nabycie umożliwiło ludziom przejście na osiadły tryb życia – wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej – wskazuje szlaki, którymi ludność zasiedliła różne kontynenty 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie ewolucji – charakteryzuje kierunki ewolucji człowieka – porównuje poziom cywilizacyjny ludzi w różnych epokach
3. Miasta-państwa Mezopotamii	<ul style="list-style-type: none"> •Mezopotamia jako kolebka cywilizacji •znaczenie wielkich rzek dla rozwoju najstarszych cywilizacji •osiągnięcia cywilizacyjne mieszkańców Mezopotamii 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>cywilizacja, kanał nawadniający, kodeks</i> – wyjaśnia, jaką funkcję mogą pełnić rzeki w życiu człowieka – wskazuje na mapie: 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i> – samodzielnie wskazuje na 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji – charakteryzuje i podaje przykłady państw-miast z terenu Mezopotamii – wyjaśnia znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> – objaśnia różnicę między prawem zwyczajowym a skodyfikowanym – tłumaczy, w jaki sposób powstawały pierwsze państwa 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia kraje leżące obecnie na obszarze dawnej Mezopotamii – wymienia współczesne przedmioty, których powstanie było możliwe dzięki

	<ul style="list-style-type: none"> •powstanie pierwszych państw •zajęcia różnych grup społecznych •Kodeks Hammurabiego •terminy: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i> 	<p>obszar Mezopotamii – wyjaśnia zasadę <i>oko za oko, ząb za ząb</i></p>	<p>mapie: obszar Mezopotamii, Tygrys, Eufrat, Ur, Babilon – wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnej Mezopotamii</p>	<p>kodyfikacji prawa w życiu społecznym</p>		<p>osiągnięciom ludów Mezopotamii</p>
4. W Egipcie faraonów	<ul style="list-style-type: none"> •Egipt jako przykład starożytnej cywilizacji •Egipt darem Nilu •osiągnięcia cywilizacji egipskiej •struktura społeczna •wierzenia Egipcjan jako przykład religii politeistycznej •terminy: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>piramida, faraon</i> – wskazuje na mapie: Egipt oraz Nil – opisuje wygląd piramid – porównuje wygląd hieroglifów i pisma współczesnego</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i> – wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej – opisuje zakres władzy faraona</p>	<p>– wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej – przedstawia strukturę społeczną Egiptu – podaje przykłady bogów i charakteryzuje wierzenia Egipcjan</p>	<p>– wyjaśnia powiązania między wierzeniami Egipcjan a ich osiągnięciamiw dziedzinie budownictwa i medycyny – opisuje, w jaki sposób wznoszono piramidy</p>	<p>– opisuje etapy pochówku faraonów – charakteryzuje najbardziej znane przykłady sztuki egipskiej (Sfinks, Dolina Królów, grobowiec Tutenchamona, popiersie Neferetiti), piramidy w Gizie, świątynia Abu Simbel</p>
5. W starożytnym Izraelu	<ul style="list-style-type: none"> •judaizm jako przykład religii monoteistycznej •biblijne dzieje Izraelitów •Dekalog i Tora •postaci biblijne: Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon •terminy: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Tora, Żydzi, Dekalog</i> – wyjaśnia, o czym opowiada Biblia – wymienia najważniejsze postaci biblijne związane z dziejami Żydów</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</i> – wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę –wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem</p>	<p>– opisuje główne etapy historii Izraelitów – charakteryzuje judaizm – porównuje wierzenia Egiptu oraz Izraela</p>	<p>– charakteryzuje dokonania najważniejszych przywódców religijnych i politycznych Izraela (Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon) – wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem</p>	<p>– wyjaśnia terminy: <i>synagoga, rabin</i> – podaje przykład synagogi we współczesnej Polsce</p>

	<i>Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</i>		a monoteizmem			
6. Cywilizacje Indii i Chin	<ul style="list-style-type: none"> •osiągnięcia cywilizacyjne Dalekiego Wschodu •system kastowy w Indiach •cywilizacja Doliny Indusu •terminy: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Wielki Mur Chiński</i> – wskazuje na mapie: Indie, Chiny – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego jedwab i porcelana były towarami poszukiwanymi na Zachodzie 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i> – wymienia osiągnięcia cywilizacji doliny Indusu – wymienia osiągnięcia cywilizacji chińskiej – wyjaśnia, kiedy narodziło się cesarstwo chińskie 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje system kastowy w Indiach – charakteryzuje wierzenia hinduistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rolę Jedwabnego Szlaku w kontaktach między Wschodem a Zachodem – przedstawia terakotową armię jako zabytek kultury chińskiej – wymienia i wskazuje na mapie: rzeki: Indus, HuangHe, Jangcy 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje buddyzm – opowiada o filozofii Konfucjusza
7. Od hieroglifów do alfabetu	<ul style="list-style-type: none"> •powstanie pisma i jego znaczenie dla rozwoju cywilizacji •pismo a prehistoria i historia •terminy: <i>papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet laciński</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>pismo obrazkowe, hieroglify, alfabet, pismo alfabetyczne</i> – wyjaśnia, do czego służy pismo – charakteryzuje polskie pismo jako przykład pisma alfabetycznego 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet laciński</i> – wyjaśnia, w jaki sposób umiejętność pisania wpłynęła na dalsze osiągnięcia człowieka – porównuje pismo obrazkowe i alfabetyczne – wyjaśnia związek między wynalezieniem pisma a historią i prehistorią – omawia przyczyny wynalezienia pisma 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje różne przykłady sposobów porozumiewania się między ludźmi i przekazywania doświadczeń – przyporządkowuje różne rodzaje pisma do cywilizacji, które je stworzyły – wymienia przykłady materiałów pisarskich stosowanych w przeszłości 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób pismo obrazkowe przekształciło się w klinowe – przedstawia genezę współczesnego pisma polskiego – wyjaśnia, jakie były trudności z odczytywaniem pisma obrazkowego 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady narodów, które posługują się pismem sięgającym tradycją do pisma greckiego oraz do łaciny – opowiada o przykładach alternatywnych języków umownych (alfabet Morse’a, język migowy)

*8. Tajemnice sprzed wieków– Jak odczytano pismo Egipcjan?	<ul style="list-style-type: none"> • wyprawa Napoleona do Egiptu • hieroglify– litery czy słowa? • postaci: Jean F. Champollion • terminy: <i>Kamień z Rosetty</i> 	– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego po wielu stuleciach ludzie nie potrafili odczytać hieroglifów	– wyjaśnia, na czym polegały trudności w odczytaniu hieroglifów	– charakteryzuje i przedstawia znaczenie Kamienia z Rosetty – wyjaśnia, jak udało się odczytać hieroglify	– przedstawia postać oraz dokonania Jeana F. Champolliona	– wyjaśnia, jaki był wpływ wyprawy Napoleona do Egiptu oraz odczytania hieroglifów na pojawienie się egiptologii
--	--	--	---	--	---	--

9.10.11. Powtórzenie wiadomości i sprawdzian. Omówienie wyników testu z rozdziału I.

Rozdział 2. Starożytna Grecja

12. Demokratyczne Ateny	<ul style="list-style-type: none"> • warunki naturalne Grecji • życie w greckiej polis • cechy charakterystyczne demokracji ateńskiej • Perykles– najwybitniejszy przywódca demokratycznych Aten • terminy: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> • postaci historyczne: Perykles 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>demokracja, zgromadzenie ludowe</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd greckiego polis i życie w nim na przykładzie Aten	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> – wskazuje na mapie: Grecję, Ateny – wyjaśnia znaczenie terminu <i>demokracja</i> i charakteryzuje demokrację ateńską	– wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na zajęcia ludności oraz sytuację polityczną (podział na polis) – wyjaśnia, kim był Perykles – opisuje, kto posiadał prawa polityczne w Atenach	– wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną demokracją parlamentarną	– wyjaśnia, w jaki sposób kultura grecka rozprzestrzeniła się w basenie Morza Śródziemnego
-------------------------	--	---	---	--	--	--

<p>*13. Sparta i wojny z Persami</p>	<ul style="list-style-type: none"> •ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty •cechy i etapy wychowania spartańskiego •powstanie i rozwój imperium perskiego •wojny grecko-perskie •terminy: <i>Persowie, danina, sojusz, hoplita, falanga</i> •wydarzenia: bitwa pod Maratonem, bitwa pod Termopilami, bitwa pod Salaminą •postaci historyczne: Dariusz, Kserkses, Leonidas 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>danina, sojusz</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>danina, sojusz, hoplita, falanga</i></p> <p>– przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Spartan uważano za najlepszych wojowników greckich</p> <p>– wskazuje na mapie: Spartę, Persję</p> <p>– wyjaśnia, kim byli Dariusz, Kserkses i Leonidas</p>	<p>– charakteryzuje ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty</p> <p>–posługuje się wyrażeniami: <i>spartańskie warunki, mówić lakonicznie</i></p> <p>– wyjaśnia przyczyny i opisuje przebieg wojen grecko-perskich</p> <p>– wskazuje na mapie: Maraton, Termopile, Salaminę</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 490 r. p.n.e., 480 r. p.n.e.</p>	<p>– opisuje, w jaki sposób walczyli starożytni Grecy</p> <p>– wyjaśnia genezę biegów maratońskich</p> <p>– tłumaczy znaczenie zwrotu: <i>wrócić z tarczą lub na tarczy</i></p>	<p>– porównuje ustroje Aten i Sparty</p> <p>– opisuje przebieg bitwy pod Termopilami i ocenia postać króla Leonidasa</p>
<p>14..Bogowie i mity</p>	<ul style="list-style-type: none"> •wierzenia starożytnych Greków •mity greckie •najważniejsi greccy bogowie: Zeus, Hera, Posejdon, Afrodyta, Atena, Hades, Hefajstos, Ares, Apollo, Hermes •Homer i jego dzieła– <i>Iliada i Odyseja</i> •terminy: <i>Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, wojna trojańska, koń trojański</i> •postać historyczna: Homer 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>mity, heros</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela charakteryzuje najważniejszych bogów greckich</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, koń trojański</i></p> <p>– przedstawia wierzenia starożytnych Greków</p> <p>– wskazuje na mapie: górę Olimp, Troję</p> <p>– wyjaśnia, kim był Homer</p>	<p>– charakteryzuje najważniejszych bogów greckich: opisuje ich atrybuty i dziedziny życia, którym patronowali</p> <p>– omawia różne mity greckie</p> <p>– przedstawia treść <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i></p> <p>– wyjaśnia współczesne rozumienie wyrażenia: <i>koń trojański</i></p>	<p>– opisuje wybrane miejsca kultu starożytnych Greków</p> <p>– omawia znaczenie wyroczni w życiu starożytnych Greków</p>	<p>– wyjaśnia nawiązujące do mitologii i związki frazeologiczne (frazeologizmy mitologiczne): <i>objęcia Morfeusza, stajnia Augiasza, syzyfowa praca, męki Tantalosa, nić Ariadny</i></p> <p>– opisuje archeologiczne poszukiwania mitycznej Troi</p>

<p>15. Kultura starożytnej Grecji</p>	<ul style="list-style-type: none"> •wspólne elementy w kulturze greckich polis •najważniejsze dokonania sztuki greckiej •narodziny teatru greckiego •znaczenie filozofii w starożytnej Grecji i najwybitniejsi filozofowie •grecka matematyka i medycyna •rola sportu w życiu starożytnych Greków •terminy: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i> •postaci historyczne: Fidiasz, Myron, Ajschylos, Sofokles, Eurypides, Arystofanes, Sokrates, Platon, Arystoteles, Hipokrates, Pitagoras, Tales z Miletu 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, igrzyska, olimpiada, stadion</i></p> <p>– opisuje rolę sportu w codziennym życiu</p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje, jak narodził się teatr grecki i jakie było jego znaczenie dla Hellenów</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i></p> <p>– wskazuje różne dziedziny kultury i sztuki rozwijane w starożytnej Grecji</p> <p>– opisuje charakter antycznych igrzysk sportowych</p>	<p>– opisuje charakter i cele antycznego teatru</p> <p>– przedstawia dokonania nauki greckiej</p> <p>– objaśnia, czym jest filozofia, i przedstawia jej najwybitniejszych przedstawicieli</p> <p>– wyjaśnia, kim byli: Fidiasz, Myron, Sofokles, Pitagoras, Tales z Miletu, Sokrates, Platon, Arystoteles</p> <p>– zaznacza na osi czasowej: 776 r. p.n.e.</p>	<p>– przedstawia współczesną tradycję igrzysk olimpijskich</p> <p>– porównuje igrzyska antyczne ze współczesnymi</p>	<p>– charakteryzuje rolę kultury w życiu społecznym</p> <p>– przybliża postaci i dokonania Archimedesesa</p> <p>– podaje przykłady wpływu dokonań starożytnych Greków na współczesną kulturę i naukę</p>
<p>*16. Imperium Aleksandra Wielkiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> •podboje Aleksandra Wielkiego •wojna z Persją (bitwy nad rzeczką Granik, pod Issos i pod Gaugamelą) •wyprawa Aleksandra do Indii •kulturowe skutki 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>imperium</i></p> <p>– uzasadnia, dlaczego Aleksandra nazwano „Wielkim”</p> <p>– określa, na jakim obszarze toczyły się</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>imperium, węzeł gordyjski, hellenizacja</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Macedonię, Persję, Indie i Aleksandrię w Egipcie</p>	<p>– wyjaśnia charakter kultury hellenistycznej</p> <p>– przedstawia skutki podbojów Aleksandra</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 333 r. p.n.e., 331 r. p.n.e.</p> <p>– posługuje się terminami:</p>	<p>– omawia znaczenie Biblioteki Aleksandryjskiej</p> <p>– charakteryzuje sposób walki wojsk Aleksandra Macedońskiego</p>	<p>– przedstawia siedem cudów świata</p> <p>– wymienia państwa, które leżą dziś na terenach podbitych przez Aleksandra Wielkiego</p>

	<p>podbojów Aleksandra Wielkiego</p> <ul style="list-style-type: none"> terminy: <i>imperium, falanga macedońska, węzeł gordyjski, hellenizacja, kultura hellenistyczna</i> postaci historyczne: Filip II, Aleksander Macedoński (Wielki) 	opisywane wydarzenia	<p>– opisuje przebieg kampanii perskiej Aleksandra Macedońskiego</p> <p>– opisuje dokonania Filipa II i Aleksandra Macedońskiego (Wielkiego)</p>	<i>falanga macedońska, kultura hellenistyczna</i>		
17. Tajemnice sprzed wieków – siedem cudów starożytnego świata.	<ul style="list-style-type: none"> siedem cudów świata konstrukcja latarni morskiej na Faros 	– wyjaśnia, dlaczego w przeszłości ludzie mieli problem ze wznoszeniem wysokich budowli	– przedstawia, w jaki sposób działała latarnia w starożytności	– opisuje losy latarni na Faros	– charakteryzuje siedem cudów świata	– omawia inny wybrany obiekt z listy siedmiu cudów świata starożytnego

18.19.20. Powtórzenie wiadomości i sprawdzian. Omówienie wyników testu z rozdziału II.

Rozdział III. Starożytny Rzym

21. Ustrój starożytnego Rzymu	<ul style="list-style-type: none"> legendarne początki państwa rzymskiego zasady ustrojowe republiki rzymskiej społeczeństwo starożytnego Rzymu dokonywanie Gajusza Juliusza Cezara upadek republiki powstanie cesarstwa rzymskiego terminy: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i> postaci legendarne 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dyktator, cesarz</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Rzym</p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego symbolem Rzymu została wilczyca</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i></p> <p>– przedstawia legendarne początki Rzymu</p> <p>– wskazuje na mapie: Półwysep Apeniński</p> <p>– omawia dokonania Gajusza Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta</p>	<p>– charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej i jej główne organy władzy</p> <p>– przedstawia kompetencje najważniejszych urzędów republikańskich</p> <p>– opisuje konflikt społeczny między patrycjuszami a plebejuszami</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 753 r. p.n.e., 44 r. p.n.e.</p>	<p>– omawia przyczyny oraz okoliczności upadku republiki rzymskiej</p> <p>– porównuje ustroje demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej</p>	<p>– wyjaśnia różnice w rozumieniu terminu <i>republika</i> przez Rzymian i współcześnie</p> <p>– przedstawia funkcje pełnione przez senat w ustroju współczesnej Polski</p>
-------------------------------	---	--	---	---	--	--

	i historyczne: Romulus i Remus, Gajusz Juliusz Cezar, Oktawian August					
22. Imperium Rzymskie	<ul style="list-style-type: none"> • podboje rzymskie • Imperium Rzymskie i jego prowincje • organizacja armii rzymskiej • podział cesarstwa • upadek cesarstwa zachodniorzymskiego • terminy: <i>Kartagina, prowincja, limes, legiony, legionisści, Imperium Rzymskie, pax Romana, romanizacja, barbarzyńcy, Germanie, Konstantynopol, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prowincja, legiony, plemiona barbarzyńskie, wielka wędrówka ludów</i></p> <p>– przedstawia wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>prowincja, legiony, romanizacja, plemiona barbarzyńskie, Germanie, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i></p> <p>– wymienia główne prowincje Imperium Rzymskiego</p> <p>– wskazuje na mapie: Kartaginę, granice Imperium Rzymskiego w II w. n.e., Konstantynopol</p> <p>– omawia etapy powstawania Imperium Rzymskiego</p>	<p>– opisuje przyczyny podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie</p> <p>– opisuje okoliczności upadku cesarstwa zachodniego</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 395 r. n.e., 476 r. n.e.</p> <p>– zna postać cesarza Konstantyna Wielkiego</p>	<p>– wymienia korzyści oraz zagrożenia funkcjonowania państwa o rozległym terytorium</p> <p>– wyjaśnia wpływ kultury rzymskiej na podbite ludy</p>	<p>– przedstawia postać Hannibala i wojny puniczne</p> <p>– pokazuje przykłady romanizacji we współczesnej Europie</p> <p>– przybliża postaci wodzów barbarzyńskich Attyli oraz Odoakera</p>
23. Życie w Wiecznym Mieście	<ul style="list-style-type: none"> • Rzym jako stolica imperium i Wieczne Miasto • życie codzienne i rozrywki w Rzymie • podział społeczeństwa rzymskiego • wierzenia religijne Rzymian i najważniejsze bóstwa • terminy: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, gladiatorzy, niewolnicy</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela przedstawia warunki życia oraz rozrywki dawnych mieszkańców Rzymu</p> <p>– omawia wierzenia Rzymian i wpływ, jaki wywarła na nie religia Greków</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i></p> <p>– wymienia najważniejsze bóstwa czczone przez Rzymian i określa, jakimi dziedzinami życia się opiekowały</p> <p>– charakteryzuje różne grupy społeczeństwa rzymskiego</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego Rzym był nazywany Wiecznym Miastem</p> <p>– opisuje, jakie funkcje pełniło Forum Romanum</p> <p>– wymienia greckie odpowiedniki najważniejszych rzymskich bóstw</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego cesarze rzymscy starali się kierować zawołaniem ludu: <i>chleba i igrzysk!</i></p>	<p>– przedstawia pozostałości Pompejów i Herkulanum jako źródła wiedzy o życiu codziennym w starożytności</p>

<p>24. Dokonania starożytnych Rzymian</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Rzymianie jako wielcy budowniczości •kultura i sztuka starożytnego Rzymu jako kontynuacja dokonań antycznych Greków •prawo rzymskie i jego znaczenie dla funkcjonowania państwa •najważniejsze budowle w starożytnym Rzymie •terminy: <i>kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i> •postaci historyczne: Wergiliusz, Horacy 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, kodeks</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i></p> <p>– wyjaśnia powiedzenie: <i>Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</i></p>	<p>– uzasadnia i ocenia twierdzenie, że Rzymianie potrafili czerpać z dorobku kulturowego podbitych ludów</p> <p>– omawia najwybitniejsze dzieła sztuki i architektury rzymskiej</p> <p>– wyjaśnia rolę praw i przepisów w funkcjonowaniu państwa na przykładzie Rzymu</p> <p>– omawia dokonania Wergiliusza i Horacego</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego dobra sieć drogowa jest ważna dla funkcjonowania każdego państwa</p>	<p>– opisuje wpływ prawa rzymskiego na współczesne prawo europejskie</p> <p>– ocenia, które z dokonań Rzymian uważa za najwybitniejsze, i uzasadnia swoją odpowiedź</p>
<p>25. Początki chrześcijaństwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Jezus z Nazaretu jako twórca nowej religii monoteistycznej •przyczyny prześladowania chrześcijan w starożytnym Rzymie •rola świętych Pawła i Piotra w rozwoju chrześcijaństwa •Edykt mediolański i zakończenie prześladowań chrześcijan w cesarstwie •terminy: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi,</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>apostołowie, Jezus z Nazaretu, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i></p> <p>– charakteryzuje działalność apostołów po ukrzyżowaniu Jezusa</p> <p>– wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę, Mediolan</p> <p>– omawia nauki Jezusa z Nazaretu oraz dokonania świętego Piotra, świętego Pawła</p>	<p>– wyjaśnia, czym różni się chrześcijaństwo od judaizmu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego władze rzymskie odnosiły się wrogo do chrześcijaństwa</p> <p>– wyjaśnia znaczenie Edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 33 r. n.e., 313 r. n.e.</p>	<p>– opisuje najstarsze symbole chrześcijańskie</p> <p>– wyjaśnia związki między judaizmem a chrześcijaństwem</p>	<p>– przedstawia dzieje wybranego świętego (na przykład swojego patrona)</p>

	<i>papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i> •postaci historyczne: Jezus z Nazaretu, święty Piotr, święty Paweł z Tarsu, Konstantyn Wielki		z Tarsu i Konstantyna Wielkiego			
*26. Tajemnice sprzed wieków – Bursztynowy szlak	•rola szlaków handlowych w starożytności •bursztyn i jego znaczenie dla starożytnych Rzymian •kontakty handlowe Rzymian z wybrzeżem Bałtyku	– wskazuje na mapie: przebieg bursztynowego szlaku (Pruszcz Gdański, Kalisz, Brama Morawska) – wyjaśnia, czym jest bursztyn i do czego się go stosuje	– wyjaśnia, dlaczego bursztyn był ceniony przez Rzymian	– wyjaśnia rolę szlaków handlowych	– podaje argumenty za twierdzeniem i przeciwnie, że miasto Kalisz istniało w starożytności	– opisuje, jakie ludy żyły na ziemiach polskich w okresie funkcjonowania bursztynowego szlaku

27.28.29. Powtórzenie wiadomości i sprawdzian. Omówienie wyników testu z rozdziału III.

Rozdział IV. Początki średniowiecza

30. Bizancjum w czasach świetności	•cesarstwo bizantyjskie pod panowaniem Justyniana I Wielkiego •dokonania Justyniana I Wielkiego •Konstantynopol jako Nowy Rzym •tradycja grecka w Bizancjum •osiągnięcia naukowe Bizantyjczyków •upadek Konstantynopola, jego przyczyny i skutki •terminy:	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>ikona, freski, mozaika</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i> – wskazuje na mapie: Konstantynopol, granice cesarstwa bizantyjskiego w czasach Justyniana I Wielkiego – tłumaczy, dlaczego Konstantynopol zaczęto określać Nowym Rzymem – wyjaśnia znaczenie wyrażenia <i>bizantyjski przepych</i>	– wskazuje, jaką rolę w periodyzacji dziejów odegrał upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz wschodniorzymskiego – charakteryzuje styl bizantyjski w sztuce – podaje przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego – zaznacza na osi czasu datę upadku Konstantynopola – 1453 r. – zna postać Justyniana I Wielkiego – omawia dokonania	– wyjaśnia, w jaki sposób położenie geograficzne wpłynęło na bogactwo Konstantynopola – uzasadnia twierdzenie, że Bizancjum połączyło w nauce tradycję zachodniorzymską i grecką – wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa ma kodyfikacja praw	– wyjaśnia, jaki wpływ na chrześcijaństwo miał podział Rzymu na część zachodnią i wschodnią – opisuje, jakie zmiany w bazylice Hagia Sofia zostały dokonane przez muzułmanów
------------------------------------	--	--	---	---	--	---

	<i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i> •postaci historyczne: Justynian I Wielki			Justyniana I Wielkiego		
31. Arabowie i początki islamu	<ul style="list-style-type: none"> •pochodzenie Arabów •działalność Mahometa i narodziny islamu •religia muzułmańska i jej zasady •dżihad i podboje Arabów •kultura i nauka arabska •terminy: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i> •postaci historyczne: Mahomet 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>oaza, islam, Allah, Koran, meczet</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wskazuje podstawowe różnice między chrześcijaństwem a islamem</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i></p> <p>– omawia najważniejsze zasady wiary muzułmanów</p> <p>– wskazuje na mapie: Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę oraz imperium arabskie w okresie świetności</p>	<p>– przedstawia postać i działalność Mahometa</p> <p>– omawia osiągnięcia Arabów w dziedzinie kultury i nauki w średniowieczu</p> <p>– charakteryzuje i ocenia stosunek Arabów do ludów podbitych w średniowieczu</p> <p>– zaznacza na osi czasu datę: 622 r.</p>	<p>– wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy chrześcijaństwem a islamem</p> <p>– podaje przykłady wpływu kultury, nauki i języka arabskiego na Europejczyków</p>	<p>– wyjaśnia, jak zmieniło się nastawienie części muzułmanów do innych kultur w średniowieczu i współcześnie</p> <p>– ocenia potrzebę tolerancji religijnej</p> <p>– wskazuje na podobieństwa i różnice w sposobie postrzegania dziejów i odmierzania czasu między chrześcijaństwem a islamem</p>
32. Nowe państwa w Europie	<ul style="list-style-type: none"> •powstanie państwa Franków •cesarstwo Karola Wielkiego •rozwój kultury i nauki w państwie Karola Wielkiego •traktat w Verdun i jego skutki – nowe państwa w Europie •Rzesza Niemiecka •terminy: <i>Frankowie, dynastia, majordom,</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dynastia, cesarstwo, możnowładca</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego Karol otrzymał przydomek „Wielki”</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka</i></p> <p>– wskazuje na mapie: zasięg terytorialny państwa Franków w czasach Karola Wielkiego, Akwizgran</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób władzę w państwie Franków przejęła dynastia Karolingów</p> <p>– charakteryzuje rozwój kultury i nauki w czasach Karola Wielkiego</p> <p>– przedstawia postanowienia traktatu w Verdun oraz jego skutki</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 800 r., 843 r., 962 r.</p> <p>– omawia dokonania: Chłodwiga, Karola Młota,</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób doszło do utworzenia Rzeszy Niemieckiej</p> <p>– tłumaczy, dlaczego Karol Wielki jest jednym z patronów zjednoczonej Europy</p>	<p>– wyjaśnia skąd pochodzi polskie słowo „król”</p>

	<p><i>Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci historyczne: Chlodwig, Karol Młot, Pepin Mały, Karol Wielki, Otton I 		i Rzym	Pepina Małego, Karola Wielkiego i Ottona I		
33. Konflikt papieża z cesarstwem	<ul style="list-style-type: none"> • wielka schizma wschodnia i jej skutki • spór o inwestyturę między cesarzem a papieżem w XI w. • Canossa jako miejsce pokuty cesarza Henryka IV • konkordat wormacki i jego postanowienia • terminy: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</i> • postaci historyczne: papież Grzegorz VII, cesarz Henryk IV 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prawosławie, ekskomunika</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</i> – wyjaśnia konsekwencje ekskomuniki cesarza i opisuje ukorzenie się cesarza Henryka IV w Canossie – przedstawia postaci: papieża Grzegorza VI, cesarza Henryka IV	– wyjaśnia przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej – wyjaśnia, czym są religie, a czym wyznania religijne – przedstawia przebieg sporu pomiędzy cesarzem a papieżem w XI w. – przedstawia postanowienia konkordatu w Wormacji – zaznacza na osi czasu daty: 1054 r., 1077 r., 1122 r.	– wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę – omawia przykładowe różnice pomiędzy Kościołem katolickim a prawosławnym	– przedstawia okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego
34. Wyprawy krzyżowe	<ul style="list-style-type: none"> • zajęcie Ziemi Świętej przez Turków • synod w Clermont • krucjaty • utworzenie Królestwa Jerozolimskiego • powstanie zakonów rycerskich: templariuszy, joannitów i Krzyżaków • upadek twierdzy Akka 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> – opisuje wygląd rycerzy zakonnych	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> – wyjaśnia przyczyny ogłoszenia krucjat – wskazuje na mapie: Ziemię Świętą i trasy wybranych krucjat	– przedstawia zakony templariuszy, joannitów i Krzyżaków oraz ich zadania – opisuje skutki wypraw krzyżowych – przedstawia postać: Urbana II – zaznacza na osi czasu daty: 1096 r., 1291 r.	– omawia okoliczności zlikwidowania zakonu templariuszy	– przedstawia informacje, które z zakonów rycerskich funkcjonują współcześnie i jaka obecnie jest ich rola – ocenia rolę krucjat w kształtowaniu się relacji między chrześcijanami

	<ul style="list-style-type: none"> • skutki wypraw krzyżowych • terminy: <i>Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> • postaci historyczne: papież Urban II 		– omawia skutki pierwszej krucjaty			a muzułmanami
*35. Tajemnice sprzed wieków – zakony rycerskie powstałe w czasie wypraw krzyżowych.	<ul style="list-style-type: none"> • zakon templariuszy i jego funkcje po zakończeniu krucjat • wzrost znaczenia i bogactwa templariuszy • przyczyny kasacji zakonu • polskie posiadłości templariuszy 	– wyjaśnia, do jakich celów został powołany zakon templariuszy	– przedstawia genezę bogactwa templariuszy – opisuje mit skarbu templariuszy	– przedstawia dzieje templariuszy po upadku Królestwa Jerozolimskiego – opisuje losy ostatniego mistrza zakonu Jakuba de Molay	– przedstawia legendę o św. Graalu	– wskazuje posiadłości zakonu na obszarze dzisiejszej Polski
36. 37. 38. Powtórzenie wiadomości i sprawdzian. Omówienie wyników testu z rozdziału IV.						
Rozdział V. Społeczeństwo średniowiecza						
39.. System feudalny	<ul style="list-style-type: none"> • podział na seniorów i wasali • społeczna drabina feudalna • podział społeczeństwa średniowiecznego na stany • terminy: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hold lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i> 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior, wasal, hold lenny, przywilej</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, na czym polegała drabina feudalna	– poprawnie posługuje się terminami: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hold lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i> – przedstawia, jak wyglądał hold lenny – wymienia i charakteryzuje poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym	– omawia różnice pomiędzy społeczeństwem stanowym a współczesnym – opisuje zależność między seniorem a wasalem	– wyjaśnia, które stany były uprzywilejowane	– wyjaśnia, kim byli w Europie Zachodniej hrabiowie i baronowie

40.. Epoka rycerzy	<ul style="list-style-type: none"> • ideał rycerza i jego obowiązki • od pazia do rycerza • życie codzienne rycerzy • elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza • kultura rycerska • elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza • terminy: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rycerz, herb, kopia, ostrogi</i></p> <p>– opisuje uzbrojenie rycerzy</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i></p> <p>– charakteryzuje ideał rycerza średniowiecznego</p> <p>– wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem</p> <p>– opisuje uzbrojenie rycerskie</p>	<p>– opisuje życie codzienne rycerstwa</p> <p>– przedstawia poszczególne etapy wychowania rycerskiego</p> <p>– opisuje ceremonię pasowania na rycerza</p>	<p>– przedstawia historię najślynniejszego polskiego rycerza Zawiszy Czarnego z Garbowa</p>	<p>– przedstawia literackie ideały rycerskie: hrabiego Rolanda, króla Artura i rycerzy Okrągłego Stołu</p>
*41. Tajemnice sprzed wieków – Dlaczego rycerze brali udział w turniejach?	<ul style="list-style-type: none"> • rola turniejów rycerskich • przebieg turniejów • konsekwencje zwycięstwa i porażki w turnieju • obyczajowość turniejowa 	<p>– przy pomocy nauczyciela omawia, z jakimi konsekwencjami wiązała się porażka w turnieju</p>	<p>– przedstawia, w jaki sposób byli nagradzani zwycięzcy turniejów</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego rycerze byli skłonni uczestniczyć w turniejach</p>	<p>– opisuje przebieg turniejów rycerskich</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego współczesna młodzież organizuje się w bractwa rycerskie i kultywują tradycję rycerską; podaje przykład takiego bractwa</p>
42.. Średniowieczne miasto i wieś	<ul style="list-style-type: none"> • powstanie osad rzemieślniczych i kupieckich • lokacje miast i wsi • samorząd miejski i jego organy • społeczeństwo miejskie • organa samorządu wiejskiego • wygląd średniowiecznego miasta • zajęcia ludności 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, ratusz, pług, radło, brona</i></p> <p>– porównuje życie codzienne mieszkańców średniowiecznych miast i wsi</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona</i></p> <p>– opisuje, gdzie i w jaki</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polegały lokacje miast i wsi</p> <p>– przedstawia organy samorządu miejskiego</p> <p>– charakteryzuje różne grupy społeczne mieszczan</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała trójpolówka</p>	<p>– opisuje wybrany średniowieczny zabytek mieszczkański w Polsce</p> <p>– znajduje i przedstawia informacje o założeniu własnej miejscowości</p>	<p>– przedstawia historie i okoliczności założenia najstarszych miast w regionie</p>

	<p>wiejskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> terminy: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, plug, radło, brona</i> 		<p>sposób tworzyły się miasta</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje główne zajęcia mieszkańców miast opisuje życie i obowiązki ludności wiejskiej 			
43. Kościół w średniowieczu	<ul style="list-style-type: none"> duchowni w średniowieczu, ich przywileje i obowiązki religijność doby średniowiecza średniowieczne zakony: benedyktyni, cystersi, franciszkanie, dominikanie życie w średniowiecznym klasztorze średniowieczne szkolnictwo terminy: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i> postać historyczna: 	<ul style="list-style-type: none"> przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, uniwersytet</i> przy pomocy nauczyciela omawia życie w średniowiecznym klasztorze i jego organizację wyjaśnia, czym zajmowali się kopiści 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i> charakteryzuje stan duchowny w średniowieczu opisuje różne role, jakie odgrywali duchowni w społeczeństwie średniowiecznym 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia najważniejsze zakony średniowieczne wyjaśnia określenie <i>benedyktyńska praca</i> charakteryzuje średniowieczne szkolnictwo porównuje szkolnictwo średniowieczne i współczesne przedstawia dokonania świętego Franciszka z Asyżu 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje zakony kontemplacyjne i zakony żebracze wyjaśnia, jaką funkcję w klasztorze spełniają: refektarz, wirydarz, dormitorium i kapitularz 	<ul style="list-style-type: none"> znajduje i przedstawia informacje o najstarszych polskich kronikarzach: Gallu Anonimie i Wincentym Kadłubku opisuje jeden z klasztorów działających w Polsce, wyjaśnia, jakiego zgromadzenia jest siedzibą, i przedstawia w skrócie dzieje tego zgromadzenia

	święty Franciszek z Asyżu					
44. Sztuka średniowiecza	<ul style="list-style-type: none"> •rola sztuki w średniowieczu •znaczenie <i>biblii pauperum</i> •styl romański i jego cechy •styl gotycki i jego charakterystyczne elementy •rzeźba i malarstwo średniowieczne •pismo i miniatury w rękopisach •zabytki średniowieczne w Polsce •terminy: <i>biblia pauperum, styl romański, styl gotycki, katedra, portal, sklepienie, witraże, luki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>katedra, witraże, miniatura</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela omawia zabytki sztuki średniowiecznej w Polsce</p> <p>– wymienia różne dziedziny sztuki średniowiecznej</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>biblia pauperum, katedra, styl romański, styl gotycki, portal, sklepienie, witraże, luki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i></p> <p>– wyjaśnia, czym była i jakie zadania spełniała <i>biblia pauperum</i></p>	<p>– charakteryzuje styl romański</p> <p>– omawia cechy stylu gotyckiego</p>	<p>– porównuje styl gotycki i romański</p> <p>– przedstawia przykłady rzeźby i malarstwa średniowiecznego</p>	<p>– znajduje i przedstawia informacje o średniowiecznych świątyniach w swoim regionie oraz elementach ich wystroju</p>
45. 46. 47. Powtórzenie wiadomości i sprawdzian. Omówienie wyników testu z rozdziału V.						
Rozdział VI. Polska pierwszych Piastów						
48. Zanim powstała Polska	<ul style="list-style-type: none"> • najstarsze osadnictwo na ziemiach polskich 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wielka</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>kurhan, kamienne kręgi,</i></p>	<p>– przedstawia najstarsze państwa słowiańskie</p> <p>– wymienia państwa</p>	<p>– podaje przykłady tradycji pogańskich zachowanych do czasów</p>	<p>– wymienia pozostałości bytowania ludów przed słowiańskimi</p>

	<p>w świetle wykopalisk archeologicznych</p> <ul style="list-style-type: none"> •gród w Biskupinie •Słowianie w Europie i ich kultura •wierzenia dawnych Słowian •pierwsze państwa słowiańskie •plemiona słowiańskie na ziemiach polskich •terminy: <i>kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślania, Polanie</i> •postaci historyczne: święty Cyryl i święty Metody 	<p><i>wędrówka ludów, plemię</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd osady w Biskupinie</p>	<p><i>Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślania, Polanie</i></p> <p>– przedstawia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich</p> <p>– charakteryzuje wierzenia Słowian</p> <p>– wskazuje na mapie: rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich</p>	<p>słowiańskie, które przyjęły chrześcijaństwo w obrządku łacińskim, oraz te, które przyjęły je w obrządku greckim</p> <p>– wyjaśnia rolę, jaką w rozwoju państw słowiańskich odegrali święci Cyryl i Metody</p>	<p>współczesnych</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób powstał alfabet słowiański</p>	<p>h na ziemiach polskich</p> <p>– przedstawia współczesne konsekwencje wynikające dla krajów słowiańskich z przyjęcia chrześcijaństwa w obrządku greckim lub łacińskim</p>
49. Mieszko I i początki Polski	<ul style="list-style-type: none"> •rozwój państwa Polan •dynastia Piastów •panowanie Mieszka I •małżeństwo Mieszka z Dobrawą •chrzest Polski i jego skutki •konflikt z margrabią Hodonem i bitwa pod Cedynią 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>książe, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa „Polska”</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>książe, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w przeciwieństwie do legendarnych przodków Mieszko I jest uznawany za</p>	<p>– przedstawia okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I</p> <p>– wyjaśnia skutki chrztu Mieszka I</p> <p>– opisuje stosunki Mieszka I z sąsiadami</p>	<p>– uzasadnia twierdzenie, że przyjęcie chrztu przez Mieszka I należało do najważniejszych wydarzeń w dziejach Polski</p>	<p>– omawia dokument <i>Dagome iudex</i> i jego wartość jako źródła historycznego</p> <p>– przedstawia bilans korzyści, jakie mogło przynieść Mieszkowi I przyjęcie chrztu lub pozostanie przy wierzeniach pogańskich</p>

	<ul style="list-style-type: none"> terminy: <i>książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</i> postaci historyczne: Mieszko I, Dobrawa 		<p>pierwszego historycznego władcę Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje zasługi Mieszka I i Dobrawy zaznacza na osi czasu daty: 966 r., 972 r. wskazuje na mapie: Gniezno, Poznań, Wielkopolskę, granice państwa Mieszka I 			
50. Polska Bolesława Chrobrego	<ul style="list-style-type: none"> misja biskupa Wojciecha i jej skutki zjazd gnieźnieński i jego konsekwencje powstanie niezależnej organizacji na ziemiach polskich stosunki Bolesława Chrobrego z sąsiadami koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski i jej znaczenie terminy: <i>relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Milsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja</i> postaci historyczne: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III 	<p>– przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>arcybiskupstwo, koronacja</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Milsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja</i></p> <p>– opisuje misję świętego Wojciecha do pogańskich Prusów</p> <p>– wskazuje na mapie: granice państwa Bolesława Chrobrego na początku jego panowania oraz ziemie przez niego podbite</p> <p>– omawia rolę, jaką w dziejach Polski odegrali: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1000 r., 1025 r.</p>	<p>– przedstawia przebieg i znaczenie zjazdu w Gnieźnie</p> <p>– opisuje wojny prowadzone przez Chrobrego z sąsiadami</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie utworzenia niezależnego Kościoła w państwie polskim</p> <p>– opisuje Drzwi Gnieźnieńskie jak przykład źródła ikonograficznego z najstarszych dziejów Polski</p>	<p>– wskazuje pozytywne i negatywne skutki polityki prowadzonej przez Bolesława Chrobrego</p>

<p>51..Kryzys i odbudowa państwa polskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> •kryzys państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego •panowanie Mieszka II •reformy Kazimierza Odnowiciela •Kraków stolicą państwa •polityka zagraniczna Bolesława Śmiałego •koronacja Bolesława Śmiałego •konflikt króla z biskupem Stanisławem i jego skutki •terminy: <i>insygnia królewskie</i> •postaci historyczne: Mieszko II, Kazimierz Odnowiciel, Bolesław Śmiały, biskup Stanisław 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem:<i>insygnia królewskie</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”</p> <p>– wskazuje na mapie: ziemie polskie pod panowaniem Kazimierza Odnowiciela</p> <p>– omawia działalność: MieszkaII, Bezpryma, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego i biskupa Stanisława</p> <p>– zaznacza na osi czasu datę: 1076 r.</p>	<p>– opisuje sytuację państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego</p> <p>– ocenia postawę Bezpryma</p> <p>– przedstawia skutki kryzysu państwa polskiego</p> <p>– charakteryzuje rządy Bolesława Śmiałego</p>	<p>– opisuje sytuację międzynarodową w okresie rządów Bolesława Śmiałego</p> <p>– wyjaśnia przyczyny i skutki sporu króla z biskupem Stanisławem</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny kryzysu państwa wczesnopiastowskiego</p> <p>– ocenia dokonania Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego</p>
<p>52. Rządy Bolesława Krzywoustego</p>	<ul style="list-style-type: none"> •rządy Władysława Hermana i Sieciecha •podział władzy między synów Władysława Hermana •bratobójcza wojna między Bolesławem i Zbigniewem •najazd niemiecki na ziemie polskie i 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior i juniorzy, zasada senioratu</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>palatyn (wojewoda),testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i></p> <p>– wskazuje na mapie: państwo Bolesława Krzywoustego</p> <p>– opisuje postaci: Władysława Hermana, Sieciecha, Bolesława</p>	<p>– opisuje rządy Władysława Hermana i rolę Sieciecha w jego państwie</p> <p>– przedstawia przebieg konfliktu między Bolesławem a Zbigniewem</p> <p>– opisuje niemiecki najazd w 1109 r. i obronę Głogowa</p> <p>– przedstawia sukcesy Krzywoustego w walkach z Pomorzanami</p> <p>– omawia przyczyny</p>	<p>– ocenia postawę Bolesława wobec brata</p> <p>– wyjaśnia zasadę senioratu</p> <p>– wyjaśnia, jakie skutki dla państwa mogą mieć wewnętrzne spory o tron</p>	<p>– przedstawia postać Galla Anonima</p> <p>– wyjaśnia znaczenie dostępu państwa do morza</p> <p>– ocenia szanse i zagrożenia wynikające z wprowadzenia zasady senioratu</p>

	<p>obrona Głogowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • podbój Pomorza przez Bolesława Krzywoustego • testament Krzywoustego i jego założenia • terminy: <i>palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i> • postaci historyczne: Władysław Herman, Sieciech, Zbigniew, Bolesław Krzywousty 		<p>Krzywoustego i Zbigniewa</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1109 r. i 1138 r.</p>	<p>ogłoszenia testamentu Krzywoustego</p>		
<p>53.. Społeczeństwo w czasach pierwszych Piastów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • grody i ich funkcje • życie w grodzie i na podgrodziu • sposoby uprawy roli na ziemiach polskich • podział społeczeństwa w państwie pierwszych Piastów • zakres władzy panującego • powinności poddanych wobec władcy • powstanie rycerstwa w Polsce • terminy: <i>metoda żarowa, gród, podgrodzie, prawo</i> 	<p>– posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, danina, posługi</i></p> <p>– przedstawia wygląd i budowę średniowiecznego grodu</p> <p>– opisuje sposoby pozyskiwania ziemi uprawnej i jej uprawiania</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna</i></p> <p>– charakteryzuje grupy ludności w państwie wczesnopiastowskim</p> <p>– omawia zakres władzy panującego w państwie pierwszych Piastów</p>	<p>– przedstawia charakter drużyny książęcej</p> <p>– wyjaśnia powinności ludności względem władcy</p>	<p>– wyjaśnia, czym się różnił wojownik drużyny od rycerza</p>	<p>– wskazuje przykłady nazw miejscowości, które mogły w średniowieczu pełnić funkcję osad służebnych</p>

	<i>książęce, danina, usługi, osada służebna, wojowie, drużyna książęca</i>					
*54. Tajemnice sprzed wieków– Kto spisywał dzieje Polski?	<ul style="list-style-type: none"> •źródła historyczne dotyczące początków państwa polskiego •obiektywizm i prawda historyczna 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia nazwy źródeł historycznych dotyczących dziejów państwa polskiego za panowania pierwszych Piastów – tłumaczy konieczność weryfikacji prawdziwości źródeł historycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia dokonania postaci: Galla Anonima i Wincentego Kadłubka 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia teorie dotyczące pochodzenia Galla Anonima – wymienia przyczyny powstania kronik 	<ul style="list-style-type: none"> – określa ramy chronologiczne wydarzeń opisanych w kronikach Galla Anonima i Wincentego Kadłubka 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przykład innej średniowiecznej kroniki polskiej
55. 56. 57. Powtórzenie wiadomości i sprawdzian. Omówienie wyników testu z rozdziału VI.						
Rozdział VII. Polska w XIII–XV wieku						
58. Rozbicie dzielnicowe	<ul style="list-style-type: none"> •walki wewnętrzne między książętami piastowskimi o prymat w Polsce •utrwalenie rozbicia dzielnicowego •osłabienie Polski na arenie międzynarodowej •sprowadzenie Krzyżaków do Polski •najazdy Mongołów i bitwa pod Legnicą •przemiany społeczne i gospodarcze w okresie rozbicia dzielnicowego 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami:<i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, jakie były przyczyny wewnętrznych walk między książętami piastowskimi 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami:<i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpółowka</i> – charakteryzuje państwo polskie podczas rozbicia dzielnicowego – wskazuje na mapie: podział państwa na różne dzielnice oraz ziemie utracone w okresie rozbicia 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego do Polski oraz konsekwencje tego wydarzenia – omawia skutki rozbicia dzielnicowego – opisuje kolonizację na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia historię zakonu krzyżackiego – wyjaśnia, dlaczego książęta dzielnicowi często nadawali przywileje oraz ziemię rycerstwu i duchowieństwu 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje sposób walki Mongołów – przedstawia dynastie panującą na Pomorzu Gdańskim w okresie rozbicia dzielnicowego

	<ul style="list-style-type: none"> terminy: <i>rozbiędzielnicowe, dzielnicowa senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka</i> postaci historyczne: Władysław Wygnaniec, Leszek Biały, Konrad Mazowiecki, Henryk Pobożny 		<p>dzielnicy</p> <p>– omawia postaci: Władysława Wygnańca, Leszka Białego, Konrada Mazowieckiego, Henryka Pobożnego</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1226 r., 1227 r., 1241 r.</p>			
59.. Zjednoczenie Polski	<ul style="list-style-type: none"> koronacja i śmierć Przemysła II panowanie Waclawa II rola arcybiskupów gnieźnieńskich i jednolitej organizacji kościelnej w zjednoczeniu u dzielnic polskich przejęcie władzy przez Władysława Łokietka i jego koronacja rzędy Władysława Łokietka konflikt Łokietka z Krzyżakami i bitwa pod Płowcami terminy: <i>starosta, Szczerbiec</i> postaci historyczne: Przemysł II, arcybiskup Jakub Świnka, Waclaw II, Władysław Łokietek 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i></p> <p>– wskazuje na mapie: granice państwa polskiego za panowania Władysława Łokietka, ziemie utracone na rzecz Krzyżaków</p> <p>– omawia postaci: Przemysła II, arcybiskupa Jakuba Świnki, Waclawa II, Władysława Łokietka</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1295 r., 1309 r., 1320 r., 1331 r.</p>	– przedstawia próby zjednoczenia Polski przez książąt śląskich oraz Przemysła II	– wyjaśnia, jaką rolę w zjednoczeniu kraju odegrał Kościół katolicki	– przedstawia wyobrażenie na temat świętego Stanisława jako patrona zjednoczenia kraju
60. Czasy Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> polityka dyplomacji Kazimierza Wielkiego pokój z zakonem krzyżackim w Kaliszu przyłączenie nowych 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i></p> <p>– wskazuje na mapie:</p>	– przedstawia i ocenia postanowienia pokoju w Kaliszu	– wyjaśnia, dlaczego Kazimierz Wielki za najważniejsze uznał reformy wewnętrzne państwa	– przedstawia cele oraz konsekwencje układu dynastycznego zawartego przez Kazimierza Wielkiego z Węgrami
		– przy pomocy	– wyjaśnia, w jaki sposób	– tłumaczy, jakie	– wyjaśnia, dlaczego sół	

	<p>ziem do państwa polskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • reformy Kazimierza Wielkiego • umocnienie granic polskiego państwa • utworzenie Akademii Krakowskiej i skutki tej decyzji • zjazd monarchów w Krakowie • uczta u Wierzyńka • terminy: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> • postać historyczna: Kazimierz Wielki 	<p>nauczyciela tłumaczy, co zdecydowało o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „Wielki”</p> <p>– wyjaśnia znaczenie słów, że Kazimierz Wielki: <i>zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i></p>	<p>granice monarchii Kazimierza Wielkiego i ziemie włączone do Polski przez tego władcę</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1333 r., 1343 r., 1364 r.</p>	<p>Kazimierz dbał o obronność państwa</p>	<p>znaczenie miało założenie Akademii Krakowskiej</p> <p>– wyjaśnia znaczenie uczy u Wierzyńka</p>	<p>należała niegdyś do najdroższych towarów</p> <p>– przedstawia wybrany zamek wzniesiony w czasach Kazimierza Wielkiego</p>
61. Unia polsko-litewska	<ul style="list-style-type: none"> • koniec dynastii Piastów na polskim tronie • rządy Andegawenów w Polsce • unia polsko-litewska w Krewie • wielka wojna z zakonem krzyżackim i bitwa pod Grunwaldem • I pokój w Toruniu • unia w Horodle • terminy: <i>Andegawenowie, unia</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>unia personalna</i></p> <p>– przedstawia dynastię zapoczątkowaną przez Władysława Jagiełłę</p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje przyczyny i przebieg wielkiej wojny z zakonem krzyżackim</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i></p> <p>– wyjaśnia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej</p> <p>– opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem</p> <p>– wskazuje na mapie: granice Wielkiego Księstwa Litewskiego, Krewa, Horodło, Grunwald, Toruń</p> <p>– opisuje postaci: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Władysława</p>	<p>– przedstawia okoliczności objęcia tronu polskiego przez Jadwigę</p> <p>– wymienia postanowienia unii w Krewie</p> <p>– przedstawia postanowienia pokoju w Toruniu</p> <p>– wyjaśnia zasady współpracy między Polską a Litwą ustalone w zapisach unii w Horodle</p>	<p>– charakteryzuje stanowisko polskiej delegacji na soborze w Konstancji</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Akademia Krakowska została przemianowana na Uniwersytet Jagielloński</p>	<p>– uzasadnia twierdzenie, że poglądy Pawła Włodkowica na temat wojen religijnych są aktualne także dzisiaj</p>

	<p><i>personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci historyczne: Ludwik Węgierski, Jadwiga, Władysław Jagiełło, wielki książę Witold, Paweł Włodkowic, Ulrich von Jungingen 		<p>Jagiello, wielkiego księcia Witolda, Pawła Włodkowica, Ulricha von Jungingena</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1385 r., lata 1409–1411, 1410 r., 1413 r.</p>			
<p>* Tajemnice sprzed wieków – Jaką bitwę namalował Jan Matejko?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • okoliczności powstania obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i> • Jan Matejko jako malarz dziejów Polski • obrazy jako źródło wiedzy historycznej • znaczenie <i>Bitwy pod Grunwaldem</i> 	<p>– przedstawia, kim był Jan Matejko</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób Jan Matejko przygotowywał się do namalowania obrazu</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego podczas II wojny światowej Niemcom zależało na zniszczeniu dzieła</p>	<p>– wymienia cele namalowania obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i></p> <p>– omawia nieścisłości w przekazie historycznym obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i></p>	<p>– wyjaśnia, jakie warunki powinno spełniać dzieło sztuki, aby można je było traktować jako źródło historyczne</p> <p>– omawia inne dzieła Jana Matejki</p>
<p>62. Czasy świetności dynastii Jagiellonów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej • bitwa pod Warną • panowanie Kazimierza Jagiellończyka • wojna trzynastoletnia • II pokój toruński i jego postanowienia • panowanie Jagiellonów w Czechach i na 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wojska zaciężne, żold</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje okoliczności śmierci Władysława Warneńczyka</p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego dla Polski ważne stało się odzyskanie dostępu do morza</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żold</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Węgry, Warnę, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, państwa rządzone przez Jagiellonów w drugiej połowie XV w.</p> <p>– omawia dokonania: Władysława III Warneńczyka,</p>	<p>– przedstawia okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej</p> <p>– charakteryzuje rządzącego Kazimierza Jagiellończyka</p> <p>– opisuje przebieg wojny trzynastoletniej</p> <p>– przedstawia postanowienia II pokoju toruńskiego</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do zawarcia Związku Pruskiego</p> <p>– porównuje postanowienia I i II pokoju toruńskiego</p> <p>– uzasadnia twierdzenie, że odzyskanie dostępu do morza miało przełomowe znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki</p>	<p>– przedstawia Jana Długosza jako historyka i wychowawcę przyszłych królów Polski</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego wojska zaciężne pod koniec średniowiecza zastąpiły w bitwach tradycyjne rycerstwo</p>

	<p>Węgrzech</p> <ul style="list-style-type: none"> •terminy: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żołąd</i> •postaci historyczne: Władysław III Warneńczyk, Kazimierz Jagiellończyk, Zbigniew Oleśnicki 		<p>Zbigniewa Oleśnickiego i Kazimierza Jagiellończyka</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1444 r., 1454 r., 1466 r.</p>			
--	--	--	--	--	--	--

63. Monarchia stanowa w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> •monarchia patrymonialna i stanowa •wpływ przywilejów nadawanych przez władcę na osłabienie władzy królewskiej •przekształcenie się rycerstwa w szlachtę •przywileje szlacheckie i ich konsekwencje dla władzy królewskiej •ukształtowanie się sejmu walnego •konstytucja <i>Nihil novi</i> i jej znaczenie dla ustroju Rzeczypospolitej •terminy: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</i> 	<p>–przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>szlachta, sejm walny, izba poselska, senat</i></p>	<p>–poprawnie posługuje się terminami: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</i></p> <p>– przedstawia sejm walny oraz jego skład</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1374 r., 1505 r.</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób rycerstwo przekształciło się w szlachtę</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób szlachta uzyskała wpływ na sprawowanie rządów w Polsce</p> <p>– przedstawia najważniejsze przywileje szlacheckie</p> <p>– wyjaśnia znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i></p>	<p>– przedstawia, kiedy i w jaki sposób doszło do utworzenia stanów w Polsce</p> <p>– tłumaczy różnice między monarchią patrymonialną a stanową</p> <p>– wyjaśnia, jaka jest geneza nazw obu izb sejm walnego: izby poselskiej oraz senatu</p>	<p>– ocenia, jakie szanse i jakie zagrożenie niesło za sobą zwiększenie wpływu szlachty na władzę</p>
--------------------------------	--	--	--	--	--	---

64. 65. 66. Powtórzenie wiadomości i sprawdzian. Omówienie wyników testu z rozdziału VII.

6 godzin do dyspozycji nauczyciela na lekcje powtórzeniowe, diagnozy, wycieczki.

Załącznik nr 3 Wymagania na poszczególne oceny z historii dla klasy szóstej szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
1.Lekcja organizacyjna						
Rozdział I. Narodziny nowożytnego świata						
2. Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> – średniowieczne wyobrażenia o Ziemi – przyczyny wypraw żeglarskich na przełomie XV i XVI w. – najważniejsze wyprawy przełomu XV i XVI w. oraz ich dowódcy 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Indie, Amerykę – podaje przykłady towarów sprowadzanych z Indii(przyprawy, jedwab) – wymienia Krzysztofa Kolumba jako odkrywcę Ameryki – podaje rok odkrycia Ameryki (1492 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia nowości w technice żeglarskiej, które umożliwiły dalekomorskie wyprawy – poprawnie posługuje sięterminami: <i>karawela, Kompas</i> – podaje lata pierwszej wyprawy dookoła Ziemi (1519-1522 r.)i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia – wskazuje 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przyczyny wielkich odkryć geograficznych – wskazuje na mapie trasy najważniejszych wypraw przełomu XV i XVI w. oraz wymienia ich dowódców (Krzysztof Kolumb, Ferdynand Magellan, Vasco da Gama, Bartłomiej Diaz) – poprawnie posługuje się 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny poszukiwania morskiej drogi do Indii – podaje i zaznacza na osi czasu daty wypraw Bartłomieja Diaza i Vasco da Gamy – poprawnie posługuje się terminem:<i>astrolabium</i> – wyjaśnia, dlaczego Krzysztof Kolumb i 	<ul style="list-style-type: none"> – tłumaczy pochodzenie nazwy Ameryka – wskazuje związek między wynalazkami z dziedziny żeglugi a podejmowanie m dalekich wypraw morskich

		wydarzenia	Ferdynanda Magellana jako dowódcę wyprawy dookoła świata i przedstawia jej znaczenie	terminem: <i>tubylcy</i> - wyjaśnia, dlaczego ludność tubylczą Ameryki nazwano Indianami	Ferdynand Magellan skierowali swoje wyprawy drogą na zachód	
3. Skutki odkryć geograficznych	- cywilizacje prekolumbijskie i ich dokonania - podbój Ameryki przez Hiszpanów i Portugalczyków oraz jego następstwa - zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych	- wymienia nazwy rdzennych ludów Ameryki (Majowie, Aztekowie i Inkowie) - przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Stary Świat, Nowy Świat</i> - podaje przykłady towarów, które przewożono między Ameryką a Europą	- poprawnie posługuje się terminem: <i>cywilizacje prekolumbijskie</i> - wskazuje na mapie tereny zamieszkałe przez Majów, Azteków i Inków - wymienia dokonania rdzennych ludów Ameryki - przedstawia po jednym pozytywnym i negatywnym skutku wielkich odkryć geograficznych - wskazuje odkrycie Ameryki	- poprawnie posługuje się terminami: <i>kolonia, niewolnik, plantacja</i> - przedstawia politykę Hiszpanów i Portugalczyków w Nowym Świecie - tłumaczy przyczyny przewagi Europejczyków nad tubylczą ludnością Ameryki - opowiada o sytuacji niewolników na plantacjach w	- przedstawia pozytywne i negatywne skutki wielkich odkryć geograficznych - poprawnie posługuje się terminem: <i>konkwistador</i> - opisuje działalność konkwistadorów i wymienia najbardziej znanych konkwistadorów (Hernán Cortez, Francisco Pizarro) - wskazuje na mapie tereny skolonizowane	- przedstawia zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych - wymienia na podstawie mapy nazwy współczesnych państw położonych na obszarach dawniej zamieszkiwanych przez cywilizacje prekolumbijskie

			jako początek epoki nowożytnej	Ameryce - wyjaśnia, w jaki sposób w Ameryce pojawiła się ludność afrykańska	przez Hiszpanów i Portugalczyków	
4. Renesans - narodziny nowej epoki	- renesans- cechy charakterystyczne epoki - humaniści i ich poglądy - ideał człowieka w dobie renesansu - wynalezienie druku i jego znaczenie	- zaznacza na osi czasu epokę renesansu - wymienia Jana Gutenbergę jako wynalazcę druku - wskazuje Leonarda da Vinci jako człowieka renesansu i określa dwie-trzy dziedziny jego zainteresowań	- poprawnie posługuje się terminem: <i>renesans</i> , - podaje czas trwania epoki renesansu - przedstawia ideał człowieka w epoce odrodzenia i wyjaśnia termin: <i>człowiek renesansu</i> - opisuje dokonania Leonarda da Vinci i uzasadnia słuszność twierdzenia, że był on człowiekiem renesansu	- poprawnie posługuje się terminami: <i>anty k, humanizm</i> - charakteryzuje epokę renesansu - wyjaśnia nazwę nowej epoki	- wyjaśnia wpływ wynalezienia druku na rozprzestrzenie nie się idei renesansu - przedstawia poglądy humanistów	- wskazuje Erazma z Rotterdamu jako wybitnego humanistę i przedstawia jego poglądy - porównuje pracę kopisty z pracą w średniowiecznej drukarni

<p>5. Kultura renesansu w Europie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - renesansowa radość życia - architektura renesansu - wybitni twórcy odrodzenia i ich dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje Włochy jako kolebkę renesansu, - wymienia Leonarda da Vinci i Michała Anioła jako wybitnych twórców włoskiego odrodzenia 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w czym przejawiała się renesansowa radość życia - poprawnie posługuje się terminem: <i>mecenat</i> - wymienia wybitnych twórców epoki odrodzenia i podaje przykłady ich dzieł 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje sztukę renesansową, wskazując główne motywy podejmowane przez twórców, - poprawnie posługuje się terminem: <i>fresk</i>, podaje przykład dzieła wykonanego tą techniką 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>attyka, arkada, kopuła</i> do opisu budowli renesansowych 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>perspektywa</i> - podaje przykłady dzieł, w których zastosowano perspektywę
<p>6. Reformacja - czas wielkich zmian</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kryzys Kościoła katolickiego - Marcin Luter i jego poglądy - reformacja i jej następstwa 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje wystąpienie Marcina Lutra jako początek reformacji - poprawnie posługuje się terminem: <i>odpust</i> - wymienia wyznania protestanckie 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>reformacja, protestanci</i> - określa początek reformacji (1517 r.) i zaznacza tę datę na osi czasu - wskazuje sprzedaż odpustów jako jedną z przyczyn reformacji - charakteryzuje wyznania protestanckie i 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>pastor, celibat, zbór</i> - wskazuje objawy kryzysu w Kościele katolickim jako przyczynę reformacji - opisuje okoliczności powstania anglikanizmu - przedstawia skutki reformacji 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje oglądy Marcina Lutra - opisuje postanowienia pokoju w Augsburgu (1555 r.) i wyjaśnia zasadę <i>czyj kraj, tego religia</i> - przedstawia na mapie podział religijny Europy 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje oglądy głoszone przez Jana Kalwina - wskazuje zmiany wprowadzone w liturgii protestanckiej

			podaje ich założycieli			
7. Kontrrreformacja	<ul style="list-style-type: none"> - postanowienia soboru trydenckiego - działalność jezuitów - wojna trzydziestoletnia i jej następstwa 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem:<i>sobór</i> - przy pomocy nauczyciela przedstawia przyczyny zwołania soboru w Trydencie - wskazuje zakon jezuitów jako instytucję powołaną do walki z reformacją - oblicza, jak długo obradował sobór trydencki i zaznacza tona osi czasu (daty powinny być podane przez nauczyciela) 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami:<i>kontrrreforma</i><i>cja, seminari</i><i>um duchowne</i> - przedstawia zadania seminariów duchownych w dobie kontrrreformacji - wyjaśnia cel założenia zakonu jezuitów - wymienia Ignacego Loyolę jako założyciela zakonu jezuitów 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia postanowienia soboru trydenckiego - poprawnie posługuje się terminami:<i>heret</i><i>yk, inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych</i> - wyjaśnia cel utworzenia inkwizycji i indeksu ksiąg zakazanych 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje działalność zakonu jezuitów - przedstawia zasady obowiązujące jezuitów 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniej - podaje datę podpisania pokoju westfalskiego (1648 r.) i jego najważniejsze postanowienia

8.9.10. POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI Z ROZDZIAŁU II. TEST. OMÓWIENIE WYNIKÓW TESTU.

Rozdział II. W Rzeczypospolitej szlacheckiej

<p>11. Demokracja szlachecka</p>	<p>- szlachta i jej zajęcia - prawa i obowiązki szlachty - sejm walny i sejmiki ziemskie</p>	<p>- poprawnie posługuje się terminami: <i>szlachta, herb, szabla</i> - przedstawia prawa szlachty odziedziczone po rycerskich przodkach - wymienia zajęcia szlachty - wskazuje na ilustracji postać szlachcica</p>	<p>- poprawnie posługuje się terminami: <i>demokracja szlachecka, przywilej, magnateria, szlachta średnia, szlachta zagrodowa, gołota</i> - wymienia izby sejmu walnego - przedstawia zróżnicowanie stanu szlacheckiego - wyjaśnia funkcjonowanie zasady <i>liberum veto</i></p>	<p>- przedstawia prawa i obowiązki szlachty, - poprawnie posługuje się terminem: <i>pospolite ruszenie</i> - wskazuje wpływ przywilejów szlacheckich na pozycję tego stanu - podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia - przedstawia prawa otrzymane przez szlachtę na mocy konstytucji <i>Nihil novi</i></p>	<p>- poprawnie posługuje się terminami: <i>sejm walny, sejmiki ziemskie</i> - przedstawia decyzje podejmowane na sejmie walnym - charakteryzuje rolę sejmików ziemskich i zakres ich uprawnień - przedstawia skład izb sejmu walnego</p>	<p>- wyjaśnia, w jaki sposób doszło do ukształtowania się demokracji szlacheckiej - porównuje parlamentaryzm Rzeczypospolitej XVI-XVII w. z parlamentaryzmem współczesnej Polski - wyjaśnia, kto sprawował władzę w Rzeczypospolitej</p>
<p>12. W</p>	<p>- folwark</p>	<p>- poprawnie</p>	<p>- poprawnie</p>	<p>- wymienia</p>	<p>- wyjaśnia</p>	<p>- wyjaśnia</p>

folwarku szlacheckim	szlachecki – gospodarcza działalność szlachty – spław wiślany – statuty piotrkowskie	posługuje się terminami: <i>folwark, dwór</i> – na podstawie ilustracji z podręcznikowymi elementami wchodzące w skład folwarku szlacheckiego – opisuje zajęcia chłopów i mieszczan	posługuje się terminami: <i>spław wiślany, szkuta, spichlerz, pańszczyzna</i> – przedstawia gospodarczą działalność szlachty – wskazuje na mapie Pomorza Gdańskie i najważniejsze porty położone nad Wisłą – wymienia towary wywożone z Polski i sprowadzane do kraju	najważniejsze zabudowania folwarku wskazuje ich funkcje – wyjaśnia przyczyny i sposoby powiększania się majątków szlacheckich – tłumaczy, dlaczego szlachta uchwaliła ustawy antychłopskie i antymieszczańskie	znaczenie odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego dla rozwoju gospodarki – wymienia najważniejsze ustawy wymierzone przeciw chłopom i mieszczanom – wyjaśnia następstwa ożywienia gospodarczego	wpływ ustaw antychłopskich i antymieszczańskich na położenie tych grup społecznych i rozwój polskiej gospodarki
13. W czasach ostatnich Jagiellonów	– ostatni Jagiellonowie na tronie Polski – wojna z zakonem krzyżackim 1519–1521 – hołd pruski i jego postanowienia – polityka wschodnia ostatnich	– wymienia ostatnich władców z dynastii Jagiellonów: Zygmunta I Starego i Zygmunta Augusta – podaje i zaznacza na osi czasu datę hołdu pruskiego (1525 r.), określa wiek, w którym	– wskazuje na mapie Prusy Książęce, Prusy Królewskie, Inflanty – opisuje zależność Prus Książęcych od Polski – wyjaśnia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty	– przedstawia przyczyny wojny Polski z zakonem krzyżackim (1519–1521 r.) – wymienia państwa walczące o Inflanty i wskazuje sporne terytorium na	– poprawnie posługuje się terminem: <i>hołd lenny</i> – przedstawia postanowienia hołdu pruskiego (1525 r.) i jego skutki	– opisuje korzyści i zagrożenia wynikające z postanowień hołdu pruskiego – charakteryzuje politykę wschodnią ostatnich Jagiellonów i jej następstwa

	Jagiellonów	doszło do tego wydarzenia – wskazuje na obrazie Jana Matejki <i>Hołd pruski</i> postaci Zygmunta Starego i Albrechta Hohenzollerna		mapie – wyjaśnia skutki rywalizacji Polski, Szwecji, Moskwy i Danii o Inflanty		
14. Odrodzenie na ziemiach polskich	– idee renesansowe w Polsce – literatura polskiego renesansu i jej twórcy – renesansowy Wawel Jagiellonów – odkrycie Mikołaja Kopernika	– wymienia Mikołaja Kopernika jako twórcę teorii heliocentrycznej – wskazuje Wawel jako przykład budowy renesansowej w Polsce – poprawnie posługuje się terminem: <i>włoszczyzna</i> i wskazuje jego pochodzenie	– wymienia Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego jako twórców literatury renesansowej w Polsce – wyjaśnia przyczyny twórczości literackiej w języku polskim – charakteryzuje odkrycie Mikołaja Kopernika i pokazuje różnice między teorią polskiego astronoma a dotychczas obowiązującą koncepcją budowy wszechświata	– poprawnie posługuje się terminami: <i>arras</i> , <i>krużganki</i> , <i>mecenat</i> – charakteryzuje krótko twórczość Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego – opisuje Wawel jako przykład architektury renesansu w Polsce – uzasadnia tezę, że Mikołaj Kopernik był człowiekiem renesansu – przywołuje Galileusza jako zwolennika teorii Kopernika	– poprawnie posługuje się terminami: <i>teoria geocentryczna</i> , <i>teoria heliocentryczna</i> – wyjaśnia przyczyny rozwoju kultury renesansowej w Polsce – przedstawia zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju renesansu – przedstawia poglądy Andrzeja Frycza Modrzewskiego jako pisarza politycznego	– wyjaśnia, dlaczego XVI stulecie nazwano złotym wiekiem w historii Polski – opisuje wybraną budowlę renesansową w swoim regionie

					dozy renesansu	
15. Rzeczposp olita Obojga Narodów	- geneza unii lubelskiej - postanowienia unii lubelskiej - struktura narodowa i wyznaniowa I Rzeczpospolitej	- wskazuje na mapie Lublin i Rzeczpospolitą Obojga Narodów - wskazuje na obrazie Jana Matejki <i>Unia lubelska</i> postać Zygmunta II Augusta jako autora i pomysłodawcę unii - podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania unii lubelskiej (1569 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia	- poprawnie posługuje się terminami: <i>unia personalna, unia realna</i> - wyjaśnia nazwę Rzeczpospolita Obojga Narodów - wskazuje na mapie Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie	- przedstawia postanowienia unii lubelskiej - charakteryzuje strukturę narodową i wyznaniową I Rzeczpospolite j - analizuje wygląd herbu I Rzeczpospolite j i porównuje go z herbem Królestwa Polskiego	- opisuje skutki utworzenia Rzeczypospolite j Obojga Narodów - wyjaśnia korzyści płynące z wielokulturowoś ci - wskazuje na mapie Wołyń, Podole i Ukrainę	- wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z utworzenia Rzeczypospolite j Obojga Narodów
16. „Państwo bez stosów”	- Rzeczpospolita państwem wielowyznaniow ym - <i>Akt konfederacji warszawskiej</i> - reformacja w Polsce	- wskazuje wielowyznaniowoś ć I Rzeczypospolitej - poprawnie posługuje się terminem: <i>tolerancj a</i> - zauważa potrzebę poszanowania odmienności	- wymienia wyznania zamieszkujące Rzeczpospolitą Obojga Narodów - wskazuje cel podpisania konfederacji warszawskiej - podaje i zaznacza na	- przedstawia postanowienia konfederacji warszawskiej - poprawnie posługuje się terminem: <i>innow ierca</i> - nazywa świątynie	- poprawnie posługuje się terminami: <i>katolicyzm, judaizm, luteranizm, prawosławie</i> - charakteryzuje strukturę	- nazywa i wskazuje na mapie ziemie zamieszkałe przez przedstawicieli poszczególnych wyznań - wyjaśnia wiąże

		religijnej i kulturowej	osi czasu datę podpisania konfederacji warszawskiej(1573 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia - wyjaśnia, co oznacza, że Polska była nazywana „państwem bez stosów”	różnych wyznań - wskazuje na mapie Raków i Pińczów jako ważne ośrodki reformacji w Polsce - omawia wkład innych wyznań w rozwój szkolnictwa I Rzeczypospolitej	wyznaniową I Rzeczypospolitej - wyjaśnia, kim byli arianie i przedstawia zasady ich religii - tłumaczy przyczyny niechęci szlachty polskiej wobec arian	k między narodowością a wyznawaną religią wśród mieszkańców I Rzeczypospolitej
17. Pierwsza wolna elekcja	- przyczyny elekcyjności tronu polskiego - przebieg pierwszej wolnej elekcji - <i>Artykuły henrykowskie i pacta conventa</i> - następstwa wolnych elekcji	- poprawnie posługuje się terminem: <i>elekcja</i> - krótko opisuje, dlaczego polskich władców zaczęto wybierać drogą wolnej elekcji - wskazuje Henryka Walezego jako pierwszego króla elekcyjnego	- poprawnie posługuje się terminami: <i>wolna elekcja, bezkrólewie</i> - podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszej wolnej elekcji - opisuje przebieg pierwszego bezkrólewia i wyjaśnia, kim był interrex	- przedstawia zasady wyboru monarchy - na podstawie obrazu Canaletta opisujemy i przebieg wolnej elekcji - wyjaśnia skutki wolnych elekcji	- wymienia warunki, które musieli spełnić królowie elekcyjni - poprawnie posługuje się terminami: <i>Artykuły henrykowskie, pacta conventa</i>	- wyjaśnia wpływ <i>Artykułów henrykowskich i pacta conventa</i> na pozycję monarchy w Rzeczypospolitej

18.19.20. POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI Z ROZDZIAŁU II. TEST. OMÓWIENIE WYNIKÓW TESTU.

Rozdział III. W obronie granic Rzeczypospolitej

<p>21. Wojny z Rosją</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wojny Stefana Batorego o Inflanty - dymitriada i polska interwencja w Rosji - pokój w Polanowie 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Inflanty i Carstwo Rosyjskie - wymienia Stefana Batorego jako kolejnego po Henryku Walezym władcę Polski - poprawnie posługuje się terminem: <i>hetman</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje, w jakim celu została utworzona piechota wybraniecka - przedstawia, jak zakończyły się wojny o Inflanty prowadzone przez Stefana Batorego - podaje i zaznacza na osi czasu datę bitwy pod Kłuszynem (1610 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia - opowiada o znaczeniu bitwy pod Kłuszynem - przywołuje Stanisława Żółkiewskiego jako dowódcę bitwy pod Kłuszynem - wskazuje na mapie Moskwę i Kłuszyn 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty - poprawnie posługuje się terminami: <i>piechota wybraniecka</i>, <i>dymitriada</i>, <i>Kreml</i>, <i>bojar</i> - opisuje następstwa dymitriady - wskazuje na mapie tereny przyłączone przez Polskę w wyniku interwencji w Rosji (po pokoju w Polanowie i Jamie Zapolskim) 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje przyczyny poparcia Dymitria Samozwańca przez magnatów i duchowieństwo - wskazuje przyczyny obalenia Dymitria Samozwańca - wyjaśnia cel polskiej interwencji w Rosji - podaje datę podpisania pokoju w Polanowie (1634 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia politykę Zygmunta III wobec Rosji - przedstawia postanowienia pokoju w Polanowie
--------------------------	---	--	---	--	--	--

<p>22. Początek wojen ze Szwecją</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wazowie na tronie Polski - przyczyny wojen ze Szwecją - wojna o Inflanty - walka o ujście Wisły - skutki wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w. - Warszawa stolicą Polski 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia elementy uzbrojenia husarza i pokazuje je na ilustracji - wskazuje na mapie Szwecję, Inflanty i Wisłę - wymienia stolice Polski (Gniezno, Kraków, Warszawa) 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Kircholm i Pomorze Gdańskie - podaje datę bitwy pod Kircholmem (1605 r.) i nazwisko dowódcy polskich wojsk (Jan Karol Chodkiewicz) - wyjaśnia, dlaczego przeniesiono stolicę z Krakowa do Warszawy 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje przyczyny wojen polsko-szwedzkich w XVII w. - poprawnie posługuje się terminem: <i>cto</i> - opowiada przebieg wojny o Inflanty - wskazuje na mapie Oliwę - podaje datę bitwy pod Oliwą (1627 r.) i wyjaśnia znaczenie tego starcia 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego Zygmunt III Waza utracił tron Szwecji - przedstawia przyczyny zablokowania ujścia Wisły przez Szwedów - tłumaczy, dlaczego Polska często nie wykorzystywała swoich sukcesów militarnych 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia postanowienia i podaje daty podpisania rozejmu w Starym Targu (1629 r.) i Sztumskiej Wsi (1635 r.)
<p>23. Powstanie Chmielnickiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - sytuacja Kozaków zaporoskich - powstanie Kozaków na Ukrainie - ugoda w Perejasławiu 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje Bohdana Chmielnickiego jako przywódcę powstania Kozaków na Ukrainie - wymienia elementy uzbrojenia Kozaków i pokazuje je na ilustracji 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, kim byli Kozacy - poprawnie posługuje się terminem: <i>Zaporoże</i> - wskazuje na mapie Ukrainę, Zaporoże i Dzikie Pola - podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu powstania kozackiego (1648 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, kim byli Kozacy rejestrowi - przedstawia zajęcia i sytuację Kozaków w - wskazuje na mapie najważniejsze bitwy powstania (Żółte 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny wybuchu powstania na Ukrainie - omawia główne etapy powstania - wyjaśnia, dlaczego powstanie Chmielnickiego 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia skutki powstania Chmielnickiego - wskazuje rozejm w Andruszowie jako moment zakończenia powstania i wojny polsko-rosyjskiej (1667 r.)

		- rozpoznajena ilustracji Kozaka wśród przedstawicieli innych grup społecznych		Wody, Korsuń, Beresteczko) - uzasadnia tezę, że powstanie Chmielnickiego było wojną domową	przerodziło się w wojnę polsko-rosyjską - wskazuje na mapie Perejaśław - podaje i zaznacza na osi czasu datę ugody w Perejaślawiu (1654 r.)	- ocenia politykę szlachty wobec Kozaków
24. Potop szwedzki	- przyczyny wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją - najazd Szwedów na Polskę w latach 1655- 1660 - postawa społeczeństwa polskiego wobec najeźdźcy - skutki potopu	- poprawnie posługuje się terminem: <i>potop szwedzki</i> - wskazuje Stefana Czarnieckiego jako bohatera walk ze Szwedami - wymienia obronę Jasnej Góry jako przełomowy moment potopu szwedzkiego - wskazuje na mapie Częstochowę i Inflanty	- charakteryzuje postaci Stefana Czarnieckiego i Augustyna Kordeckiego - uzasadnia znaczenie bohaterskiej obrony Częstochowy dla prowadzenia dalszej walki z najeźdźcą - podaje i zaznacza na osi czasu daty potopu szwedzkiego (1655-1660 r.) oraz pokoju w Oliwie (1660 r.)	- poprawnie posługuje się terminem: <i>wojna podjazdowa</i> - wyjaśnia przyczyny prowadzenia wojny podjazdowej przez Polskę - wskazuje na mapie Lwów i Prusy Książęce - przedstawia zobowiązania Jana Kazimierza złożone podczas ślubów lwowskich	- wymienia przyczyny wojen polsko-szwedzkich - wyjaśnia przyczyny początkowych niepowodzeń Rzeczypospolitej w czasie potopu szwedzkiego - wymienia postanowienia pokoju w Oliwie	- przedstawia skutki potopu szwedzkiego - wskazuje zagrożenie płynące dla Rzeczypospolitej z powodu utraty lenna pruskiego

		<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego najazd Szwedów nazwanopotopem - przedstawia na ilustracji uzbrojenie piechoty szwedzkiej 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postępowanie Szwedów wobec ludności polskiej 			
25. Wojny z Turcją	<ul style="list-style-type: none"> - imperium osmańskie - przyczyny wojen Rzeczypospolitej z Turcją w XVII w. - wojna o Mołdawię - najazd Turków na Polskę w II poł. XVIII w. i jego skutki - odsiecz wiedeńska Jana III Sobieskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>sułtan, husarz, janczar</i> - podaje przyczyny wyprawy Jana III Sobieskiego pod Wiedeń - wskazuje na mapie Wiedeń 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>islam, wezyr</i> - charakteryzuje postaci Jana III Sobieskiego i Kara Mustafy - podaje i zaznacza na osi czasu daty bitwy pod Chocimiem (1673 r.) oraz odsieczy wiedeńskiej (1683 r.) - wymienia skutki wojen z Turcją - wskazuje na mapie Podole, Chocim i Kamieniec 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>harcz, ekspansja</i> - podaje i zaznacza na osi czasu daty najazdu tureckiego i oblężenia Kamieńca Podolskiego (1672 r.) - wskazuje na mapie tereny, na których toczyła się wojna (Podole) oraz miejsca najważniejszych wydarzeń (Cecora) 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia przyczyny wojen polsko-tureckich w XVII w. - przedstawia walkę Rzeczypospolitej o Mołdawię - wymienia hetmanów Stanisława Żółkiewskiego i Jana Karola Chodkiewicza oraz bitwy z Turcją, w których dowodzili (Cecora 1620 r., obrona Chocimia 1621) 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje postanowienia traktatu w Buczaczu - przedstawia następstwa wojen polsko-tureckich w XVII w.

			Podolski	Kamieniec Podolski, Chocim) - wymienia przyczyny początkowych niepowodzeń wojsk polskich w walce z Turkami w II poł. XVII w.	r.)	
26. Kryzys Rzeczypospolitej	- skutki wojen prowadzonych przez Rzeczpospolitą w XVII w. - sytuacja polityczno-gospodarcza kraju na przełomie XVII i XVIII w.	- charakteryzuje XVII stulecie jako czas wielu konfliktów wojennych prowadzonych przez Rzeczpospolitą - wskazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII w.	- wymienia skutki wojen toczonych przez Rzeczpospolitą w XVII w., w tym m.in. wyniszczenie kraju i straty terytorialne	- poprawnie posługuje się terminem: <i>liberum veto</i> - wskazuje na mapie tereny utracone przez Rzeczpospolitą (Inflanty, Podole, Prusy Książęce, część Ukrainy) - wymienia przyczyny uzależnienia Polski od obcych państw	- charakteryzuje funkcjonowanie aparatu władzy na przełomie XVII i XVIII w., zwracając uwagę na słabość władzy królewskiej, zrywanie sejmów i wzrost znaczenia magnaterii - wskazuje objawy kryzysu państwa - podaje przyczyny i objawy kryzysu gospodarczego	- przedstawia przyczyny rokoszu Lubomirskiego - wyjaśnia, dlaczego w Rzeczypospolitej coraz większą rolę zaczynali odgrywać magnaci - wskazuje postać Władysława Sicińskiego, który w 1652 r. doprowadził do pierwszego w historii zerwaniasejmu

27. Barok i sarmatyzm	<ul style="list-style-type: none"> - barok- epoka kontrastów - cechy charakterystyczne stylu barokowego - architektura i sztuka barokowa - Sarmaci i ich obyczaje 	<ul style="list-style-type: none"> - opowiada o sposobach spędzania czasu wolnego przez szlachtę na przełomie XVII i XVIII w. - wskazuje pozytywne i negatywne cechy szlachty polskiej tego okresu - wymienia najwybitniejsze dzieła sztuki barokowej w Polsce i Europie (np. Wersal, pałac w Wilanowie) 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminem:<i>barok</i> - zaznacza na osi czasu epokę baroku - wymienia dwie-trzy cechy charakterystyczne architektury barokowej - z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu barokowym - wyjaśnia, czym były kalwarie 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje malarstwo i rzeźbę epoki baroku - charakteryzuje ideologię sarmatyzmu - wyjaśnia pochodzenie terminu <i>sarmatyzm</i> - wyjaśnia znaczenie określenia „złota wolność szlachecka” - opisuje strój sarmacki na podstawie ilustracji 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>putto</i>, <i>ornament</i> - wyjaśnia genezę epoki baroku - wskazuje wpływ rosnącej pobożności na architekturę i sztukę epoki - wskazuje następstwa bezkrytycznego stosunku szlachty do ustroju państwa 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega związek kultury barokowej z ruchem kontrreformacyjnym - charakteryzuje barok jako epokę kontrastów
-----------------------	---	---	--	--	--	--

28.29.30. POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI Z ROZDZIAŁU III. TEST. OMÓWIENIE WYNIKÓW TESTU.

Rozdział IV. Od absolutyzmu do republiki

31. Monarchia absolutna we Francji	<ul style="list-style-type: none"> - Edykt nantejski i jego skutki - umacnianie 	<ul style="list-style-type: none"> - krótko opisuje zakres władzy króla w monarchii absolutnej 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminem: <i>monarchia absolutna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>manufaktura</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminem: <i>hugonoci</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia działania kardynała Richelieu
------------------------------------	---	---	--	--	---	---

	<p>władzy monarchy we Francji</p> <ul style="list-style-type: none"> - rządy absolutne Ludwika XIV - Francja potęgą militarną i gospodarczą 	<ul style="list-style-type: none"> - przywołuje postać Ludwika XIV jako władcy absolutnego - wskazuje na mapie Francję 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia uprawnienia monarchy absolutnego - wyjaśnia, dlaczego Ludwika XIV określano mianem Króla Słońce - wskazuje czas panowania Ludwika XIV (XVII w.) - opisuje życie w Wersalu w czasach Ludwika XIV 	<p><i>cto, import, eksport</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego Francja była europejską potęgą - przedstawia, w jaki sposób doszło do wzmocnienia władzy królewskiej we Francji 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje, jak zakończyły się wojny religijne we Francji (przywołuje Edykt nantejski) - omawia politykę gospodarczą ministra Colberta - opowiada o twórczości Moliera 	<p>zmierzające do wzmocnienia pozycji monarchy</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje pozytywne i negatywne strony panowania Ludwika XIV
32. Monarchia parlamentarna w Anglii	<ul style="list-style-type: none"> - absolutyzm angielski - konflikt Karola I z parlamentem - dyktatura Olivera Cromwella - ukształtowanie się monarchii parlamentarnej 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Anglię i Londyn - przy pomocy nauczyciela postępuje się terminem: <i>parlament</i> - wskazuje organy władzy w monarchii parlamentarnej 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminem: <i>monarchia parlamentarna</i> - wskazuje Anglię jako kraj o ustroju monarchii parlamentarnej - wymienia i krótko charakteryzuje postaci Karola I Stuarta, Olivera Cromwella i Wilhelma Orańskiego - przedstawia zakres władzy dyktatora 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny konfliktu Karola I z parlamentem - przedstawia Deklarację praw narodu angielskiego - charakteryzuje ustrój monarchii parlamentarnej 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>purytanie, nowa szlachta, rojaliści</i> - przedstawia postać Olivera Cromwella i jego dokonania - wskazuje 1689 r. jako czas ukształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia główne etapy kształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii - porównuje ustrój monarchii parlamentarnej i monarchii absolutnej

<p>33. Oświeceni e w Europie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ideologia oświecenia - wybitni myśliciele doby oświecenia - trójpodział władzy według Monteskiusza - najważniejsze dokonania naukowe oświecenia - architektura oświeceniowa 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>oświecenie</i> - zaznacza na osi czasu epokę oświecenia - podaje przykład dokonania naukowego lub technicznego epoki oświecenia (np. termometr lekarski, maszyna parowa) 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>klasycyzm</i> - wymienia przykłady budowli klasycystycznych w Polsce i Europie - charakteryzuje styl klasycystyczny - z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu klasycystycznym - wymienia najważniejsze dokonania naukowe i techniczne epoki oświecenia - tłumaczy, dlaczego nowa epoka w kulturze europejskiej została nazwana oświeceniem 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje ideologię oświecenia - przedstawia postać Monteskiusza i wyjaśnia, na czym polegała opracowana przez niego koncepcja trójpodziału władzy 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia postaci Woltera i Jana Jakuba Rousseau - poprawnie posługuje się terminem: <i>ateizm</i> - omawia koncepcję umowy społecznej zaproponowaną przez Jana Jakuba Rousseau - wyjaśnia przyczyny krytyki absolutyzmu i Kościoła przez filozofów doby oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje wpływ dokonań naukowych i technicznych na zmiany w życiu ludzi - przedstawia zasługi Denisa Diderota dla powstania <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i>
--	---	---	---	--	--	---

<p>34. Nowe potęgi europejskie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - absolutyzm oświecony - narodziny potęgi Prus - monarchia austriackich Habsburgów - Cesarstwo Rosyjskie w XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Rosję, Austrię i Prusy w XVIII w. - wymienia Marię Teresę, Józefa II, Piotra I i Fryderyka Wielkiego jako władców Austrii, Rosji i Prus - wskazuje Rosję, Austrię i Prusy jako potęgi europejskie XVIII stulecia 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>absolutyzm, absolutyzm oświecony</i> - podaje przykłady reform w monarchiach absolutyzmu oświeconego - wskazuje wpływ ideologii oświecenia na reformy w krajach absolutyzmu oświeconego - wskazuje na mapie Petersburg jako nową stolicę Rosji 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach - wyjaśnia, dlaczego monarchowie absolutyzmu oświeconego nazywali siebie „sługami ludu” - wyjaśnia związki między pojawieniem się nowych potęg w Europie Środkowej a sytuacją w Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach - wyjaśnia wpływ reform na wzrost znaczenia tych państw - opisuje skutki uzyskania przez Rosję dostępu do Bałtyku 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje monarchię absolutną z monarchią absolutyzmu oświeconego - podaje daty powstania Królestwa Pruskiego (1701 r.) i Cesarstwa Rosyjskiego (1721 r.)
<p>35. Stany Zjednoczone Ameryki</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej - konflikt kolonistów z rządem brytyjskim - wojna o niepodległość Stanów 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Stany Zjednoczone - określa czas powstania Stanów Zjednoczonych - wymienia Tadeusza Kościuszkę i Kazimierza 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>kolonia, konstytucja</i> - wskazuje na mapie kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej - wymienia strony konfliktu w wojnie 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny wybuchu wojny między kolonistami a rządem brytyjskim - opisuje wydarzenie zwane bostońskim 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia najważniejsze etapy walki o niepodległość USA - wskazuje na mapie Boston, Filadelfię i Yorktown - omawia zasługi Jerzego 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>Kongres, Izba Reprezentantów</i> - charakteryzuje ustrój polityczny USA

	Zjednoczonych - ustrój polityczny USA	Pułaskiego jako polskich bohaterów walki o niepodległość USA - przywołuje postać Jerzego Waszyngtona jako pierwszego prezydenta USA	o niepodległość Stanów - podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji USA - pierwszej takiej ustawy na świecie (1787 r.) - wyjaśnia, dlaczego Amerykanie mówią w języku angielskim - porównuje pierwszą flagę USA z flagą współczesną, wskazując zauważone podobieństwa i różnice	piciem herbaty - poprawnie posługuje się terminem: <i>bojko</i> <i>t</i> - podaje i zaznacza na osi czasu datę powstania Stanów Zjednoczonych (4 lipca 1776 r.) - charakteryzuje znaczenie Deklaracji niepodległości - przedstawia udział Polaków w walce o niepodległość USA	Waszyngtona dla powstania USA - opisuje idee oświeceniowe zapisane w konstytucji USA - wymienia miejsca związane z udziałem Polaków w wojnie o niepodległość USA	
--	---	--	---	---	--	--

36.37.38. POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI Z ROZDZIAŁU IV. TEST. OMÓWIENIE WYNIKÓW TESTU.

Rozdział V. Upadek Rzeczypospolitej

39. Rzeczpospolita pod rządami Wettinów	- unia personalna z Saksonią - początek ingerencji Rosji	- wymienia Augusta II Mocnego i Augusta III Sasa jako monarchów	- poprawnie posługuje się terminami: <i>unia</i> <i>personalna</i> , <i>anarchia</i> - wskazuje na mapie Saksonię	- poprawnie posługuje się terminami: <i>konfederacja</i> , <i>liberum veto</i> ,	- przedstawia genezę i postanowienia sejmu niemego - podaje i	- charakteryzuje okres rządów Augusta II Mocnego
--	--	---	--	---	---	---

	<p>w sprawy Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> - podwójna elekcja w 1733 r. - rządy Augusta III - projekty reform Rzeczypospolitej 	<p>sprawujących władzę w Polsce na początku XVIII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje konsekwencje wyboru dwóch władców jednocześnie 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny anarchii w Polsce - przedstawia Stanisława Konarskiego jako reformatora Rzeczypospolitej i krótko opisuje propozycje jego reform 	<p><i>wolna elekcja, przywileje, złota wolność szlachecka</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia sens powiedzeń: <i>Od Sasa do Lasa i Za króla Sasa jedz, pij i popuszczaj pasa</i> - przedstawia postać Stanisława Leszczyńskiego - charakteryzuje projekty reform w I poł. XVIII w. 	<p>zaznacza na osi czasu datę obrad sejmiku niemego (1717 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczynę ingerencji Rosji w sprawy Polski - opisuje pozytywne i negatywne skutki rządów Augusta III 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje reformy niezbędne dla wzmocnienia Rzeczypospolitej
40. Pierwszy rozbiór Polski	<ul style="list-style-type: none"> - Stanisław August Poniatowski królem Polski - pierwsze reformy nowego władcy - konfederacja barska - I rozbiór Polski 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>rozbiory Polski</i> - podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszego rozbioru Polski (1772 r.) - wymienia państwa, które dokonały pierwszego 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego - wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas pierwszego rozbioru - przedstawia przyczyny pierwszego rozbioru Polski 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje okoliczności wyboru Stanisława Augusta na króla Polski - wymienia reformy Stanisława Augusta w celu naprawy oświaty i gospodarki w II poł. XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>prawa kardynalne</i> - podaje datę zawiązania konfederacji barskiej (1768 r.) - przedstawia cel walki konfederatów barskich - opowiada o 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny zawiązania konfederacji barskiej

		rozbioru Polski i wskazuje je na mapie - przywołuje postać Stanisława Augusta Poniatońskiego jako ostatniego króla Polski	- ocenia postawę Tadeusza Rejtana - poprawnie posługuje się terminami: <i>ambasador, emigracja</i>	- wskazuje następstwa konfederacji barskiej - porównuje postawy rodaków wobec rozbioru państwa na podstawie analizy obrazu Jana Matejki <i>Rejtan - Upadek Polski</i>	przebiegu i decyzjach sejmu rozbiorowego	
41. Kultura polskiego oświecenia	- literatura okresu oświecenia - Teatr Narodowego i jego zadania - mecenat Stanisława Augusta Poniatońskiego - architektura i sztuka klasycystyczna w Polsce - reforma szkolnictwa w Polsce	- wskazuje Stanisława Augusta jako oświeceniowego mecenasa sztuki - podaje przykład zasług ostatniego króla dla rozwoju kultury polskiej - poprawnie posługuje się terminem: <i>szkoła parafialna</i> - podaje przykłady przedmiotów nauczanych w szkołach parafialnych	- poprawnie posługuje się terminem: <i>obiady czwartkowe</i> - przedstawia przyczyny powołania Komisji Edukacji Narodowej - wskazuje cel wychowania i edukacji młodzieży w XVIII w.	- charakteryzuje architekturę i sztukę klasycystyczną - podaje przykłady budowli klasycystycznych - charakteryzuje twórczość Ignacego Krasickiego - przedstawia zadania Teatru Narodowego i	- wymienia pisarzy politycznych II poł. XVIII w. (Hugo Kołłątaj, Stanisław Staszic) oraz ich propozycje reform - przedstawia zasługi Stanisława Augusta dla rozwoju kultury i sztuki oświecenia - wymienia	- charakteryzuje twórczość Juliana Ursyna Niemcewicza i Wojciecha Bogusławskiego - podaje przykłady budowli klasycystycznych w swoim regionie

				<p>czasopisma „Monitor” - omawia zmiany wprowadzone w polskim szkolnictwie przez KEN</p>	<p>malarzy tworzących w Polsce (Canaletto, Marcello Bacciarelli) - wyjaśnia, dlaczego obrazy Canaletta są ważnym źródłem wiedzy historycznej</p>	
<p>42. Sejm Wielki i Konstytucja 3 Maja</p>	<p>- reformy Sejmu Wielkiego - Konstytucja 3 Maja - wojna polsko-rosyjska w 1792 r. - drugi rozbiór Polski</p>	<p>- poprawnie posługuje się terminem: <i>konstytucja</i> - podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.) - wymienia państwa, które dokonały drugiego rozbioru Polski - na obrazie Jana Matejki <i>Konstytucja 3 maja 1791 roku</i></p>	<p>- podaje i zaznacza na osi czasu daty obrad Sejmu Wielkiego (1788-1792 r.) i drugiego rozbioru (1793 r.) - wymienia najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego - wymienia najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja (zniesienie <i>liberum veto</i> i wolnej elekcji) - wskazuje na</p>	<p>- charakteryzuje postać Stanisława Małachowskiego - opisuje sytuację w Polsce po pierwszym rozbiorze - podaje cel obrad Sejmu Wielkiego - przedstawia okoliczności zawązania konfederacji targowickiej i podaje jej</p>	<p>- opisuje najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego - charakteryzuje ustrój polityczny wprowadzony przez Konstytucję 3 maja - przedstawia genezę ustanowienia Orderu <i>Virtuti Militari</i> - opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej (1792 r.), - przedstawia postanowienia sejmu w Grodnie</p>	<p>- charakteryzuje zmiany wprowadzone przez Konstytucję 3 maja i wskazuje ich skutki</p>

		wskazuje współtwórców konstytucji: Stanisława Augusta Poniatowskiego i Stanisława Małachowskiego	mapie ziemie utracone przez Polskę podczas drugiego rozbioru	datę(1792 r.) - wskazuje na mapie Targowicę, Dubienkę i Zieleńce		
43. Powstanie kościuszkowskie i trzeci rozbiór Polski	- wybuch powstania kościuszkowskiego - Uniwersał połaniecki - przebieg powstania - trzeci rozbiór Polski	- poprawnie posługuje się terminami: <i>naczelnik, kosynierzy, zaborcy</i> - wskazuje Tadeusza Kościuszkę jako naczelnika powstania - wymienia państwa, które dokonały trzeciego rozbioru Polski	- charakteryzuje postać Tadeusza Kościuszki - poprawnie posługuje się terminem: <i>insurekcja</i> - podaje i zaznacza na osi czasu daty insurekcji kościuszkowskiej (1794 r.) oraz trzeciego rozbioru Polski (1795 r.) - wymienia przyczyny wybuchu i upadku powstania kościuszkowskiego - wskazuje na mapie Kraków i tereny utracone	- charakteryzuje postać Wojciecha Bartosa - opowiada o bitwie pod Racławicami i przedstawia jej znaczenie - wskazuje na mapie Racławice i Połaniec - wyjaśnia, dlaczego Kościuszkozdecydował się wydać Uniwersał połaniecki - wskazuje następstwa upadku powstania	- poprawnie posługuje się terminem: <i>uniwersał</i> - przedstawia zapisy Uniwersału połanieckiego - opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego i podaje jego najważniejsze wydarzenia w kolejności chronologicznej - wskazuje na mapie Maciejowice i przedstawia znaczenie tej bitwy dla losów powstania	- wymienia najważniejsze przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.

			przez Polskę podczas trzeciego rozbioru	kościuszkowskie go		
44.45.46. POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI Z ROZDZIAŁU V. TEST. OMÓWIENIE WYNIKÓW TESTU.						
Rozdział VI. Rewolucja francuska i okres napoleoński						
47. Rewolucja francuska	- sytuacja we Francji przed wybuchem rewolucji burżuazyjnej - stany społeczne we Francji - wybuch rewolucji francuskiej - uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela - Francja monarchią konstytucyjną	- wskazuje na mapie Francję i Paryż - poprawnie posługuje się terminami: <i>konstytucja, rewolucja, Bastylia</i> - podaje wydarzenie, które rozpoczęło rewolucję francuską - wyjaśnia, dlaczego Francuzi obchodzą swoje święto narodowe 14 lipca	- poprawnie posługuje się terminami: <i>burżuazja, Stany Generalne</i> - wymienia i charakteryzuje stany społeczne we Francji - podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu rewolucji burżuazyjnej we Francji (14 lipca 1789 r.) - charakteryzuje postać Ludwika XVI	- przedstawia przyczyny wybuchu rewolucji burżuazyjnej - opisuje położenie stanów społecznych we Francji - wyjaśnia zadania Konstytuanty - przedstawia najważniejsze zapisy Deklaracji praw człowieka i obywatela - poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia konstytucyjna</i>	- przedstawia sytuację we Francji przed wybuchem rewolucji - opisuje decyzje Konstytuanty podjęte po wybuchu rewolucji i wskazuje ich przyczyny - podaje datę uchwalenia konstytucji francuskiej (1791 r.) - charakteryzuje ustrój Francji po wprowadzeniu konstytucji	- przedstawia okoliczności i cel powstania Zgromadzenia Narodowego - wyjaśnia ponadczasowe znaczenie Deklaracji praw człowieka i obywatela

<p>48. Republika Francuska</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Francja republiką - terror jakobinów - upadek rządów jakobinów 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami:<i>gilotyna</i>, <i>terror</i> - przedstawia okoliczności stracenia Ludwika XVI 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny obalenia władzy Ludwika XVI - poprawnie postępuje się terminem:<i>republika</i> - charakteryzuje postać Maksymiliana Robespierre'a - wskazuje na mapie państwa, z którymi walczyła rewolucyjna Francja 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami:<i>jakobini</i>,<i>dyrektoriat</i> - opisuje rządy jakobinów - wyjaśnia, dlaczego rządy jakobinów nazwano Wielkim Terrorem - przedstawia, w jaki sposób jakobinów odsunięto od władzy -charakteryzuje rządy dyrektoriatu 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminem:<i>radykaлизм</i> - wyjaśnia na przykładzie postaci Maksymiliana Robespierre'a sens powiedzenia:<i>Re wolucja pożera własne dzieci</i> - przedstawia skutki rządów jakobinów - wyjaśnia przyczyny upadkurządów jakobinów 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego jakobini przejęli rządy we Francji - ocenia terror jako narzędzie walki politycznej
<p>49. Epoka Napoleona Bonaparte go</p>	<ul style="list-style-type: none"> - obalenie rządów dyrektoriatu - Napoleon Bonaparte cesarzem Francuzów - Kodeks Napoleona - Napoleon u szczytu potęgi 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje krótko postać Napoleona Bonaparte jako cesarza Francuzów i wybitnego dowódcę - określa I poł. XIX w. jako epokę napoleońską -przedstawia na infografice 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie państwa, z którymi toczyła wojny napoleońska Francja - podaje datę decydującej bitwy pod Austerlitz i wskazuje tę miejscowość na mapie - poprawnie 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia położenie Francji w Europie podczas rządów dyrektoriatu - poprawnie postępuje się terminem:<i>blokada kontynentalna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny niezadowolenia społecznego podczas rządów dyrektoriatu - przedstawia etapy kariery Napoleona - podaje datę koronacji 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje okoliczności powstania i charakter Związku Reńskiego

		uzbrojenie żołnierzy epoki napoleońskiej	<p>posługuje się terminem: <i>zamach stanu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia okoliczności przejścia władzy przez Napoleona - wskazuje na mapie tereny zależne od Francji 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny wprowadzenia blokady kontynentalnej przeciw Anglii - charakteryzuje Kodeks Napoleona i podaje datę jego uchwalenia (1804 r.) - wymienia reformy wprowadzone przez Napoleona 	<p>cesarskiej Napoleona (1804 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego Napoleon koronował się na cesarza Francuzów - podaje datę pokoju w Tylży (1807 r.) i przedstawia jego postanowienia 	
50. Upadek Napoleona	<ul style="list-style-type: none"> - wyprawa na Rosję - odwrót Wielkiej Armii - bitwa pod Lipskiem i klęska cesarza 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>Wielka Armia</i> - wskazuje na mapie Rosję i Moskwę - opisuje, jak zakończyła się wyprawa Napoleona na Rosję 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny wyprawy Napoleona na Rosję - opisuje, w jakich warunkach atmosferycznych wycofywała się Wielka Armia - wyjaśnia, dlaczego bitwa pod Lipskiem została nazwana „bitwą narodów” - wskazuje na mapie państwa koalicji 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>taktyka spalonej ziemi, wojna podjazdowa, abdykacja</i> - przedstawia strategię obronną Rosji - opisuje skutki wyprawy Napoleona na 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia przebieg kampanii rosyjskiej Napoleona - podaje datę bitwy pod Borodino (1812 r.) - wskazuje na mapie Borodino - omawia, jak przebiegał odwrót Wielkiej 	- przedstawia przyczyny klęski Napoleona

			antyfrancuskiej, Elbę i Lipsk	Rosję - podaje datę bitwy pod Lipskiem (1813 r.) - przedstawia skutki klęski Napoleona pod Lipskiem	Armii	
51. Legiony Polskie we Włoszech	- Polacy po utracie niepodległości - utworzenie Legionów Polskich we Włoszech - organizacja i zasady życia legionowego - udział legionistów w wojnach napoleońskich	- wymienia państwa zaborcze - wyjaśnia, kim byli Jan Henryk Dąbrowski i Józef Wybicki - podaje nazwę hymnu Polski i wskazuje jego związek z Legionami Polskimi we Włoszech	- poprawnie posługuje się terminami: <i>legiony</i> , <i>emigracja</i> - podaje i zaznacza na osi czasu datę utworzenia Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.) - wskazuje na mapie Włochy, Francję i San Domingo - przedstawia cel utworzenia Legionów Polskich i opisuje walki z ich udziałem	- wyjaśnia, dlaczego Polacy wzięli nadzieję na niepodległość z Napoleonem - opisuje udział legionistów w wojnach napoleońskich - przedstawia powody wysłania legionistów na San Domingo	- opisuje położenie ludności polskiej po utracie niepodległości - charakteryzuje zasady obowiązujące w Legionach Polskich - wyjaśnia, dlaczego Legiony były szkołą patriotyzmu i demokracji	- wskazuje, w jaki sposób i skąd rekrutowano żołnierzy do polskich oddziałów wojskowych

<p>52. Księstwo Warszawskie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - utworzenie Księstwa Warszawskiego - konstytucja Księstwa Warszawskiego - Polacy pod rozkazami Napoleona - upadek Księstwa Warszawskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Księstwo Warszawskie - podaje przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego, - wskazuje na mapie Tylżę - podaje i zaznacza na osi czasu daty utworzenia i likwidacji Księstwa Warszawskiego (1807 r., 1815 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postać księcia Józefa Poniatowskiego - przedstawia okoliczności powiększenia terytorium Księstwa Warszawskiego - wskazuje na mapie Raszyn - wyjaśnia znaczenie mitu napoleońskiego dla podtrzymania pamięci o Legionach 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia zapisy konstytucji Księstwa Warszawskiego - wskazuje związek między zapisami konstytucji Księstwa Warszawskiego a ideami rewolucji francuskiej - wskazuje na mapie Somosierrę - opowiada o szarzy polskich szwoleżerów pod Somosierrą i wskazuje jej znaczenie dla toczonych walk 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia bitwy stoczone przez napoleońską Francję z udziałem Polaków - podaje datę bitwy pod Raszynem (1809 r.)
---	--	--	---	---	---	--

53.54.55 POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI Z ROZDZIAŁU VI. TEST. OMÓWIENIE WYNIKÓW TESTU.

Załącznik nr 4 Wymagania edukacyjne z historii na poszczególne oceny dla klasy 7 szkoły postawowej do programu „Wczoraj i dziś”

Temat lekcji	Materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej. Uczeń:	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I: Europa po kongresie wiedeńskim							
1. Kongres wiedeński	– okoliczności zwołania kongresu wiedeńskiego – uczestnicy kongresu wiedeńskiego i ich rola w podejmowaniu decyzji – „sto dni” Napoleona, jego klęska pod Waterloo i ostateczny upadek cesarza Francuzów – postanowienia kongresu wiedeńskiego – zmiany ustrojowe i terytorialne	– omawia decyzje kongresu wiedeńskiego w odniesieniu do Europy, w tym do ziem polskich (XIX.1)	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>restauracja</i> , <i>legitymizm</i> , <i>równowaga europejska</i> ; – zna daty obrad kongresu wiedeńskiego (1814–1815); – wskazuje na mapie państwa decydujące na kongresie wiedeńskim; – podaje przyczyny zwołania kongresu wiedeńskiego.	– wyjaśnia znaczenie terminów: abdykacja, Święte Przymierze; – zna daty: bitwy pod Waterloo (18 VI 1815), podpisania aktu Świętego Przymierza (IX 1815); – prezentuje główne założenia ładu wiedeńskiego; – przedstawia decyzje kongresu dotyczące ziem polskich.	– wyjaśnia znaczenie terminu Związek Niemiecki; – zna datę „stu dni” Napoleona (III–VI 1815); – identyfikuje postać Aleksandra I; – przedstawia i wskazuje na mapie zmiany terytorialne w Europie po kongresie wiedeńskim.	– wyjaśnia znaczenie terminu „sto dni”; – identyfikuje postacie: Franciszka I, Fryderyka Wilhelma III, Aleksandra I; – omawia przebieg „stu dni” Napoleona; – ocenia zasady, na których podstawie stworzono ład wiedeński; – przedstawia działalność Świętego Przymierza.	– ocenia postawę Napoleona i Francuzów w okresie jego powrotu do kraju; – ocenia zasady, w oparciu o które stworzono ład wiedeński; – ocenia działalność Świętego Przymierza; – wyjaśnia, dlaczego Turcja nie przystąpiła do Świętego Przymierza.

	<ul style="list-style-type: none"> - Święte Przymierze - jego cele i uczestnicy - znaczenie terminów: <i>restauracja, legitymizm, równowaga europejska</i> 						
2. Rewolucja przemysłowa	<ul style="list-style-type: none"> - przyczyny rewolucji przemysłowej - uwarunkowania i kierunki rozwoju przemysłu w Europie - pierwsze wielkie ośrodki przemysłowe w Europie - rozwój transportu - skutki gospodarcze rewolucji przemysłowej - wynalazki XIX w. - elektryczność i początki telekomunikacji - znaczenie terminów: <i>fabryka, industrializacja, urbanizacja, kapitaliści, kapitalizm</i> - postacie historyczne: James 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje najważniejsze przejawy rewolucji przemysłowej (wynalazki i ich zastosowania, obszary uprzemysłowienia, zmiany struktury społecznej i warunków życia) (XIX.2) 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja przemysłowa, maszyna parowa, manufaktura</i>; - zna datę udoskonalenia maszyny parowej (1763); - identyfikuje postać Jamesa Watta; - wymienia przyczyny rewolucji przemysłowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: industrializacja, urbanizacja, kapitalizm; - identyfikuje postacie: Samuela Morse'a; - wymienia gałęzie przemysłu, które rozwinęły się dzięki zastosowaniu maszyny parowej; - omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój komunikacji. 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: skonstruowanie telegrafu (1837); - identyfikuje postać Michaela Faradaya jako konstruktora silnika elektrycznego; - zna zasady kapitalizmu; - wskazuje na mapie państwa, na których terenie rozwinęły się w XIX w. najważniejsze zagłębia przemysłowe Europy; - przedstawia konsekwencje zastosowania maszyny parowej dla rozwoju przemysłu. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: cywilizacja przemysłowa, metropolia; - przedstawia gospodarcze i społeczne skutki industrializacji; - wyjaśnia znaczenie wynaleźienia elektryczności dla rozwoju przemysłu i komunikacji; - opisuje sposób działania maszyny parowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia okoliczności narodzin przemysłu w XIX w.; - ocenia gospodarcze i społeczne skutki rozwoju przemysłu w XIX w.

	Watt, Michael Faraday, Samuel Morse						
3. Nowe idee polityczne	<ul style="list-style-type: none"> - nowe ideologie: liberalizm, konserwatyzm, socjalizm i komunizm - teoretycy nowych ideologii - aspekty gospodarcze i społeczno-polityczne nowych ideologii - narodziny ruchu robotniczego - związki zawodowe - znaczenie terminów: <i>ideologia, wolna konkurencja, strajk, związek zawodowy</i> - postacie historyczne: Adam Smith, Edmund Burke, Robert Owen, Karol Marks 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia narodziny i pierwsze lata istnienia nowoczesnych ruchów politycznych (socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy) (XXIV.4) 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ideologia, proletariat, strajk, fabrykanci</i>; - wymienia ideologie społeczno-polityczne w XIX wieku. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>liberalizm, konserwatyzm, socjalizm, komunizm, związek zawodowy</i>; - identyfikuje postacie: Edmunda Burke'a, Karola Marksa, Adama Smitha; - charakteryzuje założenia liberalizmu, konserwatyizmu, socjalizmu i komunizmu. 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Henriego de Saint-Simona, Roberta Owena, Fryderyka Engelsa; - przedstawia warunki pracy dzieci w XIX wiecznych fabrykach; - przedstawia okoliczności narodzin liberalizmu, konserwatyizmu i ruchu robotniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wolna konkurencja, liberalizm ekonomiczny, manifest komunistyczny</i>; - zna datę wydania <i>Manifestu komunistycznego</i> (1848); - wyjaśnia różnice między socjalistami i komunistami; - wyjaśnia rolę związków zawodowych w rozwoju ruchu robotniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ nowych ideologii na życie społeczne i polityczne w pierwszej połowie XIX w.;
4. Przeciwno Świętemu Przymierzu	<ul style="list-style-type: none"> - powstanie dekabrystów w Rosji - rewolucja lipcowa we Francji - przyczyny Wiosny Ludów - przebieg i skutki rewolucji lutowej 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia wydarzenia związane z walką z porządkiem wiedeńskim, charakteryzuje przebieg Wiosny Ludów 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wiosna Ludów, uwłaszczenie</i>; - zna datę Wiosny Ludów (1848-1849); - wskazuje na mapie państwa, w których wybuchła Wiosna 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu <i>burżuazja</i>; - zna datę wybuchu Wiosny Ludów we Francji (II 1848); - identyfikuje postać Ludwika Napoleona Bonapartego; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja lipcowa, rewolucja lutowa, dekabryści; - zna daty: dekabrystów (XII 1825), wojny krymskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie państwa zaangażowane w wojnę krymską; - opisuje przebieg Wiosny Ludów we Francji, Prusach, Austrii, na Węgrzech i w 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Karola X, Ludwika Filipa, Lajosa Kossutha; - ocenia znaczenie Wiosny Ludów dla państw i narodów europejskich.

	<p>we Francji</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wiosna Ludów w Europie na przykładzie Prus, Austrii, Węgier i Włoch - wojna krymska - przyczyny, przebieg i skutki - znaczenie terminów: <i>uwłaszczenie chłopów</i> - postacie historyczne: Ludwik Napoleona Bonaparte 	<p>w Europie (XXI.1)</p>	<p>Ludów;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny Wiosny Ludów. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny Wiosny Ludów; - przedstawia cele, przebieg i skutki powstania dekabrystów; - przedstawia skutki Wiosny Ludów w Europie. 	<p>(1853-1856);</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Mikołaja I; Aleksandra II; - wskazuje na mapie państwa, w których w latach 1815-1847 wybuchły rewolucje i powstania; - omawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lipcowej we Francji; - przedstawia skutki Wiosny Ludów we Francji, Prusach, Austrii, na Węgrzech i w państwach włoskich. 	<p>państwach włoskich;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny i skutki wojny krymskiej. 	
Rozdział II: Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim							
<p>1. Po upadku Księstwa Warszawskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim - podstawowe zasady ustrojowe w Królestwie Polskim, Wielkim Księstwie Poznańskim i Rzeczypospolitej Krakowskiej - sytuacja społeczno-gospodarcza 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie podział polityczny ziem polskich po kongresie wiedeńskim (XX.1) - charakteryzuje okres konstytucyjny Królestwa Polskiego - ustrój, osiągnięcia w 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu <i>uwłaszczenie</i>; - zna datę powstania Królestwa Polskiego, Wielkiego Księstwa Poznańskiego i Wolnego Miasta Krakowa (1815); - wymienia ustalenia kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>autonomia, Galicja, unia personalna</i>; - charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego; - wymienia organy władzy określone w konstytucji Królestwa Polskiego; - wymienia reformy 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: namiestnik, protektorat; - identyfikuje postacie: Aleksandra I, Wielkiego księcia Konstantego; - charakteryzuje ustrój Wielkiego Księstwa 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: nadania wolności osobistej chłopom w zaborze pruskim (1807), zniesienia pańszczyzny w zaborze austriackim (1848); - wskazuje na mapie najważniejsze 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki reformy uwłaszczeniowej w zaborze pruskim; - ocenia rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego; - wymienia wady i zalety ustroju Królestwa Polskiego.

	<p>Polaków w zaborach pruskim, austriackim i w Królestwie Polskim</p> <p>-reformy Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego w Królestwie Polskim</p> <p>- reformy uwłaszczeniowe w zaborze pruskim i austriackim</p> <p>- znaczenie terminu: <i>autonomia, protektorat</i></p> <p>- znaczenie terminu: <i>ziemie zabrane</i></p>	<p>gospodarce, kulturze i edukacji (XX.2)</p> <p>- omawia położenie Polaków w zaborach pruskim i austriackim, na obszarze ziem zabranych oraz w Rzeczypospolitej Krakowskiej (XX.4)</p>		<p>Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego;</p> <p>- wymienia ośrodki przemysłowe w Królestwie Polskim;</p> <p>- wskazuje na mapie podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim.</p>	<p>Poznańskiego;</p> <p>- opisuje ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej;</p> <p>- charakteryzuje rozwój gospodarczy zaboru pruskiego i zaboru austriackiego oraz Królestwa Polskiego;</p> <p>- omawia proces uwłaszczania chłopów w zaborze pruskim i austriackim.</p>	<p>okręgi przemysłowe w Królestwie Polskim;</p> <p>- porównuje sytuację gospodarczą ziem polskich pod zaborem.</p>	
<p>2. Powstanie listopadowe</p>	<p>- działalność opozycyjna i spiskowa (Towarzystwo Filomatów, Towarzystwo Filaretów, Towarzystwo Patriotyczne, Sprzysiężenie Podchorążych)</p> <p>- znaczenie terminów: <i>cenżura, konspiracja, kaliszanie</i></p> <p>- przyczyny</p>	<p>- przedstawia przyczyny wybuchu powstania listopadowego, charakter zmagania i następstwa powstania dla Polaków w różnych zaborach (XX.3)</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminu noc listopadowa;</p> <p>- zna daty: wybuchu powstania listopadowego (29/30 XI 1830);</p> <p>- identyfikuje postać Piotra Wysockiego;</p> <p>- wymienia przyczyny powstania listopadowego.</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>cenżura, kaliszanie, konspiracja, dyktator</i>;</p> <p>- identyfikuje postacie: Aleksandra I, Józefa Chłopickiego, Mikołaja I, Waleriana Łukasińskiego;</p> <p>- wymienia przykłady organizacji spiskowych i ich cele;</p> <p>- wymieni miejsca najważniejszych bitew powstania listopadowego;</p>	<p>- zna daty: bitwy pod Olszynką Grochowską (II 1831), wojny polsko-rosyjskiej (II-X 1831), bitwy pod Ostrołęką (V 1831), bitwy o Warszawę (6-7 IX 1831);</p> <p>- identyfikuje postacie: Ignacego Prądzyńskiego, Emilii Plater;</p> <p>- wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew powstania</p>	<p>- zna daty: bitwy pod Stoczkiem (II 1831), bitew pod Wawrem i Dębem Wielkim (III 1831), bitew pod Iganiami i Boremlem (IV 1831);</p> <p>- identyfikuje postacie: Józefa Sowińskiego, Jana Skrzyneckiego, Jana Krukowieckiego, Tomasza Zana;</p>	<p>- omawia różnice pomiędzy opozycją legalną i nielegalną w Królestwie Polskim;</p> <p>- ocenia stosunek władz carskich do opozycji legalnej i nielegalnej;</p> <p>- ocenia, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia.</p>

	<p>wybuchu powstania listopadowego</p> <ul style="list-style-type: none"> - przebieg powstania i charakterystyka władz powstańczych - wojna polsko-rosyjska - wielkie bitwy powstania listopadowego - walki powstańcze poza Królestwem Polskim - przyczyny klęski powstania listopadowego - znaczenie terminów: <i>noc listopadowa</i>, <i>detronizacja</i>, <i>dyktator</i> - postacie historyczne: Piotr Wysocki, Emilia Plater, Józef Sowiński, car Mikołaj I 			<p>- omawia przyczyny klęski powstania listopadowego.</p>	<p>listopadowego;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miała detronizacja cara Mikołaja I; - opisuje przebieg nocy listopadowej - charakteryzuje poczynania władz powstańczych do wybuchy wojny polsko-rosyjskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jaką rolę w życiu Królestwa Polskiego pełnił wielki książę Konstanty; - opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej; - przedstawia okoliczności powstania opozycji legalnej i cele jej działalności; - opisuje okoliczności powstania organizacji spiskowych; - przedstawia przebieg walk powstańczych poza Królestwem Polskim. 	
--	---	--	--	---	---	--	--

<p>3. Polacy po powstaniu listopadowym</p>	<p>- rozmiary i znaczenie Wielkiej Emigracji - stronnictwa polityczne polskiej emigracji i ich programy polityczno-społeczne (Komitet Narodowy Polski, Towarzystwo Demokratyczne Polskie, Hôtel Lambert, Gromady Ludu Polskiego) - skutki powstania listopadowego w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych - represje popowstaniowe - zmiany ustrojowe w Królestwie Polskim - początki rusyfikacji - represje w zaborze pruskim - działalność spiskowa po powstaniu listopadowym - znaczenie terminów: <i>Statut organiczny, kontrybucja,</i></p>	<p>- charakteryzuje główne nurty oraz postacie Wielkiej Emigracji [...] (XX.5) - przedstawia przyczyny wybuchu powstania listopadowego, charakter zmagania i następstwa powstania dla Polaków w różnych zaborach (XX.3) - charakteryzuje [...] ruch spiskowy w kraju (XX.5); - omawia przyczyny i skutki powstania krakowskiego [...] (XXI.2)</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rusyfikacja, Wielka Emigracja;</i> - identyfikuje postacie: Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego; - wymienia przyczyny Wielkiej Emigracji; - wymienia główne kraje, do których emigrowali Polacy po upadku powstania listopadowego; - wymienia główne oboje polityczne powstałe na emigracji; - wskazuje przykłady polityki rusyfikacji w Królestwie Polskim po upadku powstania listopadowego.</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zsyłka, represja, emisariusz;</i> - identyfikuje postacie: Zygmunta Krasińskiego, Joachima Lelewela, Adama Jerzego Czartoryskiego; - wymienia formy działalności Polaków na emigracji; - omawia przykłady polityki władz rosyjskich wobec Królestwa Polskiego.</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Statut organiczny, kontrybucja;</i> - identyfikuje postacie: Szymona Konarskiego, Piotra Ściegiennego; - zna daty: powstania Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832) i Hôtelu Lambert (1833); - charakteryzuje program Towarzystwa Demokratycznego Polskiego; - przedstawia poglądy środowisk konserwatywnych z Hôtel Lambert.</p>	<p>- zna daty: powstania Komitetu Narodowego Polskiego (1831), Gromad Ludu Polskiego (1835), wprowadzenia Statutu organicznego (1832); - identyfikuje postacie: Stanisława Worcella, Wiktora Heltmana; - przedstawia program Komitetu Narodowego Polskiego - omawia poglądy Gromad Ludu Polskiego; - omawia represje popowstaniowe w zaborze pruskim;</p>	<p>- zna daty: wprowadzenia rosyjskiego kodeksu karnego w Królestwie Polskim (1847); - opisuje działalność kulturalną Polaków na emigracji; - ocenia politykę władz zaborczych wobec Polaków po upadku powstania listopadowego.</p>
--	---	---	---	--	--	---	---

	<p><i>Kościół greckokatolicki, rusyfikacja, katorga</i> – postacie historyczne: Szymon Konarski, Piotr Ściegienny</p>						
4. Wiosna Ludów na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> – próba wzniesienia powstania narodowego w 1846 r. w zaborze pruskim, powstanie krakowskie – rabacja galicyjska i jej następstwa – przebieg i skutki Wiosny Ludów w Wielkopolsce – początki działalności polskich działaczy narodowych na Mazurach i Śląsku – przebieg i skutki Wiosny Ludów w Galicji – znaczenie hasła <i>Za wolność waszą i naszą</i> – udział Polaków w europejskiej Wiosnie Ludów – znaczenie terminu <i>rabacja</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny i skutki [...] Wiosny Ludów na ziemiach polskich (XXI.2) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>uwłaszczenie</i>; – zna datę: wybuchu powstania krakowskiego (21/21 II 1846); – wymienia tereny objęte powstaniem krakowskim; – wskazuje na mapie zabory, w których doszło do wystąpień w 1848 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>rabacja galicyjska</i>; – zna datę: powstania wielkopolskiego (IV–V 1848); – identyfikuje postacie: Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szeli; – wyjaśnia przyczyny wybuchu Wiosny Ludów na ziemiach polskich pod zaborami; – omawia przebieg i skutki powstania krakowskiego; – omawia przebieg i skutki rabacji galicyjskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę: likwidacji Rzeczypospolitej Krakowskiej (XI 1846), uwłaszczenia chłopów w Galicji (1848); – identyfikuje postać Ludwika Mierosławskiego ; – opisuje przebieg Wiosny Ludów w Wielkim Księstwie Poznańskim; – omawia przebieg Wiosny Ludów w Galicji; 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę bitwy pod Miłosławiem (IV 1848); – identyfikuje postacie: Józefa Lompy, Emanuela Smołki; – przedstawia przyczyny niepowodzenia powstania krakowskiego; – przedstawia działalność polskich społeczników na Warmii, Mazurach i Śląsku. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawę chłopów galicyjskich wobec szlachty i powstania krakowskiego; – ocenia skutki Wiosny Ludów na ziemiach polskich – ocenia decyzję władz austriackich o uwłaszczeniu chłopów.

	- postacie historyczne: Jakub Szela, Edward Dembowski, Ludwik Mierosławski, Józef Lompa, Józef Bem						
5. Kultura polska pod zaborami	- kultura polska i oświata w zaborach pruskim, austriackim i w Rzeczypospolitej Krakowskiej - kultura polska po rozbiorach - idee romantyzmu - osiągnięcia kultury polskiej doby romantyzmu - polski mesjanizm - początki badań historii Polski - znaczenie terminów: <i>racjonalizm, romantyzm, mesjanizm</i> - postacie historyczne: Fryderyk Chopin, Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Andrzej Towiański, Artur Grottger, Joachim Lelewel	- charakteryzuje główne nurty oraz postacie Wielkiej Emigracji [...] (XX.5)	- wyjaśnia znaczenie terminu romantyzm; - identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Fryderyka Chopina; - wymienia poglądy romantyków.	- wyjaśnia znaczenie terminu: <i>racjonalizm, mesjanizm</i> ; - identyfikuje postacie: Joachima Lelewela, Adama Jerzego Czartoryskiego; - wymienia przykłady dzieł polskich romantyków; - wymienia przykłady szkół działających w Królestwie Polskim.	- identyfikuje postać: Joachima Lelewela, Artura Grottgera; - charakteryzuje warunki, w jakich ukształtował się polski romantyzm; - wyjaśnia, na czym polegał konflikt romantyków z klasykami.	- identyfikuje postacie: Andrzeja Towiańskiego, Artura Grottgera, Antoniego Malczewskiego; - przedstawia sytuację kultury polskiej po utracie niepodległości.	- zna datę: otwarcia Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817), otwarcia Uniwersytetu Warszawskiego (1816); - ocenia wpływ romantyzmu na niepodległościowe postawy Polaków
Rozdział III: Europa i świat po Wiosnie Ludów							
1. Stany Zjednoczo	- rozwój terytorialny	- prezentuje przyczyny i	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>secesja,</i>	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojna</i>	- wyjaśnia znaczenie	- zna daty: bitwy pod Gettysburgiem	- ocenia znaczenie zniesienia

ne w XIX wieku	<p>Stanów Zjednoczonych</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój demograficzny, napływ imigrantów, osadnictwo i los rdzennych mieszkańców Ameryki Północnej - dualizm gospodarczy i polityczny Stanów Zjednoczonych w połowie XIX w. - problem niewolnictwa i ruch abolicjonistyczny - przyczyny i przebieg wojny secesyjnej - skutki wojny domowej - znaczenie terminów: <i>abolicjonizm, secesja, Unia, Konfederacja, dyskryminacja</i> - postać historyczna: Abraham Lincoln 	<p>skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych (XXIII.2)</p>	<p><i>Północ, Południe, dyskryminacja;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - zna datę wojny secesyjnej (1861–1865); - identyfikuje postać Abrahama Lincolna; - wymienia przyczyny skutki wojny secesyjnej. 	<p><i>secesyjna, Konfederacja, Unia;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - zna datę wydania dekretu o zniesieniu niewolnictwa (1863); - identyfikuje postacie: Roberta Lee, Ulyssesa Granta; - charakteryzuje sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną Północy i Południa; - wymienia skutki wojny secesyjnej. 	<p>terminów: <i>taktyka spalonej ziemi, abolicjonizm, demokraci, republikanie;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: wyboru Abrahama Lincolna na prezydenta USA (1860), secesji Karoliny Południowej (1860), powstania Skonfederowanych Stanów Ameryki (1861); - opisuje przebieg wojny secesyjnej; - wyjaśnia, jakie konsekwencje dla dalszego przebiegu wojny miał dekret o zniesieniu niewolnictwa; - dzieli skutki wojny secesyjnej na: społeczne, polityczne i gospodarcze. 	<p>(VII 1863), kapitulacji wojsk Konfederacji (VI 1865), ataku na Fort Sumter (IV 1861);</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie etapy rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w XIX w.; - porównuje sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną Północy i Południa. 	niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych.
2. Zjednoczenie Włoch i Niemiec	<ul style="list-style-type: none"> - rola Piemontu w procesie jednoczenia Włoch - przebieg wojny z Austrią i rola 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje sytuację polityczną w Europie w drugiej połowie 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: powstania Królestwa Włoch (1861), ogłoszenia powstania II Rzeszy Niemieckiej (18 I 1871); 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu <i>wyprawa „tysiąca czerwonych koszul”</i>; - zna daty: wojny 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: bitew pod Magentą i Solferino (1859), wojny Prus i Austrii z Danią (1864), bitwy 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: wojny Piemontu z Austrią (1859), wybuchu powstania w Królestwie Obojga 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia metody stosowane przez Ottona Bismarcka i Giuseppe Garibaldiego w procesie

	<p>Francji w procesie jednoczenia Włoch - wyprawa „tysiąca czerwonych koszul” - zjednoczenie Włoch i powstanie Królestwa Włoch - koncepcje zjednoczenia Niemiec - rola Prus w procesie jednoczenia Niemiec - polityka Ottona von Bismarcka - wojny Prus z Danią, Austrią i Francją oraz ich znaczenie dla poszerzania wpływów pruskich w Niemczech - proklamacja Cesarstwa Niemieckiego - znaczenie terminów: „<i>czerwone koszule</i>” - postacie historyczne: Wiktor Emanuel II, Giuseppe Garibaldi, Otto von Bismarck, Wilhelm I</p>	<p>XIX wieku, w tym procesy zjednoczeniowe Włoch i Niemiec (XXIII.1)</p>	<p>- identyfikuje postać Giuseppe Garibaldi; - wymienia, jakie wojny stoczono podczas jednoczenia Niemiec; - wymienia wydarzenia, które doprowadziły do zjednoczenia Włoch.</p>	<p>Prus z Austrią (1866), wojny francusko-pruskiej (1870-1871); - identyfikuje postacie: Wilhelma I, Wiktora Emanuela II, Ottona von Bismarcka; - wyjaśnia, jaką rolę w jednoczeniu Włoch odegrał Giuseppe Garibaldi; - wyjaśnia, jaką rolę w jednoczeniu Niemiec odegrał Otto von Bismarck.</p>	<p>pod Sadową (1866), bitwy pod Sedanem (1870); - przedstawia skutki zjednoczenia Włochi Niemiec dla Europy; - opisuje przebieg procesu jednoczenia Niemiec; - wyjaśnia, dlaczego Piemont stał się ośrodkiem jednoczenia Włoch; - omawia skutki wojen Prus z Danią i Austrią dla procesu jednoczenia Niemiec; - przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny francusko-pruskiej.</p>	<p>Sycylii (1860), zajęcia Wenecji przez Królestwo Włoch (1866), zajęcia Państwa Kościelnego przez Królestwo Włoskie (1870); - identyfikuje postacie: Henrie go Dunant'a; - wskazuje na mapie etapy jednoczenia Włoch i Niemiec.</p>	<p>jednoczenia swoich państw.</p>
--	---	--	---	---	---	--	-----------------------------------

<p>3. Kolonializm w XIX wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przyczyny ekspansji kolonialnej w XIX w. - kolonizacja Afryki - polityka kolonialna w Azji - gospodarcza i społeczna rola kolonii w XIX w. - konflikty kolonialne - imperium kolonialne Wielkiej Brytanii - znaczenie terminu <i>kolonializm, wojny burskie</i> - postacie historyczne: królowa Wiktoria 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny, zasięg i następstwa ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX wieku (XXIII.3) 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu <i>kolonializm, metropolia</i>; - identyfikuje postać królowej Wiktorii; - wymienia państwa, które uczestniczyły w kolonizacji Afryki i Azji. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu <i>kompania handlowa</i> - wskazuje państwa, które posiadały najwięcej kolonii; - wymienia przyczyny i skutki ekspansji kolonialnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ekspansja, eksterminacja, Kompania Wschodnioindyjska</i>; - wskazuje na mapie tereny świata, które podlegały kolonizacji pod koniec XIX w.; - wymienia przyczyny konfliktów kolonialnych; - przedstawia skutki ekspansji kolonialnej dla państw europejskich i mieszkańców terenów podbitych; - przedstawia proces kolonizacji Afryki i Azji; - wskazuje przykłady konfliktów kolonialnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powstanie sipajów, wojny opiumowe, wojny burskie, powstanie bokserów</i>; - porównuje proces kolonizacji Afryki i Azji. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia politykę mocarstw kolonialnych wobec podbitych ludów i państw.
<p>4. Przemiany polityczne - społeczne w Europie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - demokratyzacja życia politycznego - rozwój ruchu robotniczego - narodziny nurtu socjaldemokratycznego - ideologia anarchistyczna 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia nowe idee polityczne i zjawiska kulturowe, w tym początki kultury masowej i przemiany 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>system republikański, monarchia parlamentarna, demokratyzacja</i>; - wyjaśnia, na czym polegał proces demokratyzacji; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>socjaldemokracja, chrześcijańska demokracja (chadecja), emancypantki, sufrażystki</i>; - identyfikuje postacie: Karola 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>nacjonalizm, szowinizm, syjonizm</i>; - przedstawia założenia programowe 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>solidaryzm społeczny, społeczeństwo industrialne, Międzynarodówka, encyklika</i>; - zna datę ogłoszenia encykliki 	<ul style="list-style-type: none"> - zna datę ustanowienia 1 maja Świętem Pracy (1889); - porównuje systemy ustrojowe w XIX-wiecznej Europie.

	<ul style="list-style-type: none"> - początki chrześcijańskiej demokracji - rozwój ideologii nacjonalistycznych - wpływ przemian cywilizacyjnych na proces emancypacji kobiet - znaczenie terminów: <i>społeczeństwo industrialne, anarchizm, nacjonalizm, syjonizm, emancypacja, sufrażystki</i> - postać historyczna: papież Leon XIII 	<p>obyczajowe (XXIII.4)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia nowe ruchy polityczne w Europie drugiej połowie XIX w. 	<p>Marksa, Leona XIII;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia postulaty emancypantek i sufrażystek. 	<p>socjalistów;</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje założenia programowe chrześcijańskiej demokracji; - przedstawia cele i metody działania anarchistów; - omawia różnice między zwolennikami socjaldemokracji a komunistami; - wyjaśnia, jakie okoliczności wpłynęły na narodziny ruchu emancypacji kobiet. 	<p><i>Rerum novarum</i> (1891);</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia wpływ ideologii nacjonalizmu na kształtowanie się różnych postaw wobec narodu i mniejszości narodowych; - przedstawia okoliczności kształtowania się syjonizmu i jego założenia. 	
<p>5. Postęp techniczny i kultura przełomu XIX i XX wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> - teoria ewolucji i jej znaczenie dla rozwoju nauki - rozwój nauk przyrodniczych oraz medycyny i higieny w drugiej połowie XIX w. - odkrycia z dziedziny fizyki - promieniotwórczość pierwiastków - rozwój komunikacji i środków transportu 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia nowe idee polityczne i zjawiska kulturowe, w tym początki kultury masowej i przemiany obyczajowe (XXIII.4) 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>teoria ewolucji, promieniowanie X, kultura masowa</i>; - identyfikuje postacie: Karola Darwina, Marii Skłodowskiej-Curie; - wymienia odkrycia naukowe, przełomu XIX i XX wieku; - przedstawia cechy charakterystyczne kultury masowej; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu <i>pasteryzacja</i>; - zna datę ogłoszenia teorii ewolucji przez Karola Darwina (1859), - identyfikuje postacie: Karola Darwina, Marii Skłodowskiej-Curie, Ludwika Pasteura, Auguste'a i Louisa Lumière, Claude Moneta, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>secesja, realizm, impresjonizm, naturalizm, kubizm</i>; - identyfikuje postacie: Dmitrija Mendelejewa, Wilhelma Roentgena, Charelsa Dickensa, Pierre'a Curie; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>historyzm, symbolizm, futurizm, ekspresjonizm</i>; - zna datę pierwszych igrzysk olimpijskich (1896); - identyfikuje postacie: Émile'a Zoli, Roberta 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia znaczenie rozpowszechnienia nowych środków transportu; - ocenia znaczenie budowy Kanału Sueskiego i Kanału Panamskiego dla rozwoju komunikacji; - wyjaśnia, w jaki sposób podgląd pozytywistów wpłynęły na literaturę i sztukę przełomu XIX i XX w.

	<ul style="list-style-type: none"> - budowa wielkich kanałów morskich i ich znaczenie (Kanał Sueski i Panamski) - nowe nurty w literaturze, malarstwie, muzyce i architekturze drugiej połowy XIX w. (impresjonizm, secesja) - postacie historyczne: Karol Darwin, Maria Skłodowska-Curie, Ludwik Pasteur, bracia Wright, bracia Lumière - narodziny kultury masowej (radio, kino) - upowszechnienie sportu i kultury fizycznej - znaczenie terminów: <i>realizm, naturalizm, impresjonizm, historyzm, secesja</i> 		<ul style="list-style-type: none"> - wymienia nowe kierunki w sztuce i architekturze. 	<p>Rudolfa Diesela;</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia założenia teorii ewolucji; - wskazuje wynalazki, które miały wpływ na życie codzienne; - wymienia wynalazki, które miały wpływ na rozwój medycyny i higieny. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje rozwój komunikacji i transportu; - charakteryzuje nowe kierunki w sztuce i architekturze; - wyjaśnia, czym charakteryzowało się malarstwo impresjonistów; - wyjaśnia, w jaki sposób wynalazki zmieniły życie codzienne w XIX w.; - przedstawia okoliczności upowszechnienia sportu w drugiej połowie XIX w. 	<p>Kocha, Karla Benza, Gottlieba Daimlera,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na spadek liczby zachorowań i śmiertelności w XIX w.; 	
Rozdział IV: Ziemie polskie po Wiośnie Ludów							
1. Powstanie styczniowe	<ul style="list-style-type: none"> - początki idei pracy organicznej na ziemiach polskich - odwilż posewastopolska 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia pośrednie i bezpośrednie przyczyny powstania, w tym „rewolucję 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>praca organiczna, branka, dyktator</i>; - zna daty: wybuchu powstania (22 I 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: „<i>czerwon</i>”, „<i>biali</i>”, <i>wojnapartyzancka, ukaz</i>; - identyfikuje 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu <i>odwilż (wiosna) posewastopolska</i>; - identyfikuje postacie: 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu „<i>rewolucja moralna</i>”; - zna daty: aresztowania 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia politykę Aleksandra Wielopolskiego; - ocenia postawy dyktatorów powstania

	<p>w Rosji i Królestwie Polskim</p> <ul style="list-style-type: none"> - manifestacje patriotyczne i „rewolucja moralna” – wzrost aktywności politycznej polskiego społeczeństwa - stronnictwa polityczne w Królestwie Polskim - „biali” i „czerwoni” - polityka A. Wielopolskiego i jego reformy - bezpośrednie przyczyny i okoliczności wybuchu powstania styczniowego - wymowa i znaczenie manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego - przebieg i charakter walk powstańczych w Królestwie Polskim i na Litwie - rola dyktatorów i Rządu Narodowego 	<p>moralną” 1861-1862 (XXII.1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - dokonuje charakterystyki działań powstańczych z uwzględnieniem, jeśli to możliwe, przebiegu powstania w swoim regionie (XXII.2) - omawia uwłaszczenie chłopów w zaborze rosyjskim oraz porównuje z uwłaszczeniem w pozostałych zaborach (XXII.3) 	<p>1863),ukazu o uwłaszczeniu w Królestwie Polskim (III 1864);</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Romualda Traugutta; - wymienia założenia pracy organicznej; - określa przyczyny powstania styczniowego; - wskazuje przyczyny upadku powstania styczniowego. 	<p>postacie: Aleksandra Wielopolskiego Ludwika Mierosławskiego, Mariana Langiewicza;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przykłady realizacji programu pracy organicznej; - przedstawia programy polityczne „białych” i „czerwonych”; - przedstawia reformy Aleksandra Wielopolskiego; - wskaże na mapie miejsca walk powstańczych; - omawia okoliczności skutki wprowadzenia dekretu o uwłaszczeniu w Królestwie Polskim. 	<p>Jarosława Dąbrowskiego, Leopolda Kronenberga;</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna datę ogłoszenia manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego (22 I 1863); - charakteryzuje odwilż posewastopolską w Królestwie Polskim; - wskazuje różnicę w stosunku do powstania zbrojnego między „czerwonymi” i „białymi”; - omawia celemanifestu Tymczasowego Rządu Narodowego; - wyjaśnia, jaką rolę w upadku powstania odegrała kwestia chłopska. 	<p>Romualda Traugutta (IV 1864), objęcia dyktatury przez Mariana Langiewicza (III 1863);</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Andrzeja Zamoyskiego, Józefa Hauke-Bosaka; - wyjaśnia, jaką rolę pełniły manifestacje patriotyczne w przededniu wybuchu powstania; - porównuje programy polityczne „czerwonych” i „białych”. 	<p>styczniowego.</p>
--	--	--	---	---	---	--	----------------------

	<p>- kwestia chłopska podczas powstania styczniowego - dekret cara o uwłaszczeniu - znaczenie terminów: <i>„rewolucja moralna”, biali, czerwoni, branka, dyktator, państwo podziemne, wojna partyzancka</i> - postacie historyczne: Aleksander Wielopolski, Romuald Traugutt, Ludwik Mierosławski</p>						
2. Po powstaniu styczniowym	<p>- represje wobec uczestników powstania styczniowego - likwidacja odrębności Królestwa Polskiego i polityka Rosji na ziemiach zabranych - polityka rusyfikacji urzędów i szkolnictwa - represje wobec Kościoła katolickiego i</p>	<p>- wylicza formy represji popowstaniowych (XXII.4) - wyjaśnia cele i opisuje metody działań zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej - [...] germanizacja (Kulturkampf), autonomia galicyjska (XXIV.1)</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rusyfikacja, germanizacja</i>; - identyfikuje postać Michała Drzymały; - wymienia bezpośrednie represje wobec uczestników powstania styczniowego; - charakteryzuje politykę germanizacji.</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>trójjoralizm, Kraj Przywiślański, autonomia, kulturkampf, strajk szkolny, rugie pruskie</i>; - zna datę protestu dzieci we Wrześni (1901); - identyfikuje postać Marii Konopnickiej; - wymienia postawy Polaków wobec rusyfikacji i germanizacji; - przedstawia</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kibitka, tajne komplety, Komisja Kolonizacyjna, Hakata</i>; - identyfikuje postać Ottona von Bismarcka, Mieczysława Ledóchowskiego, Piotra Wawrzyniaka; - zna daty: rozpoczęcia rugów pruskich (1885),</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Uniwersytet Latający, Towarzystwo Czytelni Oświatowych, nowela osadnicza, ustawa kagańcowa</i>; - zna datę ogłoszenia ustawy noweli osadniczej (1904), - przedstawia okoliczności nadania Galicji autonomii przez władze austriackie;</p>	<p>- ocenia politykę caratu wobec ludności polskiej na ziemiach zabranych; - ocenia postawy Polaków w Królestwie Polskim wobec rusyfikacji i germanizacji; - ocenia znaczenie autonomii galicyjskiej dla rozwoju polskiego życia narodowego.</p>

	<p>unickiego - sposoby oporu Polaków przed polityką rasyfikacji - znaczenie terminów: <i>rasyfikacja, Uniwersytet Latający, tajne komplety, kibitka, trójlojalizm</i> - polityka germanizacji w zaborze pruskim - rugi pruskie, Kulturkampf - autonomia Galicji i jej przejawy - polonizacja oświaty i rozwój kultury - postawy Polaków wobec polityki zaborców w zaborze pruskim i austriackim - świadomość narodowa Polaków pod zaborami i proces powstawania nowoczesnego narodu polskiego - znaczenie terminów: <i>rugi pruskie, Komisja Kolonizacyjna, Kulturkampf,</i></p>	<p>- opisuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców - trójlojalizm, praca organiczna, ruch spółdzielczy (XXIV.2) - opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków (XXIV.3)</p>		<p>przykłady rasyfikacji i germanizacji ziem zabranych; - wyjaśnia, na czym polegała polityka kulturkampf; - wymienia instytucje autonomiczne w Galicji.</p>	<p>powstania Komisji Kolonizacyjnej (1886); - omawia walkę władz carskich z polskim Kościołem; - omawia postawę Polaków wobec rasyfikacji i germanizacji;</p>		
--	---	---	--	---	---	--	--

	<p><i>ustawa kagańcowa, strajk szkolny, germanizacja, rusyfikacja</i> - postacie historyczne: Mieczysław Ledóchowski, Michał Drzymała</p>						
<p>3. Zmiany społeczno - gospodarcze na ziemiach polskich</p>	<p>- przemiany gospodarcze i społeczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. - specyfika sytuacji gospodarczej poszczególnych zaborów. - inne narodowości na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej - postęp cywilizacyjny na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. - znaczenie terminów: <i>emigracja zarobkowa, ziemiaństwo</i> - postacie historyczne:</p>	<p>- opisuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców - trójlojalizm, praca organiczna, ruch spółdzielczy (XXIV.2) - opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków (XXIV.3)</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminu: <i>emigracja zarobkowa, robotnicy</i>; - identyfikuje postać Hipolita Cegielskiego; - wyjaśnia przyczyny i wskazuje kierunki emigracji zarobkowej Polaków pod koniec XIX w.; - wymienia grupy społeczne, które wykształciły się w społeczeństwie polskim w XIX w.</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>burżuazja, inteligencja, ziemiaństwo</i>; - zna datę uwłaszczenia chłopów w zaborze rosyjskim (1864); - wymienia przykłady przedsiębiorczości Polaków w zaborze pruskim i wymienia jej przykłady; - charakteryzuje rozwój gospodarczy Galicji; - omawia przykłady przemian cywilizacyjnych na ziemiach polskich w XIX w.</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>asymilacja, spółdzielni, oszczędnościowo-pożyczkowe</i>; - zna datę zniesienia granicy celnej z Rosją (1851); - identyfikuje postać Franciszka Stefczyka; - przedstawia rozwój i rolnictwa w zaborze rosyjskim; - omawia rozwój Łodzi jako miasta przemysłowego; - omawia rozwój spółdzielczości w Galicji; - charakteryzuje przemiany społeczne na ziemiach polskich.</p>	<p>- porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich trzech zaborów; - zna datę zakończenia budowy kolei warszawsko-wiedeńskiej (1848); - wyjaśnia, na czym polegał proces asymilacji Żydów i jakie były jego skutki; - opisuje przykłady przedsiębiorczości w zaborze rosyjskim, pruskim i austriackim;</p>	<p>- ocenia postawy Polaków wobec różnych problemów związanych z rozwojem gospodarczym ziem polskich pod zaborami;</p>

	Hipolit Cegielski, Ignacy Łukasiewicz, Franciszek Stefczyk						
4. Działalność polityczna na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> - okoliczności narodzin nowych ruchów politycznych na ziemiach polskich - założenia programowe i działalność partii socjalistycznych, nacjonalistycznych i ludowych, - podziały na polskiej scenie politycznej na przełomie XIX i XX w. - przyczyny rewolucji 1905-1907 na ziemiach polskich oraz jej kontekst narodowy i społeczny - przebieg rewolucji lat 1905-1907 - orientacja proaustriacka i prorosyjska - ich oczekiwania polityczne i najważniejsi działacze 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia narodziny i pierwsze lata istnienia nowoczesnych ruchów politycznych (socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy) (XXIV.4) - wyjaśnia społeczne i narodowe aspekty rewolucji w latach 1905-1907 (XXIV.5) - charakteryzuje spór orientacyjny w latach 1908-1914 (XXIV.6) 	<ul style="list-style-type: none"> - zna datę rewolucji 1905-1907; - rozwinięte skróty: SDKP, SDKPiL, PPS, PSL; - identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa; - wskazuje partie należące do ruchu socjalistycznego, narodowego i ludowego; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>orientacja prorosyjska, orientacja proaustriacka, krwawa niedziela, solidaryzm narodowy</i>; - zna datę krwawej niedzieli (22 I 1905); - identyfikuje postacie: Ludwika Waryńskiego, Róży Luksemburg, Ignacego Daszyńskiego; - wymienia skutki rewolucji 1905-1907 na ziemiach polskich; - charakteryzuje orientację proaustriacką i prorosyjską; - wymienia przyczyny i przebieg rewolucji 1905-1907 w Rosji i Królestwie Polskim; - wymienia polskie organizacje niepodległościowe działające pod 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu <i>endecja</i>; - zna daty: powstania Wielkiego Proletariatu (1882), Polskiej Partii Socjalistycznej (1892), Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego (1897), Polskiego Stronnictwa Ludowego (1903); - wymienia założenia programowe SDKPiL i PPS; - przedstawia założenia ruchu robotniczego i ruchu narodowego; - przedstawia okoliczności ukształtowania się orientacji politycznych Polaków na początku XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Duma Państwowa, Macierz Szkolna</i>; - zna daty: powstania Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (1893), Socjaldemokracji Królestwa i Litwy (1900), Stronnictwa Ludowego (1895), Polskiej Partii Socjaldemokratycznej Galicji i Śląska (1897); - identyfikuje postacie: Stanisława Wojciechowskiego, Stanisława Stojałowskiego, Franciszka Stefczyka, Marii i Bolesława 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jaki wpływ miała działalność partii politycznych na postawy Polaków pod zaborami; - ocenia skalę realizacji haseł polskich partii politycznych w XIX i na początku XX w.

	<ul style="list-style-type: none"> - powstanie organizacji niepodległościowych (Związek Walki Czynnej, Związek Strzelecki) - znaczenie terminów: <i>solidaryzm narodowy, antysemityzm</i> - postacie historyczne: Ludwik Waryński, Józef Piłsudski, Roman Dmowski - znaczenie terminu: <i>organizacja paramilitarna</i> - postacie historyczne: Józef Mirecki, Stefan Okrzeja 			zaborami.		<p>Wysłouchów;</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia okoliczności narodzin ruchu robotniczego na ziemiach polskich; - wyjaśnia, dlaczego polski ruch ludowy powstał i rozwinął się w Galicji; - porównuje założenia programowe PPS i SDKPiL; - porównuje założenia programowe orientacji niepodległościowych do 1914 r. 	
5. Kultura polska na przełomie XIX i XX wieku	<ul style="list-style-type: none"> - program polskiego pozytywizmu i jego teoretycy - znaczenie pracy organicznej i pracy u podstaw dla społeczeństwa polskiego - wzrost popularności powieści i malarstwa historycznego 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków (XXIV.3) 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pozytywizm, praca organiczna, praca u podstaw, Młoda Polska</i>; - identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa, Władysława Reymonta, Elizy Orzeszkowej, Jana Matejki, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu <i>modernizm</i>; - wyjaśnia, dlaczego Galicja stała się centrum polskiej nauki i kultury; - charakteryzuje kulturę Młodej Polski; - wymienia cechy kultury masowej na ziemiach polskich przełomu XIX i XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>literatura postyczeniowa, skauting</i>; - wyjaśnia wpływ poglądów pozytywistycznych na rozwój literatury; - wyjaśnia, jaką rolę miało popularyzowanie histo 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu <i>ogródki jordanowskie</i>, - identyfikuje postacie: Henryka Jordana, Heleny Modrzejewskiej, Andrzeja Małkowskiego, Kazimierza Prószyńskiego; - wyjaśnia, jaki 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skuteczność tworzenia literatury i malarstwa ku pokrzepieniu serc.

	<ul style="list-style-type: none"> - Młoda Polska i jej wkład w rozwój kultury polskiej przełomu wieków - początki kultury masowej na ziemiach polskich - znaczenie terminów: <i>modernizm, Młoda Polska, realizm</i>, - postacie historyczne: Bolesław Prus, Henryk Sienkiewicz, Maria Konopnicka, Jan Matejko, Stanisław Wyspiański, Helena Modrzejewska 		<p>Marii Konopnickiej, Stanisława Wyspiańskiego, Stefana Żeromskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polegała literatura i malarstwo tworzone ku pokrzepieniu serc; - podaje przykłady literatury i malarstwa tworzonego ku pokrzepieniu serc. 		<p>rii wśród Polaków pod zaborami.</p>	<p>wpływ na przemiany światopoglądowe miała klęska powstania styczniowego;</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje sztukę polską przełomu XIX i XX w. 	
Rozdział V: I wojna światowa							
1. Świat na drodze do wojny	<ul style="list-style-type: none"> - rola nowych mocarstw (Stany Zjednoczone, Niemcy i Japonia) w zmianie układu sił na świecie - wojna rosyjsko-japońska i jej znaczenie - wyścig zbrojeń - nowe rozwiązania techniczne w służbie armii - narastanie konfliktów politycznych, 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia najważniejsze konflikty pomiędzy mocarstwami europejskimi na przełomie XIX i XX wieku (XXV.1) - wymienia główne przyczyny wojny: polityczne i gospodarcze, pośrednie i 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>trójprzymierze/państwa centralne, trójporozumienie/ententa, aneksja</i>; - wskazuje na mapie państwa należące do trójprzymierza i trójporozumienia; - wskazuje cele trójprzymierza i trójporozumienia; - wyjaśnia, na czym polegał wyścig zbrojeń. 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: zawarcia trójprzymierza (1882), powstania trójporozumienia (1907); - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kocioł bałkański</i>; - wymienia przyczyny narastania konfliktów między europejskimi mocarstwami; - przedstawia przykłady rywalizacji mocarstw 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jaki wpływ na ład światowy miało powstanie nowych mocarstw w drugiej połowie XIX i na początku XX w.; - opisuje okoliczności powstania trójprzymierza i trójporozumienia; - omawia przebieg wojny rosyjsko-japońskiej i jej skutki. 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: I wojny bałkańskiej (1912), II wojny bałkańskiej (1913), wojny rosyjsko-japońskiej (1904-1905), bitwy pod Cuszimą (1905); - przedstawia wpływ konfliktów kolonialnych na sytuację w Europie; - przedstawia 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ konfliktów bałkańskich na zaostrenie sytuacji międzynarodowej w Europie.

	<p>gospodarczych i militarnych między mocarstwami europejskimi</p> <ul style="list-style-type: none"> - powstanie trójprzymierza i trójporozumienia - wojny bałkańskie i ich skutki - znaczenie terminów: <i>trójprzymierze, trójporozumienie, kocioł bałkański</i> 	<p>bezpośrednie (XXV.2)</p>		<p>na morzach i oceanach;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jak doszło do wybuchu wojny rosyjsko-japońskiej. 		<p>przyczyny i skutki wojen bałkańskich.</p>	
<p>2. Na frontach I wojny światowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rola zamachu w Sarajewie dla losów Europy - działania na froncie zachodnim (bitwy nad Marną, pod Verdun) - przebieg walk na froncie wschodnim (bitwy pod Tannenbergiem i Gorlicami) - działania wojenne na morzach i ich znaczenie dla przebiegu wojny - okoliczności przystąpienia Stanów Zjednoczonych do wojny - zakończenie 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia główne przyczyny wojny - polityczne i gospodarcze, pośrednie i bezpośrednie (XXV.2) - omawia specyfikę działań wojennych: wojna pozycyjna, manewrowa, działania powietrzne i morskie (XXV.3) - charakteryzuje postęp techniczny w 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wielka Wojna, front</i>; - identyfikuje postać Franciszka Ferdynanda Habsburga; - zna daty: zamachu w Sarajewie (28 VI 1914), wypowiedzenia wojny Serbii przez Austro-Węgry (28 VII 1914), I wojny światowej (1914-1918), podpisania kapitulacji przez Niemcy w Compiègne (11 XI 1918); - wymienia przyczynę bezpośrednią wybuchu Wielkiej 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ultimatum, wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna, wojna manewrowa, nieograniczona wojna podwodna</i>; - zna daty: wypowiedzenia wojny Niemcom przez Stany Zjednoczone (IV 1917), podpisania traktatu brzeskiego (3 III 1918); - wskazuje na mapie państwa europejskie walczące w Wielkiej Wojnie po stronie ententy i 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu <i>U-boot, ofensywa</i>; - identyfikuje postacie: Karola I Habsburga, Wilhelma II, Gawriło Principa; - przedstawia proces kształtowania się bloku państw centralnych i państw ententy; - przedstawia okoliczności kapitulacji państw centralnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: przyłączenia się Włoch do ententy (1915), bitwy nad Marną (IX 1914), bitwy pod Verdun (1916), bitwy pod Ypres (1915), bitwy nad Sommą (1916), bitwy pod Tannenbergiem (VIII 1914), ogłoszenia nieograniczonej wojny podwodnej (1917); - wyjaśnia, jaki wpływ na losy wojny miała sytuacja 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki ogłoszenia przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej; - ocenia skutki zastosowania nowych rodzajów broni; - porównuje taktykę prowadzenia działań na froncie wschodnim i zachodnim.

	<p>działań wojennych – traktat brzeski, rozejm w Compiègne – znaczenie terminów: <i>wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna, państwa centralne</i> – postać historyczna: arcyksiążę Franciszek Ferdynand Habsburg</p>	<p>okresie I wojny światowej (XXV.4)</p>	<p>Wojny; – wymienia cechy charakterystyczne prowadzenia i przebiegu działań wojennych w czasie I wojny światowej.</p>	<p>państw centralnych; – wymienia przyczyny pośrednie wybuchu Wielkiej Wojny; – wyjaśnia, jaki wpływ miało wprowadzenie nowych rodzajów broni; – wskazuje przyczyny klęski państw centralnych.</p>		<p>wewnętrzna w Niemczech i Austro- Węgrzech; – opisuje przebieg walk na froncie zachodnim i wschodnim; – przedstawia przebieg walk na Bałkanach i we Włoszech.</p>	
<p>3. Rewolucje w Rosji</p>	<p>– przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lutowej w Rosji – konflikt wewnętrzny w okresie dwuwładzy (działalność Lenina, ogłoszenie tzw. tez kwietniowych) – rewolucja październikowa i jej skutki – wojna domowa i interwencje sił ententy – następstwa polityczne i międzynarodowe rewolucji bolszewickiej i wojny domowej</p>	<p>– opisuje rewolucję i wojnę domową w Rosji (XXV.5)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>bolszewicy, Armia Czerwona, łagry</i>; – zna daty: wybuchu rewolucji lutowej (III 1917), wybuchu rewolucji październikowej (XI 1917); – identyfikuje postać Włodzimierza Lenina; – rozwinie skrót ZSRS.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja lutowa, rewolucja październikowa</i>; – zna daty: wojny domowej w Rosji (1919–1922), powstania ZSRS (XII 1922); – identyfikuje postać Mikołaja II; – wskazuje na mapie miejsce wybuchu rewolucji lutowej oraz rewolucji październikowej; – wymienia przyczyny i skutki rewolucji lutowej i październikowej; – wymienia, kto sprawuje władzę w</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Rada Komisarzy Ludowych, dwuwładza, Rząd Tymczasowy, biała gwardia, Czeka, tezy kwietniowe</i>; – zna datę obalenia caratu przez Rząd Tymczasowy (15 III 1917); – identyfikuje postacie: Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego; – omawia sytuację wewnętrzną w Rosji w czasie I wojny światowej;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eserowcy, mienszewicy</i>; – zna datę powstania Rady Komisarzy Ludowych (XI 1917); – identyfikuje postacie: Aleksandra Kiereńskiego, Grigorij Rasputin; – wymienia założenia programowerosyjskich stronnictw politycznych; – omawia przebieg rewolucji lutowej;</p>	<p>– ocenia skutki przewrotu bolszewickiego dla Rosji i Europy.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - znaczenie terminów: <i>mienszewicy, bolszewicy, Biała Gwardia, Armia Czerwona, Czeka</i> - postacie historyczne: Aleksander Kiereński, Włodzimierz Lenin, Feliks Dzierżyński 			Rosji po rewolucji październikowej.	- określa przyczyny, omawia przebieg i skutki wojny domowej w Rosji.	-charakteryzuje okres dwuwładzy w Rosji.	
4. Sprawa polska podczas I wojny światowej	<ul style="list-style-type: none"> - postawy Polaków w sytuacji nadchodzącej wojny - działania Kompanii Kadrowej i Legionów Polskich - kryzys przysięgowy i jego znaczenie - działalność polskich formacji zbrojnych u boku Rosji - powstanie Błękitnej Armii - postawa państw zaborczych wobec sprawy polskiej - Akt 5 listopada i jego znaczenie dla sprawy polskiej - stanowisko państw ententy w sprawie polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej w przededniu i po wybuchu wojny (XXVI.1) - omawia umiędzynarodowienie sprawy polskiej: akt 5 listopada 1916 roku, rolę USA i rewolucji rosyjskich, deklarację z 3 czerwca 1918 roku (XXVI.2) - ocenia polski wysiłek zbrojny i dyplomatyczny, wymienia prace państwotwórcze 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu <i>Legiony Polskie</i>; - zna datę sformowania Legionów Polskich (1914), podpisania traktatu wersalskiego (28 VI 1919); - identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego; - wymienia postanowienia konferencji wersalskiej w sprawie polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kryzys przysięgowy, Błękitna Armia</i>; - zna datę kryzysu przysięgowego (VII 1917); - omawia udział polskich formacji zbrojnych u boku państw centralnych i u boku ententy. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Akt 5 listopada (manifest dwóch cesarzy), Rada Regencyjna</i>; - zna daty: wydania manifestu dwóch cesarzy (5 XI 1916), programu pokojowego prezydenta Wilsona (8 I 1918); - wskazuje na mapiepodział ziem polskich w 1915 r.; - przedstawia okoliczności, w jakich powstały Legiony Polskie i wskazuje cele ich 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Kompania Kadrowa, Legion Puławski, I II Brygada Legionów Polskich</i>; - zna daty: odezwy cara Mikołaja II (1916), powstania Rady Regencyjnej (1917), wkroczenia Kompanii Kadrowej do Królestwa Polskiego (6 VIII 1914), powstania Legionu Puławskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje taktykę prowadzenia działań na froncie wschodnim i zachodnim; - ocenia wkład Legionów Polskich w odzyskanie niepodległości przez Polaków.

	<ul style="list-style-type: none"> - znaczenie orędzie prezydenta T.W. Wilsona dla sprawy polskiej - udział Polaków w obradach konferencji pokojowej w Paryżu i jej decyzje w kwestii ziem polskich - znaczenie terminów: <i>Legiony Polskie, kryzys przysięgowy, Akt 5 listopada, Rada Regencyjna, linia Curzona</i> - postacie historyczne: Józef Haller, Ignacy Jan Paderewski, Thomas Woodrow Wilson, Roman Dmowski, Władysław Grabski 	<p>cze podczas wojny (XXVI.3)</p>			<p>działalności.</p>	<p>(1914);</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia okoliczności utworzenia wojska polskiego we Francji. 	
Rozdział VI: Świat w okresie międzywojennym							
<p>1. Świat po I wojnie światowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - skutki społeczne, ekonomiczne i polityczne I wojny światowej - traktat wersalski i traktaty pokojowe z państwami centralnymi oraz ich postanowienia 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postanowienia konferencji paryskiej oraz traktatu w Locarno; ocenia funkcjonowanie Ligi Narodów i ładu wersalski 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Liga Narodów, wielki kryzys gospodarczy</i>; - zna daty: podpisania traktatu wersalskiego (28 VI 1919); - wymienia państwa europejskie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wielka Czwórka, demilitaryzacja, ładu wersalski, czarny czwartek, New Deal</i>; - zna daty: obrad konferencji paryskiej (XI 1918-VI 1919), 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plebiscyt, wolne miasto, mały traktat wersalski</i>; - charakteryzuje postanowienia małego traktatu 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: wstąpienia Niemiec do Ligi Narodów (1926), wstąpienia ZSRS do Ligi Narodów (1934) - identyfikuje postacie: 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skuteczność funkcjonowania ładu wersalskiego; - ocenia wpływ wielkiego kryzysu gospodarczego na sytuację polityczną w Europie; - wyjaśnia, jaką rolę w podważeniu ładu

	<p>- powstanie Ligi Narodów i jej znaczenie w okresie międzywojennym</p> <p>- powstanie nowych lub odzyskanie niepodległości przez narody europejskie (Polska, Czechosłowacja, Królestwo SHS, Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandia, Irlandia)</p> <p>- konferencja w Locarno i jej postanowienia</p> <p>- wielki kryzys gospodarczy - przyczyny i jego skutki polityczne</p> <p>- znaczenie terminów: <i>ład wersalski, mały traktat wersalski, demilitaryzacja, państwo monoetniczne, Liga Narodów, czarny czwartek, New Deal</i></p> <p>- postacie historyczne: Franklin Delano Roosevelt</p>	(XXVII.2)	<p>decydujące o ładzie wersalskim;</p> <p>- wymienia postanowienia traktatu wersalskiego</p> <p>- przedstawia zniszczenia i straty po I wojnie światowej;</p>	<p>powstania Ligi Narodów (1920), układu w Locarno (1925), czarnego czwartku (24 X 1929), wprowadzenia <i>New Deal</i> (1933);</p> <p>- identyfikuje postać Franklina Delano Roosevelta;</p> <p>- wskazuje na mapie państwa powstałe po I wojnie światowej;</p> <p>- wyjaśnia cel powstania Ligi Narodów.</p>	<p>wersalskiego;</p> <p>- charakteryzuje działalność Ligi Narodów;</p> <p>- charakteryzuje przejawy wielkiego kryzysu gospodarczego i sposoby radzenia sobie z nim;</p> <p>- charakteryzuje postanowienia konferencji w Locarno.</p>	<p>David Lloyd George'a, Thomasa Wilsona, Vittorio Orlando;</p> <p>- omawia postanowienia pokojów podpisanych z dawnymi sojusznikami Niemiec;</p>	<p>wersalskiego odegrał układ w Locarno.</p>
--	---	-----------	---	---	--	---	--

<p>2. Narodziny faszyzmu</p>	<p>- przyczyny powojennego kryzysu demokracji - narodziny i rozwój włoskiego faszyzmu (ideologia, działalność partii faszystowskiej) - okoliczności przejęcia władzy przez B. Mussoliniego i budowa państwa totalitarnego - powstanie i rozwój niemieckiego narodowego socjalizmu (ideologia, działalność partii narodowosocjalistycznej) - okoliczności przejęcia władzy przez A. Hitlera, budowa państwa i społeczeństwa totalitarnego w Niemczech - represje i zbrodnie nazistów w pierwszych latach sprawowania władzy w</p>	<p>- charakteryzuje oblicza totalitaryzmu (włoskiego faszyzmu, niemieckiego narodowego socjalizmu [...]): ideologię i praktykę (XXVII.3)</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>faszyzm, narodowy socjalizm (nazizm), obóz koncentracyjny, führer</i>; - zna daty: marszu na Rzym (1922), przejęcia przez Adolfa Hitlera funkcji kanclerza (I 1933); - identyfikuje postacie: Benita Mussoliniego, Adolfa Hitlera; - wymienia cechy charakterystyczne faszyzmu i nazizmu.</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>marsz na Rzym, antysemityzm, „czarne koszule”, ustawy norymberskie, totalitaryzm, Gestapo</i>; - zna datę przyjęcia ustaw norymberskich (1935), nocy kryształowej (1938); - identyfikuje postać Josefa Goebbelsa, Heinricha Himmlera; - opisuje okoliczności przejęcia władzy przez Benita Mussoliniego i Adolfa Hitlera; - charakteryzuje politykę nazistów wobec Żydów.</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>noc długich noży, ustawy norymberskie, noc kryształowa, totalitaryzm</i>; - zna daty: przejęcia przez Benita Mussoliniego funkcji premiera (1922), funkcjonowania Republiki Weimarskiej (1919–1933), przejęcia pełnej władzy w Niemczech przez Adolfa Hitlera (VIII 1934); - wyjaśnia, w jaki sposób naziści kontrolowali życie obywateli.</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>korporacja, pucz, indoktrynacja, pakti laterańskie</i>; - zna daty: powstania Związków Włoskich Kombatantów (1919), puczu monachijskiego (1923), powstania Narodowej Partii Faszystowskiej (1921), podpalenia Reichstagu (II 1933); - przedstawia sytuację Włoch i Niemiec po zakończeniu I wojny światowej; - omawia przyczyny popularności faszystów we Włoszech i nazistów w Niemczech.</p>	<p>- wyjaśnia, dlaczego w Europie zyskały popularność rządy totalitarne; - ocenia zbrodniczą politykę nazistów do 1939 r.; - ocenia wpływ polityki prowadzonej przez Benita Mussoliniego i Adolfa Hitlera na życie obywateli.</p>
------------------------------	--	--	--	--	---	---	---

	<p>Niemczech - znaczenie terminów: <i>fasyzm, marsz na Rzym, narodowy socjalizm (nazizm), system monopartyjny, propaganda, totalitaryzm, autorytaryzm, antysemityzm, ustawy norymberskie, „noc długich noży”, obóz koncentracyjny, „noc kryształowa”, hitlerjugend</i> - postacie historyczne: Benito Mussolini, Adolf Hitler, Josef Goebbels, Heinrich Himmler</p>						
3. ZSRS – imperium komunistyczne	<p>- ekspansja terytorialna Rosji Radzieckiej - utworzenie ZSRS - okoliczności przejścia władzy przez J. Stalina i metody jej sprawowania - funkcjonowanie gospodarki w ZSRS w okresie międzywojennym</p>	<p>- charakteryzuje oblicza totalitaryzmu ([...] systemu sowieckiego): ideologię i praktykę (XXVII.3)</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>stalinizm, kult jednostki, łagier</i>; - zna daty: utworzenia ZSRS (30 XII 1922), paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939); - rozwinięcie skrót</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Nowa Ekonomiczna Polityka, wielka czystka, NKWD, Gułag</i>; - zna datę układu w Rapallo (1922); - wyjaśnia, w jaki sposób w ZSRS realizowano kult jednostki;</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kołchoz, kolektywizacja, lnicтва, gospodarka planowa, czystka</i>; - zna daty: ogłoszenia NEP (1921), wielkiej czystki (1936-</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>komunizm wojenny</i>; - wskazuje na najważniejsze skupiska łagrów; - wyjaśnia, dlaczego system komunistyczny</p>	<p>- ocenia politykę Stalina wobec przeciwników; - ocenia skutki reform gospodarczych wprowadzonych w ZSRS przez Stalina.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - terror komunistyczny i wielka czystka - propaganda komunistyczna - stosunki sowiecko-niemieckie w okresie międzywojennym i znaczenie współpracy tych państw - powstanie, cele i działalność Kominternu - znaczenie terminów: <i>stalinizm, NKWD, kult jednostki, wielka czystka, komunizm wojenny, Nowa Ekonomiczna Polityka, kolektywizacja, gospodarka planowa, Gułag, łagry</i> - postać historyczna: Józef Stalin 		<p>NEP;</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Józefa Stalina; - wymienia cechy charakterystyczne państwa stalinowskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - rozwinięcie skrót NKWD; - wymienia metody stosowane przez Józefa Stalina w celu umocnienia swoich wpływów. 	<p>1938), kolektywizacji rolnictwa (1928), głodu na Ukrainie (1932-1933);</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwinięcie skrótów: WKP(b); - identyfikuje postacie: Władysława Mołotowa, Joachima Ribbentropa; - omawia relacje między ZSRS a Niemcami do 1939 r. 	<p>w ZSRS jest oceniany jako zbrodniczy;</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje reformy gospodarcze Józefa Stalina. 	
4. Kultura i zmiany społeczne w okresie międzywojennym	<ul style="list-style-type: none"> - przemiany społeczne i obyczajowe po I wojnie światowej - przemiany w modzie i życiu 	- opisuje kulturowe i cywilizacyjne następstwa wojny (XXVII.1)	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mass media, emancypacja, prawa wyborcze;</i>	- przedstawia rozwój środków komunikacji i mass mediów w okresie międzywojennym; - charakteryzuje	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>modernizm, dadaizm, surrealizm, futurizm;</i>	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>funkcjonalizm, socrealizm, indoktrynacja;</i>	- ocenia zmiany, jakie zaszły w społeczeństwie po zakończeniu I wojny światowej.

	<p>codziennym</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój nauki i techniki (wynalazki, środki transportu publicznego, motoryzacja, kino, radio, telewizja) - kultura masowa i jej wpływ na społeczeństwo - nowe kierunki w architekturze i sztuce - znaczenie terminów: <i>emancypacja, kultura masowa, mass media, produkcja taśmowa, indoktrynacja, funkcjonalizm</i> - postacie historyczne: Orson Wells, Charlie Chaplin 		<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Charliego Chaplina; - wymienia rodzaje mass mediów; - wymienia nowe nurty w architekturze i sztuce; - przedstawia społeczne skutki I wojny światowej. 	<p>zmiany społeczne w dwudziestoleciu międzywojennym</p>	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Orsona Wellesa; - wyjaśnia, jakie cele przyświecały nowym trendom w architekturze i sztuce. 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Rudolfa Valentino ; - zna datę przyznania prawa wyborczego kobietom w Polsce (1918); - wyjaśnia i ocenia wpływ mass mediów na społeczeństwo w dwudziestoleciu międzywojennym. 	
<p>5. Świat na drodze ku II wojnie światowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - militaryzacja Niemiec i jej konsekwencje - wojna domowa w Hiszpanii i jej kontekst międzynarodowy - znaczenie zbliżenia politycznego Włoch, Niemiec i 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia japońską agresję na Dalekim Wschodzie (XXXI.1) - przedstawia ekspansję Włoch i wojnę domową w Hiszpanii 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>aneksja, Anschluss, oś Berlin-Rzym-Tokio (państwa osi)</i>; - identyfikuje postacie: Benito Mussoliniego, Adolfa Hitlera; - wskazuje na 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu <i>appeasement</i>; - zna daty: <i>Anschlusu</i> Austrii (III 1938), konferencji w Monachium (29-30 IX 1938); - identyfikuje 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu <i>państwomariion etkowe, remilitaryzacja</i>; - zna daty: remilitaryzacji Nadrenii (1936), aneksji Czech i Moraw 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: wojny domowej w Hiszpanii (1936-1939), ataku Japonii na Chiny (1937), proklamowania niepodległości Słowacji (III 1939), zajęcia przez Niemcy 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia postawę polityków państw zachodnich na konferencji w Monachium; - ocenia skutki polityki <i>appeasementu</i> i a Europy.

	<p>Japonii - okoliczności <i>Anschlussu</i> Austrii - polityka ustępstw Zachodu wobec Niemiec - konferencja w Monachium i jej następstwa - Europa w przededniu wojny - aneksja Czechosłowacji, zajęcie Kłajpedy przez III Rzeszę - ekspansja Japonii na Dalekim Wschodzie - znaczenie terminów: <i>remilitaryzacja, Anschluss, państwa osi, polityka ustępstw</i> - postacie historyczne: Francisco Franco, Neville Chamberlain</p>	<p>(XXXI.2) - opisuje politykę hitlerowskich Niemiec: rozbijanie systemu wersalsko-lokarnieńskiego od remilitaryzacji Nadrenii do układu w Monachium (XXXI.3) - charakteryzuje politykę ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera (XXXI.4)</p>	<p>mapie państwa europejskie, które padły ofiarą agresji Niemiec i Włoch; - podaje przykłady łamania postanowień traktatu wersalskiego przez Hitlera; - wymienia strony walczące ze sobą w hiszpańskiej wojnie domowej.</p>	<p>postać Francisco Franco; - przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Hiszpanii; - wymienia postanowienia konferencji w Monachium.</p>	<p>przez III Rzeszę (III 1939); - przedstawia przyczyny <i>Anschlussu</i> Austrii; - identyfikuje postać Neville'a Chamberlaina; - przedstawia proces militaryzacji Niemiec; - omawia okoliczności zwołania konferencji monachijskiej.</p>	<p>Okręgu Kłajpedy (III 1939); - przedstawia skutki decyzji podjętych na konferencji monachijskiej; - wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji Japonii na Dalekim Wschodzie.</p>	
Rozdział VII: Polska w okresie międzywojennym							
1. Odrodzenie Rzeczypospolitej	<p>- sytuacja ziem polskich pod koniec I wojny światowej - powstanie lokalnych ośrodków polskiej władzy: Polskiej</p>	<p>- omawia formowanie się centralnego ośrodka władzy państwowej - od październikowej deklaracji Rady</p>	<p>- zna daty: przekazania władzy wojskowej Józefowi Piłsudskiemu przez Radę Regencyjną (11 XI 1918);</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminu <i>Tymczasowy Naczelnik Państwa</i>; - identyfikuje postacie:</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminu <i>nacjonalizacja</i>; - umiejscawia w czasie powołanie rządu</p>	<p>- przedstawia założenia programowe tymczasowych ośrodków władzy; - przedstawia założenia</p>	<p>- charakteryzuje sytuację polityczną na ziemiach polskich w pierwszym roku niepodległości; - ocenia</p>

	<p>Komisji Likwidacyjnej w Krakowie, Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego, Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu i Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej w Lublinie</p> <p>- powrót J. Piłsudskiego z Magdeburga i przejęcie władzy</p> <p>- powołanie i pierwsze reformy rządów J. Moraczewskiego i I.J. Paderewskiego</p> <p>- znaczenie terminów: <i>Naczelnik Państwa</i></p> <p>- postacie historyczne: Ignacy Daszyński, Jędrzej Moraczewski</p>	<p>Regencyjnej do „Małej Konstytucji” (XXVIII.1)</p> <p>- charakteryzuje skalę i skutki wojennych zniszczeń oraz dziedzictwa zaborowego (XXIX.1)</p>	<p>- identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego;</p> <p>- wymienia pierwsze ośrodki władzy na ziemiach polskich;</p> <p>- wie, dlaczego 11 listopada stała się symboliczną datą odzyskania przez Polskę niepodległości.</p>	<p>Ignacego Daszyńskiego, Jędrzeja Moraczewskiego, Ignacego Jana Paderewskiego;</p> <p>- omawia okoliczności przejścia władzy przez Józefa Piłsudskiego.</p>	<p>Moraczewskiego (18 XI 1918) oraz rządu Ignacego Jana Paderewskiego (I 1919);</p> <p>- wyjaśnia, w jaki sposób sytuacja międzynarodowa, która zaistniała pod koniec 1918 r., wpłynęła na odzyskanie niepodległości przez Polskę.</p>	<p>programowe rządu Jędrzeja Moraczewskiego</p>	<p>polityczne starania Polaków w przededniu odzyskania niepodległości;</p> <p>- ocenia rolę, jaką odegrał Józef Piłsudski w momencie odzyskania niepodległości.</p>
<p>2. Kształtowanie się granic odrodzonej Polski</p>	<p>- spór o kształt odrodzonej Polski</p> <p>- koncepcje granic i koncepcje państwa R. Dmowskiego i J. Piłsudskiego</p> <p>- konflikt polsko-</p>	<p>- przedstawia proces wykuwania granic: wersalskie decyzje a fenomen Powstania</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminu <i>plebiscyt</i>;</p> <p>- zna daty: Bitwy Warszawskiej (15 VIII 1920), pokoju w Rydze (18 III</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminu <i>Orłętałwowskie</i>;</p> <p>- zna daty: wybuchu powstania wielkopolskiego</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>linia Curzona</i>, „<i>cud nad Wisłą</i>”, <i>koncepcja inkorporacyjna</i>, <i>koncepcja</i></p>	<p>- zna daty: zaślubin Polski z morzem (10 II 1920), podziału Śląska Cieszyńskiego (VII 1920);</p> <p>- identyfikuje</p>	<p>- ocenia postawę Polaków wobec ekspansji ukraińskiej w Galicji Wschodniej;</p> <p>- ocenia przyczyny klęski</p>

	<p>ukraiński o Galicję Wschodnią - przebieg i skutki powstania wielkopolskiego - zaślubiny z morzem i odzyskanie Pomorza przez Polskę - wyniki plebiscytów na Warmii, Mazurach i Powiślu - wojna polsko-bolszewicka (wyprawa na Kijów, Bitwa Warszawska, pokój w Rydze i jego postanowienia) - problem Litwy Środkowej, „bunt” gen. L. Żeligowskiego i jego skutki - przyczyny wybuchu III powstania śląskiego oraz jego skutki - konflikt z Czechosłowacją o Śląsk Cieszyński - znaczenie terminów: <i>koncepcja</i></p>	<p>Wielkopolskiego i powstań śląskich (zachód) - federacyjny dylemat a inkorporacyjny rezultat (wschód) (XXVIII.2) - opisuje wojnę polsko-bolszewicką i jej skutki (pokój ryski) (XXVIII.3)</p>	<p>1921); - identyfikuje postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego; - wymienia postanowienia pokoju ryskiego; - wymienia wydarzenia, które miały wpływ na kształt granic państwa polskiego.</p>	<p>(27 XII 1918), plebiscytu na Górnym Śląsku (20 III 1921), pierwszego powstania śląskiego (1919), drugiego powstania śląskiego (1920), trzeciego powstania śląskiego (1921); - identyfikuje postacie: Lucjana Żeligowskiego, Wincentego Witosa, Ignacego Jana Paderewskiego; - wskazuje na mapie obszar Wolnego Miasta Gdańska, obszar powstania wielkopolskiego; - omawia koncepcje polskiej granicy wschodniej; - przedstawia, w jaki sposób Polska przyłączyła ziemię wileńską; - omawia przebieg i skutki</p>	<p><i>federacyjna, „bunt” Żeligowskiego;</i> - zna daty: włączenia Litwy Środkowej do Polski (III 1922), plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII 1920), - identyfikuje postacie: Wojciecha Korfantego, Symona Petlury, Tadeusza Rozwadowskiego; - wskazuje na mapie granicę wschodnią ustaloną w pokoju ryskim; - porównuje koncepcję inkorporacyjną i federacyjną; - charakteryzuje przebieg wojny polsko-bolszewickiej; - wskazuje na mapie obszary plebiscytowe,</p>	<p>postać Józefa Hallera; - charakteryzuje kształtowanie się granic odrodzonej Polski z wykorzystaniem mapy; - przedstawia przyczyny i przebieg konfliktu polsko-ukraińskiego pod koniec 1918 i 1 1919 r.; - omawia okoliczności podjęcia przez wojska polskie wyprawy kijowskiej i jej skutki; - opisuje konflikt polsko-czechosłowacki i jego skutki.</p>	<p>Polski w plebiscycie na Warmii, Mazurach i Powiślu; - ocenia postawę Polaków wobec walki o polskość Śląska; - omawia okoliczności zaślubin Polski z morzem.</p>
--	--	--	---	--	--	---	--

	<p>inkorporacyjna, koncepcja federacyjna, Orłęta Lwowskie, „cud nad Wisłą”, linia Curzona, bunt Żeligowskiego, plebiscyt</p> <p>- postacie historyczne: Symon Petlura, Lucjan Żeligowski, Wojciech Korfanty</p>			<p>powstania wielkopolskiego;</p> <p>- omawia okoliczności plebiscytów Warmii, Mazurach i Powiślu oraz na Górnym Śląsku.</p>	<p>zasięg powstań śląskich,</p> <p>- przedstawia przyczyny i skutki powstań śląskich.</p>		
3. Rządy parlamentarne	<p>- początki odbudowy państwowości polskiej - trudności w unifikacji państwa</p> <p>- postanowienia małej konstytucji z 1919 r.</p> <p>- ustrój II Rzeczypospolitej w świetle konstytucji marcowej z 1921 r.</p> <p>- sytuacja międzynarodowa odrodzonego państwa na początku lat dwudziestych - sojusze z Francją i Rumunią</p> <p>- elekcja G. Narutowicza na prezydenta i jego</p>	<p>- omawia formowanie się centralnego ośrodka władzy państwowej: od październikowej deklaracji Rady Regencyjnej do „Małej Konstytucji” (XXVIII.1)</p> <p>- charakteryzuje ustrój polityczny Polski na podstawie konstytucji marcowej z 1921 roku (XXIX.2)</p> <p>- przedstawia główne kierunki polityki</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminu <i>Naczelnik Państwa</i>;</p> <p>- zna daty: uchwalenia konstytucji marcowej (17 III 1921), wyboru Gabriela Narutowicza prezydenta (XII 1922), układu polsko-francuskiego (II 1921),;</p> <p>- identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Gabriela Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego;</p> <p>- wymienia</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mała konstytucja, konstytucja marcowa, hiperinflacja</i>;</p> <p>- zna daty: pierwszych wyborów do sejmu ustawodawczego (I 1919), uchwalenia małej konstytucji (20 II 1919), zabójstwa prezydenta Gabriela Narutowicza (16 XII 1922);</p> <p>- wymienia postanowienia konstytucji marcowej;</p> <p>- wymienia</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojna celna, system parlamentarny, Kresy Wschodnie</i>;</p> <p>- wymienia postanowienia małej konstytucji;</p> <p>- omawia okoliczności i skutki zamachu na prezydenta Gabriela Narutowicza;</p> <p>- charakteryzuje rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919-1926.</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sejm ustawodawczy, Zgromadzenie Narodowe, kontrasygnata, dywersja</i>;</p> <p>- identyfikuje postacie: Romana Rybarskiego, Ignacego Daszyńskiego, Maurycego Zamoyskiego, Jana Baudouin de Courtenaya;</p> <p>- charakteryzuje scenę polityczną II Rzeczypospolitej;</p>	<p>- ocenia rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919-1926;</p> <p>- charakteryzuje wpływ słabości politycznej rządów parlamentarnych na pozycję międzynarodową II Rzeczypospolitej.</p>

	<p>zabójstwo - rząd W. Grabskiego i jego reformy - charakterystyka rządów parlamentarnych w latach 1919-1926 - znaczenie terminów: <i>mała konstytucja, konstytucja marcowa, kontrasygnata, Kresy Wschodnie, dywersja, Korpus Ochrony Pogranicza</i> - postacie historyczne: Wincenty Witos, Wojciech Korfanty, Roman Rybarski, Gabriel Narutowicz, Stanisław Wojciechowski</p>	<p>zagranicznej II Rzeczypospolitej (system sojuszy i politykę równowagi) (XXIX.5)</p>	<p>partie polityczne II Rzeczypospolitej; - wymienia państwa, z którymi II Rzeczypospolita zawarła sojusze.</p>	<p>postanowienia sojuszy Polski z Francją i Rumunią; - identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Wojciecha Korfantego, Władysława Grabskiego.</p>			
<p>4. Zamach majowy i rządy sanacji</p>	<p>- przyczyny i przejawy kryzysu rządów parlamentarnych w II Rzeczypospolitej - przebieg i skutki zamachu majowego - wybór I.</p>	<p>- omawia kryzys demokracji parlamentarnej w Polsce - przyczyny, przebieg i skutki przewrotu</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zamach majowy, sanacja</i>; - zna daty: początku zamachu majowego (12 V 1926),</p>	<p>- zna daty: traktatu polsko-radzieckiego o nieagresji (1932), polsko-niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy (1934);</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem, Centrolew, wybory brzeskie</i>;</p>	<p>- zna datę procesu brzeskiego (1932); - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>partyjniactwo „cuda nad urną”, grupa</i></p>	<p>- charakteryzuje polski autorytaryzm na tle przemian politycznych w Europie; - ocenia zamach majowy i jego wpływ na losy II</p>

	<p>Mościckiego na prezydenta - wzmocnienie władzy wykonawczej poprzez wprowadzenie noweli sierpniowej i konstytucji kwietniowej z 1935 r. - stosunek rządów sanacyjnych do opozycji politycznej (proces brzeski, wybory brzeskie) - stosunki międzynarodowe władz sanacyjnych - koncepcja Międzymorza, polityka równowagi - relacje Polski z Niemcami i ZSRR (traktat o nieagresji z ZSRR, deklaracja o niestosowaniu przemocy z Niemcami) - śmierć J. Piłsudskiego i rywalizacja o władzę w obozie sanacji - polski</p>	<p>majowego (XXIX.3) - opisuje polski autorytaryzm - rządy sanacji, zmiany ustrojowe (konstytucja kwietniowa z 1935 roku) (XXIX.4) - przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (system sojuszy i politykę równowagi) (XXIX.5)</p>	<p>uchwaleniakonstytucji kwietniowej(23 IV 1935); - identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Mościckiego, Stanisława Wojciechowskiego; - wymienia nazwy traktatu z ZSRS i układu z Niemcami z okresu polityki równowagi;</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: nowela sierpniowa, autorytaryzm, konstytucja kwietniowa, polityka równowagi; - identyfikuje postać Józefa Becka; - wymienia przyczyny zamachu majowego; - charakteryzuje przebieg zamachu majowego; - przedstawia postanowienia konstytucji kwietniowej.</p>	<p>- zna datę dymisji rządu i prezydenta Stanisława Wojciechowskiego (14 V 1926), wyborów brzeskich (XI 1930); - identyfikuje postacie: Macieja Rataja, Walerego Sławka, Edwarda Rydza-Śmigłego; - opisuje skutki polityczne i ustrojowe zamachu majowego;</p>	<p><i>pułkowników</i>; - porównuje pozycję prezydenta w konstytucjach marcowej i kwietniowej; - charakteryzuje rządy sanacyjne; - przedstawia politykę sanacji wobec opozycji; - omawia rządy sanacyjne po śmierci Józefa Piłsudskiego.</p>	<p>Rzeczypospolitej i jej obywateli.</p>
--	--	--	--	--	--	---	--

	<p>autorytaryzm na tle europejskim - znaczenie terminów: <i>przewrót majowy, piłsudczycy, sanacja, autorytaryzm, nowela sierpniowa, BBWR, Centrolew, wybory brzeskie, proces brzeski, konstytucja kwietniowa, Bereza Kartuska</i> - postacie historyczne: Ignacy Mościcki, Walery Sławek, Józef Beck, Edward Rydz-Śmigły</p>						
<p>5. Osiągnięcia II Rzeczypospolitej</p>	<p>- problemy gospodarki II RP (różnice w rozwoju gospodarczym ziem polskich, trudności w ich integracji, podział na Polskę A i B) - reformy gospodarcze dwudziestolecia międzywojennego - reformy W. Grabskiego (walutowa) i E. Kwiatkowskiego</p>	<p>- ocenia osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej, a zwłaszcza powstanie Gdyni, magistrali węglowej i Centralnego Okręgu Przemysłowego (XXX.3) - omawia skutki światowego kryzysu</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Polska A i Polska B, Centralny Okręg Przemysłowy</i>; - wskazuje na mapie obszar Polski A i Polski B, obszar COP-u, Gdynię; - wymienia różnice między Polską A i Polską B;</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>reformy walutowe, hiperinflacja, magistrala węglowa</i>; - identyfikuje postacie: Eugeniusza Kwiatkowskiego, Władysława Grabskiego; - na podstawie mapy wymienia</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>asymilacja narodowa, getto ławkowe, hiperinflacja</i>; - zna daty: reformy walutowej Władysława Grabskiego (1924), rozpoczęcia budowy Gdyni (1921), rozpoczęcia</p>	<p>- zna daty: ustawy o reformie rolnej (1920 i 1925), przeprowadzenia spisów powszechnych w II Rzeczypospolitej (1921 i 1931); - opisuje sposoby przezwyciężania trudności gospodarczych przez władze</p>	<p>- ocenia wpływ reform Władysława Grabskiego na sytuację gospodarczą II Rzeczypospolitej; - ocenia znaczenie portu gdyńskiego dla gospodarki II Rzeczypospolitej; - ocenia gospodarczą</p>

	(budowa Gdyni oraz COP) - wielki kryzys gospodarczy w Polsce - struktura społeczna, narodowościowa i wyznaniowa II Rzeczypospolitej - polityka II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych - znaczenie terminów: <i>magistrala węglowa, reforma walutowa, Centralny Okręg Przemysłowy, asymilacja narodowa, getto ławkowe, numerus clausus</i> - postać historyczna: Eugeniusz Kwiatkowski, Władysław Grabski	gospodarczego na ziemiach polskich (XXX.2) - charakteryzuje społeczną, narodowościową i wyznaniową strukturę państwa polskiego (XXX.1)	- rozwinięcie skrót COP; - charakteryzuje społeczeństwo II Rzeczypospolitej pod względem narodowościowym; - przedstawia strukturę społeczną II Rzeczypospolitej.	okręgi przemysłowe II Rzeczypospolitej; - omawia strukturę narodowościową i wyznaniową II Rzeczypospolitej; - wymienia reformy rządu Władysława Grabskiego; - przedstawia przyczyny budowy portu w Gdyni;	budowy COP-u (1937); - wskazuje na mapie przebieg magistrali węglowej; - przedstawia problemy gospodarcze, z jakimi borykała się Polska po odzyskaniu niepodległości; - omawia założenia i realizację reformy rolnej; - omawia stosunki polsko-żydowskie; - wyjaśnia, na czym polegać miała asymilacja narodowa i państwowa;	II Rzeczypospolitej; - charakteryzuje politykę władz II Rzeczypospolitej wobec Ukraińców.	działalność Eugeniusza Kwiatkowskiego; - ocenia politykę władz II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych.
6. Kultura i nauka II RP	- rozwój szkolnictwa w II Rzeczypospolitej - osiągnięcia polskiej nauki (filozofia, matematyka, chemia)	- podaje najważniejsze osiągnięcia kulturalne i naukowe Polski w okresie międzywojennym (XXX.4)	- wyjaśnia znaczenie terminu <i>analfabetyzm</i> ; - identyfikuje postacie: Władysława Reymonta,	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ekspresjonizm, impresjonizm</i> ; - identyfikuje postacie: Zofii Nałkowskiej,	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>formizm, modernizm, funkcjonalizm</i> ; - identyfikuje postacie: Franciszka	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>skamandryci, awangarda</i> ; - zna datę reformy szkolnictwa	- ocenia dorobek kultury i nauki polskiej w okresie międzywojennym.

	<p>- dorobek i twórcy polskiej kultury w dwudziestoleciu międzywojennym (literatura, poezja, malarstwo, architektura)</p> <p>- rozwój polskiej kinematografii</p> <p>- postacie historyczne: Stefan Banach, Władysław Reymont, Stefan Żeromski, Witold Gombrowicz, Bruno Schulz, Stanisław Ignacy Witkiewicz, Julian Tuwim, Zofia Nałkowska, Maria Dąbrowska, Franciszek Żwirko, Stanisław Wigura</p> <p>- znaczenie terminów: <i>analfabetyzm, awangarda, Enigma, Luxtorpeda</i></p>		<p>Stefana Żeromskiego;</p> <p>- wymienia przedstawicieli polskiej literatury w dwudziestoleciu międzywojennym i ich dzieła;</p> <p>- wymienia nurty, które powstały w malarstwie i architekturze.</p>	<p>Marii Dąbrowskiej, Witolda Gombrowicza, Juliana Tuwima;</p> <p>- omawia rozwój edukacji w II Rzeczypospolitej</p> <p>- wymienia osiągnięcia polskich naukowców w dziedzinie nauk matematycznych</p>	<p>Żwirki, Stanisława Wigury;</p> <p>- wymienia przykłady wyższych uczelni funkcjonujących w II RP;</p> <p>- wymienia przedstawicieli nauk matematycznych, twórców filmu i sztuki w Polsce międzywojennej;</p>	<p>(1932);</p> <p>- identyfikuje postacie: Brunona Schulza, Tadeusza Dołęgi-Mostowicza, Hanki Ordonówny;</p> <p>- wymienia architektów tworzących w okresie II Rzeczypospolitej i ich osiągnięcia;</p> <p>- charakteryzuje kierunki w sztuce i architekturze i literaturze II Rzeczypospolitej.</p>	
7. Schyłek niepodległości	<p>- postawa Polski wobec decyzji konferencji monachijskiej</p> <p>- zajęcie Zaolzia przez Polskę</p> <p>- niemieckie żądania wobec</p>	<p>- przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (system sojuszy i politykę</p>	<p>- zna datę paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939);</p> <p>- wymienia sojusze, jakie zawarła Polska w dwudziestoleciu</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Zaolzie, eksterytorialność</i>;</p> <p>- zna datę zajęcia Zaolzia przez Polskę (2 X</p>	<p>- charakteryzuje stosunki polsko-radzieckie i polsko-niemieckie w dwudziestoleciu międzywojennym</p>	<p>- zna datę przemówienia sejmowego Józefa Becka (5 V 1939);</p> <p>- przedstawia przyczyny konfliktu</p>	<p>- ocenia pozycję II Rzeczypospolitej na arenie międzynarodowej;</p> <p>- ocenia postawę rządu polskiego</p>

	<p>Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> - stanowisko władz polskich wobec roszczeń Hitlera - zacieśnienie współpracy Polski z Francją i Wielką Brytanią - pakt Ribbentrop-Mołotow i jego konsekwencje - postawa społeczeństwa polskiego wobec zagrożenia wybuchem wojny - postacie historyczne: Joachim von Ribbentrop, Władysław Mołotow 	<p>równowagi) (XXIX.5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje politykę ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera (XXXI.4) - wymienia konsekwencje paktu Ribbentrop-Mołotow (XXXI.5) 	<p>międzywojennym ;</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia żądania, jakie III Rzesza wysunęła wobec Polski w 1938 r.; - wymienia postanowienia paktu Ribbentrop-Mołotow. 	<p>1938);</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Joachima von Ribbentropa, Władysława Mołotowa, Józefa Becka; - wskazuje na mapie: Zaolzie, obszary, które na mocy paktu Ribbentrop-Mołotow miały przypaść III Rzeszy i ZSRS; - omawia postawę władz II Rzeczypospolitej wobec żądań niemieckich; - wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski miało zawarcie paktu Ribbentrop-Mołotow. 	<p>m;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jakich okolicznościach nastąpiło włączenie Zaolzia do II Rzeczypospolitej; - wyjaśnia, jakie cele przyświecały polityce zagranicznej Wielkiej Brytanii i Francji wobec Polski w 1939 r. 	<p>polso-czechosłowackiego o Zaolzie;</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje relacje polsko-brytyjskie i polsko-francuskie w przededniu II wojny światowej; - wyjaśnia, jaki wpływ miały brytyjskie i francuskie gwarancje dla Polski na politykę Adolfa Hitlera; - wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski miało zawarcie paktu Ribbentrop-Mołotow. 	<p>wobec problemu Zaolzia.</p>
--	---	---	--	--	--	---	--------------------------------

Załącznik nr 5 Wyagania edukacyjne na poszczególne oceny do klasy ósmej szkoły podstawowej do programu „Wczoraj i dziś”

Temat lekcji	Materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I: II wojna światowa							
1. Napaść na Polskę	1. Przygotowania Niemiec do wojny 2. Polski plan obrony 3. Wybuch II wojny światowej 4. Wojna obronna w 1939 r. 5. Napaść sowiecka 6. Ewakuacja polskich władz 7. Bilans wojny obronnej	XXXII.1 XXXII.2 XXXII.3	- wyjaśnia znaczenie terminów: wojna błyskawiczna (Blitzkrieg), „dziwna wojna”, internowanie - zna daty: agresji Niemiec na Polskę (1 IX 1939), wkroczenia Armii Czerwonej do Polski (17 IX 1939) - identyfikuje postacie: Adolfa Hitlera, Józefa Stalina	- identyfikuje postacie: Henryka Sucharskiego, Edwarda Rydza-Śmigłego, Stefana Starzyńskiego - wskazuje na mapie kierunki uderzeń armii niemieckiej i sowieckiej - podaje przykłady szczególnego bohaterstwa Polaków, np. obrona poczty w	- wyjaśnia przyczyny klęski Polski we wrześniu 1939 r. - wyjaśnia znaczenie terminów: prowokacja gliwicka, bitwa graniczna, „polskie Termopile” - zna daty: bitwy o Westerplatte (1-7 IX 1939), wypowiedzenia wojny Niemcom	- identyfikuje postacie: Władysława Raginisa, Franciszka Kleeberga, Tadeusza Kutrzeby - przedstawia polityczne i militarne założenia planu obrony Polski w 1939 r. - omawia okoliczności wkroczenia wojsk sowieckich na	- ocenia postawę aliantów zachodnich wobec Polski we wrześniu 1939 r. - ocenia postawę władz polskich we wrześniu 1939 r.

				Gdańsku, walki o Westerplatte, obrona wieży spadochronowej w Katowicach, bitwy pod Mokrą i Wizną, bitwa nad Bzurą, obrona Warszawy, obrona Grodna, bitwa pod Kockiem, obrona Helu	przez Francję i Wielką Brytanię (3 IX 1939), internowania władz polskich w Rumunii (17/18 IX 1939), kapitulacja Warszawy (28 IX 1939), kapitulacji pod Kockiem (6 X 1939) - przedstawia stosunek sił ZSRS, Niemiec i Polski - wymienia miejsca kluczowych bitew wojny obronnej Polski stoczonych z wojskami niemieckimi i sowieckimi	terytorium Polski w kontekście paktu Ribbentrop-Mołotow - wymienia i charakteryzuje etapy wojny obronnej Polski	
2. Podbój Europy przez Hitlera i Stalina (1939-1941)	1. Wojna zimowa 2. Agresja Niemiec na Danię i Norwegię 3. Atak III Rzeszy na Francję 4. Państwo Vichy 5. Bitwa o Anglię 6. Wojna na	xxxiii.1	- wyjaśnia znaczenie terminów: alianci, bitwa o Anglię - identyfikuje postacie: Winstona Churchilla, Charles'a de	- wyjaśnia znaczenie terminów: linia Maginota, kolaboracja - zna daty: napaści niemieckiej na Danię i Norwegię (IV 1940), ataku	- identyfikuje postacie: Vidkuna Quislinga, Philippe'a Pétain'a - wyjaśnia znaczenie terminów: wojna zimowa,	- zna daty: wojny sowiecko-fińskiej (XI 1939 - III 1940), zajęcia republik bałtyckich przez ZSRS (VI 1940), ataku Niemiec na Jugosławię i	- opisuje kolejne etapy agresji Niemiec w latach 1940-1941

	Balkanach		Gaule'a - wskazuje na mapie obszary zagarnięte przez ZSRS i III Rzeszę do 1941 r.	III Rzeszy na Francję (V-VI 1940), bitwy o Anglię (VII-X 1940) - wymienia państwa, które padły ofiarą agresji sowieckiej oraz niemieckiej do 1941 r.	państwo marionetkowe, państwo Vichy, Komitet Wolnej Francji - opisuje skutki bitwy o Anglię oraz omawia jej polityczne i militarne znaczenie	Grecję (IV 1941) - przedstawia cele polityki Hitlera i Stalina w Europie w latach 1939-1941 - przedstawia ekspansję ZSRS w latach 1939-1940	
TSW - Dlaczego Niemcy nie zdobyli Anglii?	1. Jak pokonać flotę brytyjską? 2. Bitwa o Anglię 3. Pierwsza porażka Hitlera	XXXIII.1	- wyjaśnia znaczenie terminu Enigma - zna datę: bitwy o Anglię (lato-jesień 1940) - identyfikuje postacie: Adolfa Hitlera, Winstona Churchilla	- wyjaśnia znaczenie terminu operacja „Lew morski” - wymienia cele niemieckich ataków lotniczych na Wielką Brytanię	- zna datę największego nalotu niemieckiego na Wielką Brytanię (15 IX 1940) - wskazuje wynalazki techniczne, które pomogły Brytyjczykom w walce z Niemcami - przedstawia militarny wkład Polaków w obronę Wielkiej Brytanii	- zna datę nalotu na Coventry (XI 1940) - identyfikuje postacie: Mariana Rejewskiego, Jerzego Różyckiego, Henryka Zygalskiego - omawia założenia niemieckiego planu inwazji na Wielką Brytanię - porównuje potencjał militarny wojsk niemieckich i brytyjskich w czasie bitwy o Anglię	- wyjaśnia, jakie były przyczyny klęski Niemiec w bitwie o Anglię - ocenia wkład polskich lotników w walki o Wielką Brytanię
3. Wojna III Rzesz	1. Atak niemiecki na ZSRS	XXXIII.1 XXXIII.3	- wyjaśnia znaczenie	- wskazuje na mapie	- wyjaśnia znaczenie	- zna daty: blokady	- wyjaśnia przyczyny i

y z ZSRS	<ol style="list-style-type: none"> 2. Wielka Wojna Ojczyźniana 3. Bitwa o Moskwę 4. Przełomowe wydarzenia na froncie wschodnim 5. Losy jeńców sowieckich 		<p>terminów: plan „Barbarossa”, Wielka Wojna Ojczyźniana</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna datę agresji Niemiec na ZSRS (22 VI 1941) - omawia przełomowe znaczenie bitwy stalingradzkiej dla przebiegu II wojny światowej 	<p>przełomowe bitwy wojny Niemiec i ZSRS: pod Moskwą i pod Stalingradem</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny ataku III Rzeszy na Związek Sowiecki 	<p>terminu blokady Leningradu</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Georgija Żukowa - wyjaśnia, jakie czynniki spowodowały klęskę ofensywy niemieckiej na Moskwę w 1941 r. - przedstawia etapy wojny niemiecko-sowieckiej 	<p>Leningradu (1941-1944), bitwy o Moskwę (XI-XII 1941), bitwy pod Stalingradem (VIII 1942 - II 1943), bitwy na Łuku Kurskim (VII 1943)</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przebieg działań wojennych na froncie wschodnim w latach 1941-1943 - przedstawia, w jaki sposób Niemcy traktowali jeńców sowieckich 	<p>okoliczności zdobycia przewagi militarnej przez ZSRS</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje powody zbliżenia Wielkiej Brytanii i USA do ZSRS
4. Polityka okupacyjna III Rzeszy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Polityka niemiecka wobec ziem okupowanych 2. Ruch oporu w okupowanej Europie 3. Polityka niemiecka wobec Żydów 4. Holokaust 5. Niemieckie obozy koncentracyjne 	xxxiii.2	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: ruch oporu, getto, Holokaust, obóz koncentracyjny, pacyfikacja, gwiazda Dawida, obóz zagłady - identyfikuje postacie: Adolfa Eichmanna, Ireny Sendlerowej 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia założenia polityki rasowej hitlerowców oraz metody jej realizacji, szczególnie wobec Żydów - omawia bilans Holokaustu 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: „przestrzeń życiowa” (Lebensraum), Generalny Plan Wschodni, „ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej”, Szoa, „Żegota” - 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: szmalcownicy, Babi Jar, Ponary - zna datę konferencji w Wannsee (I 1942) - identyfikuje postacie: Heinricha Himmlera, Josipa Broza- 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia postawy ludności ziem okupowanych wobec Holokaustu i niemieckich agresorów - ocenia postawy wobec Holokaustu

	i obozy zagłady 6. Postawy wobec Holokaustu				charakteryzuje politykę okupacyjną Niemiec - wymienia kraje, w których powstały rządy kolaborujące z Niemcami, oraz kraje, gdzie rozwinął się ruch oporu - wyjaśnia, jakimi sposobami ludność obszarów okupowanych przez Niemców niosła pomoc Żydom	Tity - wskazuje na mapie obozy koncentracyjne i obozy zagłady w Europie - porównuje sytuację ludności na terytoriach okupowanych przez Niemców - przedstawia przebieg zagłady europejskich Żydów	
5. Wojna poza Europą	1. Walki w Afryce Północnej 2. Wojna na Atlantyku 3. Przystąpienie Japonii i USA do wojny 4. Ofensywa japońska w Azji	XXXIII.1 XXXIII.3	- wyjaśnia znaczenie terminów: U-Boot, konwój, Enigma, lotniskowiec, pancernik - zna datę ataku Japonii na USA (7 XII 1941)	- wyjaśnia znaczenie terminów: bitwa o Atlantyk, wilcze stada - identyfikuje postacie: Franklina Delano Roosevelta, Erwina Rommla	- wymienia główne strony konfliktu w Afryce i w rejonie Pacyfiku oraz ich najważniejsze cele strategiczne - wyjaśnia, na czym polegało strategiczne znaczenie bitew pod El Alamein i pod Midway, oraz analizuje je na	- zna daty: bitwy pod El Alamein (X-XI 1942), bitwy o Midway (VI 1942), walk o Guadalcanal (VIII 1942 - II 1943) - identyfikuje postacie: Bernarda Montgomery'ego, Dwighta Eisenhowera - wskazuje na mapie obszary	- omawia działania wojenne na morzach i oceanach - ocenia konsekwencje włączenia się USA do wojny - przedstawia rozwiązania militarne, które obie strony stosowały podczas zmagania na morzach i oceanach

					mapie - wyjaśnia znaczenie bitwy o Atlantyk dla losów II wojny światowej	opanowane przez Japończyków do końca 1942 r. - przedstawia przebieg walk w Afryce - charakteryzuje ekspansję japońską w Azji	
6. Droga do zwycięstw a	1. Początek Wielkiej Koalicji 2. Walki na Sycylii i we Włoszech 3. Konferencja Wielkiej Trójki 4. Otwarcie drugiego frontu w Europie 5. Koniec wojny w Europie 6. Walki na Dalekim Wschodzie	XXXIII.1 XXXIII.3 XXXIII.4	- wyjaśnia znaczenie terminów: izolacjonizm, Karta atlantycka, Wielka Koalicja, Wielka Trójka, konferencja w Teheranie - zna daty: konferencji w Teheranie (XI- XII 1943), desantu aliantów w Normandii(VI 1944), konferencji jałtańskiej (II 1945), bezwartunkowej kapitulacji III Rzeszy (8/9 V 1945), zrzucenia bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki (VIII	- wyjaśnia genezę i cele Wielkiej Koalicji	- przedstawia decyzje podjęte podczas obrad Wielkiej Trójki w Teheranie i Jałcie	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Lend- -LeaseAct</i> , operacja „Market Garden”, operacja „Bagration”, taktyka żabich skoków, kamikadze - zna daty: podpisania Karty atlantyckiej (VIII 1941 r.), lądowania wojsk alianckich na Sycylii (VII 1943), ofensywy Armii Czerwonej na froncie wschodnim (VI 1944 i 1945),	- przedstawia etapy formowania się Wielkiej Koalicji antyhitlerowskiej - ocenia decyzję Amerykanów o użyciu bomby atomowej przeciwko Japonii

			1945), bezwarunkowej kapitulacji Japonii (2 IX 1945) - identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Franklina Delano Roosevelta, Winstona Churchilla, Harry'ego Trumana			zdobycia Berlina (2 V 1945) - identyfikuje postacie: Dwighta Eisenhowera, Douglasa MacArthura, Bernarda Montgomery'ego - charakteryzuje założenia polityki zagranicznej wielkich mocarstw w czasie II wojny światowej - charakteryzuje działania na frontach w latach 1944- 1945	
Rozdział II: Polacy podczas II wojny światowej							
1. Dwie okupacje	1. Podział ziem polskich 2. Okupacja niemiecka 3. Terror hitlerowski 4. Okupacja sowiecka 5. Deportacje w głąb ZSRS	xxxiv.1 xxxiv.2	- wyjaśnia znaczenie terminów: Generalne Gubernatorstwo, sowietyzacja, łapanka, wysiedlenia, deportacja, akcja „AB”	- wskazuje na mapie tereny pod okupacją niemiecką i sowiecką, miejsca masowych egzekucji Polaków pod okupacją	- zna datę podpisania traktatu o granicach i przyjaźni (28 IX 1939) - podaje przykłady terroru niemieckiego	- wyjaśnia znaczenie terminów: volksdeutsch, volkslista, gadžinówka, Akcja Specjalna „Kraków”, „granatowa” policja, Pawiak	- porównuje i ocenia okupacyjną politykę władz niemieckich i sowieckich wobec społeczeństwa polskiego

	6. Zbrodnia katyńska		- zna datę zbrodni katyńskiej (IV-V 1940)	niemiecką oraz zsyłek i kaźni ludności polskiej w ZSRS - charakteryzuje główne cele niemieckiej i sowieckiej polityki okupacyjnej	i sowieckiego (Palmiry, kaźń profesorów krakowskich i lwowskich, Katyń) - omawia okoliczności i przebieg zbrodni katyńskiej	- identyfikuje postać Hansa Franka - przedstawia zmiany terytorialne na ziemiach polskich pod okupacją - przedstawia i porównuje politykę okupanta niemieckiego na ziemiach wcielonych do III Rzeszy i w Generalnym Gubernatorstwie - przedstawia cele deportacji Polaków w głąb ZSRS	
2. Władze polskie na uchodźstwie	1. Powstanie polskiego rządu na emigracji 2. Armia Polska na Zachodzie 3. Polacy na frontach II wojny światowej 4. Relacje polsko-sowieckie 5. Armia Andersa w ZSRS 6. Sprawa katyńska 7. Śmierć generała	XXXIV.2 XXXV.1	- wyjaśnia znaczenie terminów: rząd emigracyjny, układ Sikorski-Majski, armia Andersa, sprawa katyńska - zna daty: powstania rządu emigracyjnego (IX 1939), układu Sikorski-Majski (VII 1941)	- wyjaśnia znaczenie terminów: Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie, katastrofa gibraltarska - wymienia polskie formacje wojskowe uczestniczące w najważniejszych bitwach II	- omawia postanowienia układu Sikorski-Majski - wymienia i wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew II wojny światowej z udziałem Polaków (walki o Narwik, Monte Cassino,	- zna daty: walk o Narwik (1940), walk o Tobruk (1941), zerwania stosunków rządu emigracyjnego z ZSRS (IV 1943), katastrofy gibraltarskiej (VII 1943) - identyfikuje	- omawia polityczne skutki katastrofy gibraltarskiej - omawia losy polskich żołnierzy internowanych po klęsce wrześniowej - przedstawia tworzące się w ZSRS i w kraju pod okupacją

	Sikorskiego		<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Władysława Sikorskiego, Władysława Andersa - przedstawia okoliczności powstania polskiego rządu emigracyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> wojny światowej - wyjaśnia przyczyny zerwania przez ZSRS stosunków dyplomatycznych z polskim rządem na uchodźstwie 	<ul style="list-style-type: none"> Falaise, Arnhem, Berlin, bitwa o Anglię, oblężenie Tobruku) 	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Władysława Raczkiewicza, Stanisława Mikołajczyka, Kazimierza Sosnkowskiego, Stanisława Maczka, Stanisława Sosabowskiego, Zygmunta Berlinga - wyjaśnia, jakie znaczenie miała działalność rządu emigracyjnego dla Polaków w kraju i na uchodźstwie - omawia okoliczności powstania układu Sikorski-Majski - opisuje okoliczności wyjścia z ZSRS armii Andersa - wymienia polskie formacje wojskowe uczestniczące w najważniejszych bitwach II 	<ul style="list-style-type: none"> ośrodki przyszłych polskich władz komunistycznych
--	-------------	--	---	---	---	--	---

						wojny światowej	
TSW – Kim był kapral Wojtek?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jak Wojtek został żołnierzem? 2. Niedźwiedzie zadania bojowe 3. Niedźwiedź cywil 	XXXV.2	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu żołąd - identyfikuje postacie: gen. Władysława Andersa, kaprala Wojtka 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia okoliczności przygarnięcia niedźwiadka przez polskich żołnierzy - opisuje prace, które pomagał wykonywać niedźwiedź Wojtek 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje trasę, którą przemierzyła armia Andersa 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia powojenne losy niedźwiedzia Wojtka - tłumaczy, dlaczego niedźwiedź Wojtek nie trafił po wojnie do Polski 	
3. Polskie Państwo Podziemne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początki działalności konspiracyjnej 2. Powstanie Armii Krajowej 3. Działalność polskiego podziemia 4. Polskie Państwo Podziemne 	XXIV.4	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: Polskie Państwo Podziemne, Związek Walki Zbrojnej (ZWZ), Armia Krajowa (AK), Szare Szeregi - zna datę powstania AK (II 1942) - identyfikuje postacie: Stefana 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie rejony najintensywniejszej działalności polskiej partyzantki - przedstawia strukturę Polskiego Państwa Podziemnego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: partyzantka Hubala, Służba Zwycięstwu Polski (SZP), Delegatura Rządu RP na Kraj, sabotaż - wymienia sfery działalności Polskiego Państwa 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: cichociemni, dywersja, Bataliony Chłopskie, Narodowe Siły Zbrojne, Gwardia Ludowa, Armia Ludowa - zna daty: powstania SZP (IX 1939), ZWZ 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje działalność partyzantki majora Hubala - wyjaśnia, w jaki sposób rząd emigracyjny utrzymywał kontakty z krajem pod okupacją

			Roweckiego „Grotą”, Tadeusza Komorowskiego „Bora”		Podziemnego - wyjaśnia, jaką rolę odgrywała Armia Krajowa	(XI 1939), akcji pod Arsenalem (1943), zamachu na F. Kutschere (II 1944) - identyfikuje postacie: Henryka Dobrzańskiego, „Hubala”, Jana Bytnara „Rudego”, Jana Karskiego, Jana Nowaka-Jeziorańskiego - wyjaśnia, na czym polegała działalność Delegata Rządu na Kraj - wymienia najważniejsze akcje zbrojne ZWZ/AK	
TSW - Akcje polskiego ruchu oporu	1. Kedyw 2. Akcja pod Arsenalem 3. Akcja „Główki”	XXXIV.4	- wyjaśnia znaczenie terminów: sabotaż, dywersja - identyfikuje postacie: Jana Bytnara „Rudego”, Tadeusza Zawadzkiego „Zośki”, Franza Kutschery	- wyjaśnia znaczenie terminów: akcja pod Arsenalem, zamach na F. Kutschere, Kedyw - zna daty: akcji pod Arsenalem (III 1943), zamachu na F. Kutschere (II 1944)	- przedstawia przyczyny i skutki zamachu na F. Kutschere - podaje przyczyny i skutki akcji pod Arsenalem - przedstawia metody działania Kedywu	- wyjaśnia znaczenie terminów: akcja pod Arsenalem („Meksyk II”), akcja „Główki” - zna daty: decyzji AK o przejściu od biernego oporu do ograniczonej walki z	- omawia przebieg akcji pod Arsenalem oraz zamachu na F. Kutschere - wyjaśnia, jakie represje spotkały Polaków za przeprowadzenie akcji pod Arsenalem - ocenia zaangażowanie

						okupantem (1942) - identyfikuje postać Emila Fieldorfa „Nila”	młodych ludzi w walce z okupantem
4. Społeczeństwo polskie pod okupacją	4. Postawa Polaków wobec okupantów 5. Zagłada polskich Żydów 6. Powstanie w getcie warszawskim 7. Polacy wobec Holokaustu 8. Rzeź wołyńska	XXXIV.1 XXXIV.2 XXXIV.3	- wyjaśnia znaczenie terminów: Rada Pomocy Żydom „Żegota”, Sprawiedliwy wśród Narodów Świata, rzeź wołyńska - zna daty: wybuchu powstania w getcie warszawskim (IV 1943), rzezi wołyńskiej (1943)	- identyfikuje postacie: Ireny Sendlerowej, Józefa i Wiktorii Ulmów, Witolda Pileckiego - wymienia postawy Polaków wobec polityki okupanta niemieckiego	- wymienia znaczenie terminów: szmalcownik, Ukraińska Powstańcza Armia (UPA), czystki etniczne - identyfikuje postacie: Jana Karskiego, Stepana Bandery - omawia wysiedlenia na Zamojszczyźnie i ich skutki	- wyjaśnia przyczyny i opisuje przebieg konfliktu polsko-ukraińskiego (rzeź wołyńska) na Kresach Wschodnich - charakteryzuje życie codzienne w kraju pod okupacją niemiecką na przykładzie Warszawy - opisuje postawy Polaków wobec Holokaustu - opisuje przebieg powstania w getcie warszawskim	- przedstawia stosunek państw zachodnich do Holokaustu - ocenia postawy Polaków wobec polityki okupantów
5. Akcja „Burza” i powstanie warszawskie	1. Akcja „Burza” i jej przebieg 2. Przyczyny wybuchu powstania warszawskiego	XXXIV.5	- wyjaśnia znaczenie terminów: godzina „W”, plan „Burza”, rzuty	- identyfikuje postacie: Tadeusza Komorowskiego „Bora” - przedstawia	- przedstawia przyczyny i opisuje skutki powstania warszawskiego	- wyjaśnia znaczenie terminu operacja „Ostra Brama” - zna datę	- opisuje realizację planu „Burza” na Kresach Wschodnich - omawia

	<p>3. Wybuch powstania</p> <p>4. Powstanie warszawskie</p> <p>5. Skutki powstania</p>		<p>- zna daty wybuchu i upadku powstania warszawskiego (1 VIII-2 X 1944)</p>	<p>założenia planu „Burza”</p>		<p>operacji „Ostra Brama” (VII 1944)</p> <p>- omawia okoliczności polityczne i militarne, które wpłynęły na podjęcie decyzji o wybuchu powstania w Warszawie</p> <p>- charakteryzuje etapy przebiegu powstania warszawskiego</p>	<p>postawę wielkich mocarstw wobec powstania warszawskiego</p> <p>- ocenia decyzję władz polskiego podziemia dotyczącą wybuchu powstania, uwzględniając sytuację międzynarodową i wewnętrzną</p> <p>- ocenia postawę aliantów zachodnich i ZSRS wobec powstania warszawskiego</p>
<p>6. Sprawa polska pod koniec wojny</p>	<p>1. PolskaLubelska</p> <p>2. Wielka Trójka a sprawa polska</p> <p>3. Represje wobec Polskiego Państwa Podziemnego</p> <p>4. Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej</p>	<p>xxxv.3</p> <p>xxxvii.1</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: Krajowa Rada Narodowa, Manifest PKWN, Polska Lubelska, Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej (TRJN)</p> <p>- zna daty: ogłoszenia Manifestu PKWN (VII 1944), konferencji w Jałcie (II 1945)</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminu proces szesnastu</p> <p>- identyfikuje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Leopolda Okulickiego</p> <p>- wymienia postanowienia konferencji w Teheranie oraz w Jałcie dotyczące Polski</p>	<p>- zna daty: rozwiązania AK (I 1945), procesu szesnastu (VI 1945), powstania TRJN (VI 1945)</p> <p>- omawia okoliczności i skutki powstania TRJN</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminu Niepodległość („NIE”)</p> <p>- identyfikuje postać Edwarda Osóbki-Morawskiego</p> <p>- przedstawia najważniejsze etapy procesu przejmowania władzy w Polsce przez komunistów</p> <p>- podaje</p>	<p>- ocenia stosunek wielkich mocarstw do sprawy polskiej</p>

						przejawy zależności Polski od ZSRS po wojnie - opisuje metody represji zastosowane przez komunistów wobec Polskiego Państwa Podziemnego	
Rozdział III: Świat po II wojnie światowej							
1. Początek zimnej wojny	1. Skutki II wojny światowej 2. Konferencja w Poczdamie i procesy norymberskie 3. Powstanie ONZ 4. Ekspansja komunizmu w Europie 5. Zimna wojna i doktryna Trumana 6. Kryzys berliński 7. Powstanie dwóch państw niemieckich 8. Powstanie NATO	XXXIII.4 XXXVI.1 XXXVI.2 XXXVI.3 XXXVI.4 XXXVI.7	- wyjaśnia znaczenie terminów: Organizacja Narodów Zjednoczonych, układ dwubiegunowy, Powszechna deklaracja praw człowieka, strefa okupacyjna, żelazna kurtyna, blokada Berlina Zachodniego, NATO, mur berliński, reparacje wojenne - identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Harry'ego	- wyjaśnia znaczenie terminów: procesy norymberskie, plan Marshalla, doktryna Trumana - zna daty: konferencji założycielskiej ONZ (IV 1945), konferencji poczdamskiej (VII-VIII 1945), uchwalenia Powszechnej deklaracji praw człowieka (1948), powstania RFN i NRD (1949), powstania NATO (1949), budowy muru	- identyfikuje postacie: George'a Marshalla - wymienia postanowienia konferencji w Poczdamie - przedstawia przyczyny powstania dwóch państw niemieckich - wskazuje okoliczności powstania NATO	- opisuje okoliczności budowy muru berlińskiego - wyjaśnia znaczenie terminów: Karta Narodów Zjednoczonych, Rada Bezpieczeństwa ONZ, Zgromadzenie Ogólne ONZ, sekretarz generalny ONZ, powstanie berlińskie, cztery D: denazyfikacja, demilitaryzacja, dekartelizacja, demokratyzacja - zna daty:	- wyjaśnia przyczyny dominacji USA i ZSRS w powojennym świecie - ocenia znaczenie powstania ONZ - ocenia politykę państw okupacyjnych wobec Niemiec

			<p>Trumana - wskazuje na mapie podział Europy na blok zachodni i wschodni</p>	<p>berlińskiego (1961) - przedstawia bilans II wojny światowej dotyczący strat ludności i zniszczeń - wyjaśnia, czym była zimna wojna</p>		<p>podpisania Karty Narodów Zjednoczonych (VI 1945), ogłoszenia planu Marshalla (1947), przemówienia W. Churchilla w Fulton (1946), ogłoszenia doktryny Trumana (1947), blokady Berlina Zachodniego (1948-1949) - przedstawia polityczne skutki II wojny światowej - wyjaśnia genezę blokady Berlina Zachodniego</p>	
<p>TSW - Mur berliński</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miasto podzielone żelazną kurtyną 2. Ucieczka do lepszego świata 3. Solidarni z berlińczykami 4. Upadek muru 	<p>xxxvi.7</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminu mur berliński - zna daty: rozpoczęcia budowy muru berlińskiego (VIII 1961), zjednoczenia Niemiec (1990)</p>	<p>- identyfikuje postać Helmuta Kohla - wymienia przyczyny zbudowania muru berlińskiego</p>	<p>- wyjaśnia, dlaczego ludzie uciekali do Berlina Zachodniego</p>	<p>- omawia okoliczności upadku muru berlińskiego - wyjaśnia znaczenie terminu Checkpoint Charlie - zna datę wydarzeń przy Checkpoint</p>	<p>- wyjaśnia, jaką rolę w komunistycznej propagandzie odgrywał mur berliński - wyjaśnia, w jaki sposób międzynarodowa opinia publiczna zareagowała na budowę muru</p>

						Charlie (1961) - identyfikuje postacie: Johna Fitzgeralda Kennedy'ego, Ronalda Reagana, Michaiła Gorbaczowa - opisuje, jak budowano mur berliński	berlińskiego - ocenia znaczenie, jakie dla podzielonego Berlina miały wizyty prezydentów USA - J.F. Kennedy'ego i R. Reagana
2. Za żelazną kurtyną	1. ZSRS po II wojnie światowej 2. Kraje demokracji ludowej 3. Odwilż w bloku wschodnim 4. Układ Warszawski 5. Powstanie węgierskie w 1956 r. 6. Polityka odprężenia	XXXVI.4 XXXVI.5	- wyjaśnia znaczenie terminów: supermocarstwo, kraje demokracji ludowej, odwilż, tajny referat Chruszczowa, destalinizacja, Układ Warszawski - zna datę śmierci J. Stalina (1953)	- wyjaśnia znaczenie terminu powstanie węgierskie - zna datę powstania węgierskiego (X 1956) - identyfikuje postać Nikity Chruszczowa - omawia cechy charakterystyczne państw demokracji ludowej	- wyjaśnia znaczenie terminu Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG) - wyjaśnia znaczenie śmierci Stalina dla przemian w ZSRS i krajach demokracji ludowej - omawia okoliczności powstania i znaczenie Układu Warszawskiego	- zna daty: powstania RWPG (1949), powstania Układu Warszawskiego (1955), XX Zjazdu KPZR (1956) - identyfikuje postać Imre Nagya - przedstawia najważniejsze tezy referatu N. Chruszczowa na XX Zjeździe KPZR i konsekwencje wygłoszenia tego przemówienia - wymienia przyczyny i skutki powstania	- charakteryzuje i porównuje sytuację społeczno-polityczną w ZSRS po zakończeniu II wojny światowej i po śmierci Stalina - charakteryzuje sposób sprawowania władzy i politykę prowadzoną przez N. Chruszczowa - wymienia przejawy odprężenia w relacjach międzynarodowych w latach 1953-1960

						węgierskiego w 1956 r. - przedstawia przebieg powstania węgierskiego z 1956 r.	
3. Rozpad systemu kolonialnego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wojna domowa w Chinach 2. Polityka wewnętrzna Mao Zedonga 3. Wojna w Korei 4. Rozpad systemu kolonialnego 5. Klęska Francji w Indochinach 6. Powstanie Indii i Pakistanu 7. Upadek kolonializmu w Afryce 8. Kraje Trzeciego Świata 	<p>xxxvi.6 xxxvi.9</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: Wielki Skok, rewolucja kulturalna, dekolonizacja, Trzeci Świat, Rok Afryki</p> <p>- zna daty: wojny w Korei (1950-1953), Roku Afryki (1960)</p> <p>- wskazuje przyczyny rozpadu systemu kolonialnego</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminu metoda biernego oporu</p> <p>- identyfikuje postacie: Mao Zedonga, Kim Ir Sena, Mahatmy Gandhiego</p> <p>- wskazuje na mapie Koreę, Wietnam, Chiny, Indie, Pakistan</p> <p>- przedstawia najważniejsze skutki polityczne i gospodarcze procesu dekolonizacji</p>	<p>- omawia sposoby realizacji i skutki Wielkiego Skoku w Chinach</p> <p>- wyjaśnia, w jaki sposób przebiegała rewolucja kulturalna w Chinach</p>	<p>- zna datę powstania Chińskiej Republiki Ludowej (1949)</p> <p>- wyjaśnia znaczenie terminów: czerwona książeczka, neokolonializm</p> <p>- przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Chinach po II wojnie światowej</p> <p>- opisuje komunistyczne reżimy w Chinach i Korei Północnej, szczególnie uwzględniając stosunek władzy do jednostki</p> <p>- opisuje skutki polityki gospodarczej</p>	<p>- przedstawia rywalizację USA i ZSRS podczas wojny w Korei</p> <p>- opisuje proces dekolonizacji Indochin</p> <p>- charakteryzuje konflikty zbrojne w Afryce</p> <p>- charakteryzuje problemy państw Trzeciego Świata po uzyskaniu niepodległości</p> <p>- omawia przyczyny i skutki konfliktów w Azji w czasie zimnej wojny</p> <p>- ocenia rolę Mahatmy Gandhiego w procesie dekolonizacji Indii</p>

						i kulturalnej Mao Zedonga - podaje przyczyny konfliktu indyjsko-pakistańskiego - przedstawia skutki rozpadu brytyjskiego imperium kolonialnego w Indiach	
4. Konflikt na Bliskim Wschodzie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powstanie państwa Izrael 2. Kryzys sueski 3. Wojna sześciodniowa i JomKippur 4. Konflikt palestyński pod koniec XX w. 5. Rewolucja islamska w Iranie 6. I wojna w Zatoce Perskiej 	XXXVI.8	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: Bliski Wschód, syjonizm - zna daty: powstania Izraela (1948), rewolucji islamskiej w Iranie (1979), I wojny w Zatoce Perskiej (1990) 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: konflikt żydowsko-palestyński, wojna sześciodniowa, wojna JomKippur, Organizacja Wyzwolenia Palestyny (OWP) - identyfikuje postacie: Dawida Ben Guriona, Jasira Arafata, RuhollahaChomejniego - wskazuje na mapie rejon Bliskiego Wschodu i Zatoki Perskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: Autonomia Palestyńska, operacja „Pustynna burza” - wymienia przyczyny i skutki konfliktów izraelsko-arabskich - przedstawia okoliczności, w jakich powstało państwo Izrael 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: wojny o niepodległość Izraela (1948-1949), wojny izraelsko-egipskiej (1956), wojny sześciodniowej (1967), wojny JomKippur (1973), porozumienia z Oslo (1993) - identyfikuje postacie: Gamala Abdela Nasera, Saddama Husajna - omawia proces powstawania państwa Izrael i jego 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia znaczenierozpowszczenia nowych środków transportu - ocenia rolę mocarstw światowych w konflikcie bliskowschodnim - charakteryzuje i ocenia zjawisko terroryzmu palestyńskiego

						<p>funkcjonowanie w pierwszych latach niepodległości</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje charakter konfliktu bliskowschodniego - omawia konflikt w rejonie Zatoki Perskiej - przedstawia przyczyny i skutki rewolucji islamskiej w Iranie 	
5. Zimna wojna i wyścig zbrojeń	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rywalizacja Wschód-Zachód 2. Kryzys kubański 3. Wojna w Wietnamie 4. Rywalizacja w kosmosie 5. Rządy Breżniewa 6. Praska Wiosna 1968 r. 	<p>xxxvi.5 xxxvi.7</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: wyścig zbrojeń, odprężenie - identyfikuje postacie: Nikity Chruszczowa, Fidela Castro, Johna F. Kennedy'ego, Leonida Breżniewa 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: kryzyskubański, Praska Wiosna - zna daty: wysłania pierwszego człowieka w kosmos (1961), ogłoszenia blokady morskiej Kuby (1962), Praskiej Wiosny (1968) - wyjaśnia, na czym polegała rywalizacja (zimna wojna) między USA i 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: umieszczenia pierwszego sztucznego satelity w kosmosie (1957), lądowania na Księżycu (1969) - przedstawia przyczyny i skutki konfliktu kubańskiego - omawia przyczyny i skutki Praskiej Wiosny 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Dwighta Eisenhowera, Jurija Gagarina, Neila Armstronga, Aleksandra Dubčeka, Pol Pota - omawia główne założenia polityki zagranicznej ZSRS i USA w latach 60. i 70. XX w. - przedstawia przyczyny i 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia wpływ ZSRS na świecie i ocenia ich polityczne konsekwencje

				ZSRS w dziedzinach: wojskowości i podboju kosmosu		skutki amerykańskiej interwencji w Wietnamie - wyjaśnia okoliczności interwencji sił Układu Warszawskiego w Czechosłowa cji	
6. Droga ku wspólnej Europie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Demokracja w Europie Zachodniej 2. Upadek europejskich dyktatur 3. Początek integracji europejskiej 4. Powstanie EWG i Euratomu 5. Powstanie Unii Europejskiej 	xxxvi.12	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: Unia Europejska, euro - zna datę powstania Unii Europejskiej w wyniku zawarcia traktatu z Maastricht (1992) - podaje przyczyny integracji europejskiej - identyfikuje postać Roberta Schumana 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: traktaty rzymskie, Europejska Wspólnota Węgla i Stali (EWWiS), Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG), Euratom, układ z Schengen, traktat z Maastricht - zna daty: powstania EWWiS(1952), podpisania traktatów rzymskich (1957) 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: ogłoszenia planu Schumana (1950), podpisania układu w Schengen (1985) - identyfikuje postacie: Konrada Adenauera, Alcidade Gasperiego - wskazuje na mapie państwa założycielskie EWG oraz państwa należące do UE - wymienia zjawiska, które wpłynęły na umocnienie się demokracji w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: plan Schumana, Komisja Europejska, Parlament Europejski, Rada Europejska, Beneluks, unia celna - przedstawia etapy tworzenia Unii Europejskiej - wyjaśnia, w jaki sposób doszło do demokratycznych przemian w krajach Europy Zachodniej i Południowej 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie etapy rozszerzania EWG - omawia wpływ integracji europejskiej na rozwój gospodarczy i demokratyzację państw Europy Zachodniej - ocenia gospodarcze i polityczne skutki integracji europejskiej

					Zachodniej po II wojnie światowej		
7. Przemiany społeczne i kulturowe drugiej połowie XX w.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rewolucja obyczajowa 2. Ruchy kontestatorskie 3. Bunt studentki 4. Prawa kobiet 5. Terroryzm polityczny 6. Walka z segregacją rasową w USA 7. Sobór watykański II 	xxxvi.13	- wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja obyczajowa, ruch kontestatorski, hipisi, pacyfizm, feminizm, segregacja rasowa	- zna datę obrad soboru watykańskiego II (1962-1965) - identyfikuje postacie: Martina Luthera Kinga, Jana XXIII, Pawła VI	- zna datę buntów studenckich we Francji (1968) - przedstawia przyczyny przemian społecznych i kulturowych w drugiej połowie XX w. - omawia cechy charakterystyczne rewolucji obyczajowej i jej skutki	- przedstawia cele buntów studenckich w krajach zachodnich w latach 60. - wymienia hasła ruchów kontestatorskich - wyjaśnia, na czym polegała walka z segregacją rasową w USA - wymienia skutki obrad soboru watykańskiego II - prezentuje poglądy ruchów walczących o prawa kobiet w XX w. - omawia przyczyny, przejawy i skutki buntów studenckich - opisuje walkę o równouprawnienie rasowe - wymienia przykłady	- wyjaśnia znaczenie terminów: kontrkultura, laicyzacja, Greenpeace, Woodstock, terroryzm polityczny - omawia cechy charakterystyczne ruchów kontestatorskich i pacyfistycznych - wymienia przejawy terroryzmu politycznego - ocenia skutki społeczne, kulturalne i polityczne przemian obyczajowych lat 60. XX w. - ocenia znaczenie reform soboru watykańskiego II

						zespołów rockowych, które miały wpływ na kształtowanie się kultury młodzieżowej lat 60. i 70.		
Rozdział IV: Polska po II wojnie światowej								
1. Początki władzy komunistów w w Polsce	1. Nowa Polska 2. Polacy wobec komunistów 3. Referendum ludowe w 1946 r. 4. Sfałszowane wybory w 1947 r. 5. Podziemie antykomunistyczne 6. Przemiany gospodarcze	xxxiii.5 xxxvii.1 xxxvii.2	- wyjaśnia znaczenie terminów: Ziemie Odzyskane, przesiedlenia ludności, Polska Partia Robotnicza, Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL), żołnierze niezłomni (wyklęci)	- wyjaśnia znaczenie terminów: akcja „Wisła”, referendum ludowe, demokracja ludowa, reforma rolna, nacjonalizacja przemysłu - zna daty: referendum ludowego (1946), pierwszych powojennych wyborów parlamentarnych (1947) - identyfikuje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Witolda Pileckiego, Danuty Siedzikówny „Inki” - wskazuje na	- wyjaśnia znaczenie terminów: Urząd Bezpieczeństwa (UB), cenzura prewencyjna, Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” (WiN), bitwa o handel - identyfikuje postać Józefa Franczaka „Lalusia” - przedstawia przyczyny i skutki migracji ludności na ziemiach polskich po II wojnie światowej - opisuje metody, dzięki którym komuniści zdobyli władzę	- przedstawia przyczyny i skutki migracji ludności na ziemiach polskich po II wojnie światowej - przedstawia etapy przejmowania władzy w Polsce przez komunistów - przytacza	- charakteryzuje międzynarodowe uwarunkowania kształtowania polskiej państwowej po II wojnie światowej - przedstawia okoliczności i skutki przeprowadzenia referendum ludowego - przedstawia realia funkcjonowania podziemia niepodległościowego - przedstawia etapy przejmowania władzy w Polsce przez komunistów - przytacza	- ocenia postawę żołnierzy wyklętych - ocenia postawy Polaków wobec nowego reżimu - podaje przejawy zależności Polski od ZSRS po wojnie - omawia przebieg odbudowy Warszawy - określa społeczne i polityczne konsekwencje wprowadzenia dekretów o reformie rolnej oraz nacjonalizacji przemysłu

				mapie granice Polski po II wojnie światowej, kierunki powojennych przesiedleń ludności na ziemiach polskich	w Polsce	metody terroru stosowane przez komunistów	
TSW - Jak Polacy zasiedlali Ziemie Odzyskane?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przejmowanie kontroli 2. Napływ osadników 3. Zagospodarowanie Ziem Odzyskanych 4. <i>Sami swoi</i> 	<p>XXXVII.1 XXXVIII.1</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: Ziemie Odzyskane, szabrownictwo</p> <p>- zna daty: początku napływu osadników na Ziemie Odzyskane (1945), akcji „Wisła” (1947)</p>	<p>- omawia proces przejmowania kontroli nad Ziemiami Odzyskanymi przez Polaków</p> <p>- wymienia, skąd pochodzili osadnicy, którzy znaleźli się na Ziemach Odzyskanych</p>	<p>- omawia przyczyny napływu osadników na Ziemie Odzyskane</p> <p>- przedstawia postawy Polaków, którzy znaleźli się na Ziemach Odzyskanych</p>	<p>- wyjaśnia, jak propaganda komunistyczna propagowała ideę Ziem Odzyskanych</p> <p>- wyjaśnia, jak władze polskie traktowały Niemców zamieszkujących Ziemie Odzyskane</p> <p>- przedstawia rolę Kościoła katolickiego w integracji Ziem Odzyskanych z Polską</p> <p>- wymienia przykłady filmów o losach Ziem Odzyskanych i ich mieszkańcach</p>	<p>- ocenia politykę władz komunistycznych wobec Ziem Odzyskanych</p>
2. Polska	1. Powstanie	XXXVIII.1	- wyjaśnia	- wyjaśnia	- zna datę	- przedstawia	- ocenia kult

w czasach stalinizmu	<ol style="list-style-type: none"> 2. Przemiany gospodarczo-społeczne 3. Próba kolektywizacji rolnictwa 4. Okres stalinizmu w Polsce (1948-1956) 5. Socrealizm 6. Konstytucja stalinowska 1952 r. 7. Walka z Kościołem katolickim 	XXXVIII.2	<p>znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (PZPR), system monopartyjny, Polska Rzeczpospolita Ludowa (PRL), system centralnego sterowania gospodarką, Państwowe Gospodarstwa Rolne</p> <p>- identyfikuje postacie: Władysława Gomułki, Bolesława Bieruta</p>	<p>znaczenie terminów: plan sześcioletni, kolektywizacja, stalinizm, socrealizm</p> <p>- zna daty: powstania PZPR (1948), przyjęcia Konstytucji PRL (1952)</p> <p>- podaje założenia planu sześcioletniego</p>	<p>planu sześcioletniego (1950-1955)</p> <p>- wyjaśnia znaczenie terminów: „wyścig pracy”, przodownik pracy, kułak</p> <p>- podaje główne cechy ustroju politycznego Polski w okresie stalinowskim</p> <p>- wskazuje cechy charakterystyczne socrealizmu w kulturze polskiej</p>	<p>okoliczności powstania PZPR</p> <p>- przedstawia konsekwencje społeczne i ekonomiczne planu sześcioletniego</p> <p>- omawia cele propagandy komunistycznej w czasach stalinizmu</p> <p>- przedstawia założenia Konstytucji PRL z 1952 r.</p> <p>- opisuje system represji władz komunistycznych wobec Kościoła</p>	<p>jednostki w Polsce w okresie stalinizmu</p>
3. Czasy Gomułki (1956-1970)	<ol style="list-style-type: none"> 1. PRL po śmierci Stalina 2. Poznański Czerwiec 3. Rządy Gomułki - mała stabilizacja 4. Spór z Kościołem 5. Marzec 1968 r. 6. Grudzień 1970 r. 	<p>XXXVIII.3</p> <p>XXXIX.1</p> <p>XXXIX.2</p> <p>XXXIX.3</p> <p>XXXIX.4</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: Służba Bezpieczeństwa (SB), odwilż październikowa, mała stabilizacja, obchody Tysiąclecia Chrztu Polski</p> <p>- zna daty: śmierci J. Stalina (1953), obchodów Tysiąclecia</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: poznański Czerwiec, „polska droga do socjalizmu”, Marzec 1968 r., Grudzień 1970 r.</p> <p>- zna daty: wydarzeń poznańskich (VI 1956), polskiego Października (X 1956),</p>	<p>- wyjaśnia przyczyny i skutki oraz opisuje przebieg wydarzeń poznańskiego Czerwca i polskiego Października w 1956 r.</p> <p>- omawia przejawy odwilży październikowej</p>	<p>- zna datę wystosowania listu episkopatu polskiego do episkopatu niemieckiego (1965)</p> <p>- identyfikuje postać Romka Strzałkowskiego</p> <p>- omawia proces odwilży</p> <p>- charakteryzuje</p>	<p>- ocenia postawę W. Gomułki wobec wydarzeń poznańskich</p> <p>- ocenia zachowanie władz PRL w obliczu wydarzeń na Wybrzeżu w 1970 r.</p> <p>- ocenia rolę Kościoła katolickiego i środowisk studenckich</p>

			<p>Chrztu Polski (1966)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Władysława Gomułki, kardynała Stefana Wyszyńskiego - prezentuje okoliczności dojścia W.Gomułki do władzy 	<p>wydarzeń marcowych (III 1968), wydarzeń grudniowych na Wybrzeżu (XII 1970)</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje okres rządów W. Gomułki, w tym politykę zagraniczną PRL 	<p>w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przebieg obchodów milenijnych 	<p>przyczyny i narastanie konfliktu władz z Kościołem katolickim</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny i skutki kampanii antysemitycznej w Polsce w 1968 r. - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>List 34</i>, Zmotoryzowane Odwoły Milicji Obywatelskiej (ZOMO) - wyjaśnia przyczyny i skutki wydarzeń z Marca 1968 r. i Grudnia 1970 r. 	<p>w kształtowaniu opozycji wobec władz PRL</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przedstawicieli polskiej szkoły filmowej - opisuje normalizację stosunków między Polską a Republiką Federalną Niemiec
<p>4. Polska w czasach Gierka</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. „Druga Polska” Edwarda Gierka 2. Życie na kredyt 3. Życie codzienne w PRL 4. Propaganda sukcesu 5. Nowelizacja konstytucji 	<p>xxxix.2 xxxix.3</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: „druga Polska”, propaganda sukcesu - identyfikuje postać Edwarda Gierka - przedstawia przemiany w życiu codziennym 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia cechy charakterystyczne rządów E. Gierka - opisuje życie codzienne w czasach PRL 	<ul style="list-style-type: none"> - zna datę nowelizacji Konstytucji PRL (1976) - omawia wpływ zagranicznych kredytów na rozwój przemysłu ciężkiego i górnictwa - wyjaśnia, na 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: ukryte bezrobocie, kino moralnego niepokoju - identyfikuje postacie: Andrzeja Wajdy, Krzysztofa Zanussiego, 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia okres rządów E.Gierka

			Polaków za rządów E. Gierka		czym polegała propaganda sukcesu w czasie rządów E. Gierka	Kazimierza Górskiego, Huberta Wagnera - wyjaśnia, dlaczego polityka gospodarcza E. Gierka nie przyniosła spodziewanych rezultatów - przedstawia okoliczności i skutki nowelizacji konstytucji w 1976 r. - przedstawia wpływ kina moralnego niepokoju na kształtowanie postaw Polaków	
Rozdział V: Upadek komunizmu							
1. Początki opozycji demokratycznej w Polsce	1. Czerwiec 1976 r. 2. Powstanie opozycji antykomunistycznej 3. Rozwój opozycji 4. Papież Polak	xxxix.4 xxxix.5 xxxix.6	- wyjaśnia znaczenie terminu Komitet Obrony Robotników (KOR) - identyfikuje postacie: Jana Pawła II, Jacka Kuronia	- wyjaśnia znaczenie terminu Czerwiec 1976 r. - zna daty: wydarzeń czerwcowych (1976), powstania KOR (1976), wyboru Karola Wojtyły na papieża (16 X 1978), pierwszej	- opisuje genezę, przebieg i skutki wydarzeń czerwcowych w 1976 r. - określa cele i opisuje działalność KOR-u - wyjaśnia wpływ wyboru	- wyjaśnia znaczenie terminów: drugi obieg, Wolne Związki Zawodowe (WZZ) - identyfikuje postacie: Stanisława Pyjasa, Jana Józefa Lipskiego,	- wyjaśnia, dlaczego władze komunistyczne w mniejszym stopniu niż dotąd represjonowały ugrupowania opozycyjne

				pielgrzymki Jana Pawła II do Polski (1979)	Karola Wojtyły na papieża na sytuację w Polsce	Antoniego Macierewicza, Zbigniewa i Zofii Romaszewskich, Leszka Moczulskiego - przedstawia okoliczności narodzin opozycji demokratycznej w Polsce - charakteryzuje rozwój organizacji opozycyjnych w latach 70. XX w.	
2. Powstanie „Solidarności”	1. Strajki sierpniowe w 1980 r. 2. Utworzenie NSZZ „Solidarność” 3. Na drodze do konfrontacji	XXXIX.7 XXXIX.8	- wyjaśnia znaczenie terminów: strajk okupacyjny, 21 postulatów „Solidarności”, NSZZ „Solidarność” - zna datę strajków sierpniowych (VIII 1980), porozumień sierpniowych z Gdańska (31 VIII 1980) - identyfikuje postacie: Lecha	- wyjaśnia znaczenie terminów: wydarzenia sierpniowe, porozumienia sierpniowe - przedstawia przyczyny i skutki strajków sierpniowych w 1980 r.	- wyjaśnia znaczenie terminów: Międzyzakładowy Komitet Strajkowy (MKS), karnawał „Solidarności” - omawia przebieg wydarzeń sierpniowych	- zna daty: powstania NSZZ „Solidarność” (IX 1980), zamachu na Jana Pawła II (V 1981) - identyfikuje postacie: Bogdana Borusewicza, Andrzeja Gwiazdy, Mehmeta Alego Ağcy - omawia działalność	- wyjaśnia, w jaki sposób władze komunistyczne w Polsce przygotowywały się do konfrontacji siłowej z opozycją

			Wałęsy, Anny Walentynowicz			NSZZ „Solidarność” w okresie tzw. karnawału „Solidarności” – przedstawia reakcję ZSRS na wydarzenia w Polsce w 1980 r.	
3. Stan wojenny w Polsce	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie stanu wojennego 2. Internowanie opozycjonistów 3. Reakcja społeczeństwa 4. Ostatnie lata PRL 	XL.1 XL.2	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: stan wojenny, Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego (WRON), internowanie</p> <p>– zna datę wprowadzenia stanu wojennego (13 XII 1981)</p> <p>– identyfikuje postacie: Wojciecha Jaruzelskiego, Lecha Wałęsy, Jerzego Popiełuszki</p>	– przedstawia okoliczności wprowadzenia stanu wojennego w Polsce	– charakteryzuje przebieg stanu wojennego w Polsce	<p>– zna daty: pacyfikacji kopalni „Wujek” (XII 1981), zamordowania ks. J. Popiełuszki (1984)</p> <p>– przedstawia reakcję świata na sytuację w Polsce w okresie stanu wojennego, w tym przyznanie Pokojowej Nagrody Nobla Lechowi Wałęsie</p> <p>– charakteryzuje sytuację PRL po zniesieniu stanu wojennego</p> <p>– przedstawia reakcję społeczeństwa na stan</p>	– ocenia postawy społeczeństwa wobec stanu wojennego

						wojenny - wskazuje wydarzenia, które doprowadziły do upadku komunizmu w Polsce	
TSW - Jak Pomarańczowa Alternatywa walczyła z komunizmem?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początki Pomarańczowej Alternatywy 2. Pomarańczowa Alternatywa w akcji 3. Działalność po Okrągłym Stole 	XL.2	- wyjaśnia znaczenie terminu Pomarańczowa Alternatywa	- zna daty: szczytu aktywności ulicznej Pomarańczowej Alternatywy (1987-1988), końca działalności Pomarańczowej Alternatywy (1990) - identyfikuje postać Waldemara Fydrycha	- wyjaśnia, jakie idee przyświecały Pomarańczowej Alternatywie - wymienia przykłady akcji Pomarańczowej Alternatywy	- identyfikuje postać Krzysztofa Skiby - zna daty pierwszych akcji ulicznych Pomarańczowej Alternatywy (1981) - przedstawia okoliczności powstania Pomarańczowej Alternatywy - wyjaśnia, jak władze reagowały na akcje Pomarańczowej Alternatywy - omawia działalność Pomarańczowej Alternatywy po Okrągłym Stole	- ocenia wpływ Pomarańczowej Alternatywy na kształtowanie postaw antykomunistycznych i obalenie komunizmu
4. Rozpad bloku wschodniego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kryzys ZSRS 2. Ronald Reagan prezydentem USA 	<p>XXXVI.10</p> <p>XXXVI.11</p>	- wyjaśnia znaczenie terminu Jesień Ludów	- wyjaśnia znaczenie terminów: aksamitna	- wyjaśnia znaczenie terminu pucz Janajewa	- zna daty: interwencji zbrojnej ZSRS w Afganistanie	- ocenia rolę M. Gorbaczowa i R. Reagana w zmianie układu

	<p>3. Próby reform w ZSRS 4. Jesień Ludów 5. Rozpad ZSRS</p>		<p>- identyfikuje postacie: Ronalda Reagana, Michaiła Gorbaczowa, Václava Havla</p>	<p>rewolucja, <i>pierestrojka</i>, <i>glasnost</i> - zna daty: obalenia komunizmu w europejskich państwach bloku wschodniego (1989-1990), zjednoczenia Niemiec (1990), rozpadu ZSRS (1991)</p>	<p>- identyfikuje postacie: Borysa Jelcyna, Giennadija Janajewa - przedstawia przejawy kryzysu ZSRS w latach 80. XX w. - wyjaśnia okoliczności rozpadu ZSRS</p>	<p>(1979-1989), przejęcia władzy przez Gorbaczowa (1985), puczu Janajewa (1991), rozwiązania RWPG i Układu Warszawskiego (1991), rozwiązania ZSRS (XII 1991) - charakteryzuje politykę R. Reagana i jej wpływ na zmianę sytuacji międzynarodowej - charakteryzuje wydarzenia Jesieni Ludów w państwach bloku wschodniego - omawia proces rozpadu ZSRS, uwzględniając powstanie niepodległych państw w Europie - wyjaśnia, jakie były</p>	<p>sił w polityce międzynarodowej - przedstawia rolę Gorbaczowa w upadku komunizmu w państwach bloku wschodniego - wymienia próby reform w ZSRS i określa ich skutki polityczne</p>
--	--	--	---	--	---	--	---

						przyczyny rozwiązania RWPG i Układu Warszawskiego	
5. Początek III Rzeczypospolitej	1. Obrady Okrągłego Stołu 2. Wybory czerwcowe w 1989 r. 3. „Wasz prezydent, nasz premier” 4. Budowa III Rzeczypospolitej	XL.3 XLI.1	- wyjaśnia znaczenie terminów: obrady Okrągłego Stołu, wybory czerwcowe - zna daty: obrad Okrągłego Stołu (II-IV 1989), wyborów czerwcowych (4 VI 1989) - identyfikuje postacie: Lecha Wałęsy, Wojciecha Jaruzelskiego, Tadeusza Mazowieckiego	- wyjaśnia znaczenie terminów: Obywatelski Klub Parlamentarny (OKP), sejm kontraktowy - zna datę powołania rządu T. Mazowieckiego (1989)	- podaje postanowienia i skutki obrad Okrągłego Stołu - przedstawia sąsiedztwa wyborów czerwcowych	- wyjaśnia znaczenie terminów: „gruba linia”/„gruba kreska”, ustalenia z Magdaleny - zna daty: wyboru W. Jaruzelskiego na prezydenta (VII 1989) - identyfikuje postacie: Czesława Kiszczaka, Leszka Balcerowicza, Bronisława Geremka, Krzysztofa Skubiszewskiego o - omawia okoliczności zwołania Okrągłego Stołu - przedstawia reformy rządu T. Mazowieckiego	- ocenia znaczenie obrad Okrągłego Stołu dla przemian politycznych w Polsce
rozdział VI: Polska i świat w nowej epoce							
1. Europa	1. Europa na	xxxvi.10	- wyjaśnia	- zna daty:	-	- zna daty:	- omawia

<p>po rozpadzie ZSRS</p>	<p>przełomie XX i XXI w. 2. Powrót mocarstwowych ambicji Rosji 3. Kraje postsowieckie 4. Wojna w byłej Jugosławii 5. Masakra w Srebrenicy</p>	<p>XXXVI.11</p>	<p>znaczenie terminów: Wspólnota Niepodległych Państw (WNP), kraj postsowiecki - identyfikuje postacie: Billa Clintona, Borysa Jelcyna, Władimira Putina</p>	<p>powstania Wspólnoty Niepodległych Państw (1991), wejścia Polski, Czech i Węgier do NATO (1999), rozpadu Jugosławii (1991-1992) - przedstawia okoliczności wstąpienia Polski, Czech i Węgier do NATO</p>	<p>charakteryzuje rząd W. Putina w Rosji - wymienia problemy, z jakimi spotkały się podczas transformacji ustrojowej kraje postsowieckie - prezentuje skutki rozpadu Jugosławii</p>	<p>wojny w Jugosławii (1991-1995), I wojny czeczeńskiej (1994-1996), ludobójstwa w Srebrenicy (1995), porozumienia w Dayton (XI 1995), II wojny czeczeńskiej (1999-2009), rewolucji róż (2003), wojny o Osetię Południową (2008), Euromajdanu (2013-2014) - identyfikuje postacie: Aleksandra Łukaszenki, Wiktora Janukowycza, Wiktora Juszczenki, Micheila Saakaszwilego, Dżochara Dudajewa - przedstawia przyczyny i skutki wojen w byłej Jugosławii i Czeczenii</p>	<p>sytuację polityczną Ukrainy i Gruzji - ocenia rolę W. Putina w przywracaniu Rosji roli mocarstwa</p>
--------------------------	---	-----------------	---	---	---	--	--

						- charakteryzuje sytuację polityczną na Kaukazie	
TSW - Terroryzm czeczeńsk i	1. Pierwsze zamachy 2. Śmierć w teatrze 3. Atak na szkołę	xxxvi.10	- wyjaśnia znaczenie terminu terroryzm - zna datę zamachu na szkołę w Biesłanie (2004)	- wyjaśnia przyczyny narodzin terroryzmu czeczeńskiego	- wymienia przykłady zamachów terrorystycznyc h organizowanyc h przez bojowników czeczeńskich	- zna daty: pierwszego ataku terrorystyczneg o w Rosji przeprowadzon ego przez bojowników czeczeńskich (1995), zamachu w teatrze na Dubrowce (2002) - identyfikuje postać Szamila Basajewa - omawia przebieg i skutki zamachu na szpital w Budionnowsk u - opisuje przebieg zamachu na teatr na Dubrowce - przedstawia przyczyny, przebieg i skutki zamachu	- ocenia postawy bojowników czeczeńskich i władz rosyjskich wobec problemu czeczeńskiego - omawia skutki społeczne i polityczne zamachów bojowników czeczeńskich

						na szkołę w Biełanie - opisuje działania władz rosyjskich skierowane przeciwko terrorystom czeczeńskim	
2. Konflikty na świecie po 1989 r.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Daleki Wschód 2. Kraje afrykańskie 3. Współczesne konflikty na świecie 4. Konflikt palestyńsko-izraelski 5. Wojna z terroryzmem 	<p>xxxvi.8 XXXVI.9</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: Autonomia Palestyńska, Al-Kaida - zna datę ataku na World Trade Center (11 IX 2001) - identyfikuje postacie: George'a W. Busha, Osamy bin Ladena, Saddama Husajna</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: polityka neokolonializmu, apartheid - wyjaśnia, na czym polega polityka neokolonializmu i jakie niesie za sobą skutki</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: masakra na placu Tiananmen, talibowie - wyjaśnia przyczyny i skutki wojny z terroryzmem po 2001 r.</p>	<p>- zna daty: ludobójstwa w Rwandzie (1994), masakry na placu Tiananmen (VI 1989), wybuchu wojny w Syrii (2011), aneksji Krymu (2014) - identyfikuje postacie: Nelsona Mandeli, Jasira Arafata, Icchaka Rabina, Szimona Peresa, Baszara al-Asada - przedstawia rozwój gospodarczy Chin i Japonii w drugiej połowie XX w. - przedstawia przyczyny i charakter</p>	<p>- ocenia problem terroryzmu - ocenia wpływ USA na sytuację polityczną współczesnego świata - wyjaśnia, jakie są przyczyny współczesnych konfliktów w Afryce</p>

3. Polska w latach 90. XX w.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reformy gospodarcze 2. Społeczne koszty przemian ustrojowych 3. Rozpad obozu solidarnościowego 4. Sytuacja wewnętrzna Polski 5. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej 6. Plan Balcerowicza i jego skutki 	<p>XLI.1 XLI.2 XLI.3</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: hiperinflacja, gospodarka wolnorynkowa, prywatyzacja, bezrobocie - identyfikuje postacie: Tadeusza Mazowieckiego, Lecha Wałęsy, Leszka Balcerowicza, Jacka Kuronia, Aleksandra Kwaśniewskiego, Lecha Kaczyńskiego</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: plan Balcerowicza, pluralizm polityczny - zna daty: wdrożenia planu Balcerowicza (1990), wyboru L. Wałęsy na prezydenta (XII 1990), pierwszych w pełni demokratycznych wyborów do parlamentu (1991), wyboru A. Kwaśniewskiego na prezydenta (1995), uchwalenia Konstytucji RP (1997), wyboru L. Kaczyńskiego na prezydenta (2005) - wymienia reformy przeprowadzone w 1999 r. - wymienia najistotniejsze przemiany ustrojowe i ekonomiczne III Rzeczypospolitej</p>	<p>- omawia założenia, realizację i skutki gospodarcze planu Balcerowicza</p>	<p>wojny w Iraku</p> <p>- wyjaśnia znaczenie terminu „wojna na górze” - zna daty: rozwiązania PZPR (1990), uchwalenia małej konstytucji (X 1992), reformy administracyjnej (1999) - identyfikuje postacie: Jana Olszewskiego, Jarosława Kaczyńskiego, Ryszarda Kaczorowskiego - omawia koszty społeczne reform gospodarczych - charakteryzuje scenę polityczną pierwszych lat demokratycznej Polski - przedstawia proces budowania podstaw</p>	<p>- ocenia przemiany polityczne i gospodarcze w Polsce po 1989 r. - omawia podstawy ustrojowe III Rzeczypospolitej w świetle konstytucji z 1997 r.</p>
------------------------------	--	----------------------------------	---	---	---	--	---

				ej		prawnych III Rzeczypospolitej - wyjaśnia przyczyny rozpadu obozu solidarnościowego	
4. Polska w NATO i UE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Polska polityka zagraniczna 2. Polska w strukturach NATO 3. Polska droga do UE 4. Polskie społeczeństwo wobec Unii 5. Polska w walce z terroryzmem 	<p>XLII.1 XLII.2 XLII.3</p>	- wyjaśnia znaczenie terminów: NATO, referendum akcesyjne, Unia Europejska - zna daty: przyjęcia Polski do NATO (1999), wejścia Polski do UE (2004)	- wyjaśnia znaczenie terminu referendum akcesyjne - przedstawia przyczyny i skutki przystąpienia Polski do NATO i UE - omawia konsekwencje członkostwa Polski w NATO	- wymienia i omawia etapy integracji Polski z UE - przedstawia postawy Polaków wobec problemu integracji Polski z UE	- wyjaśnia znaczenie terminów: Trójkąt Weimarski, Grupa Wyszehradzka - zna daty: wyjścia ostatnich wojsk rosyjskich z Polski (1993), obecności polskich żołnierzy na wojnach w Afganistanie (od 2002) i Iraku (2003-2008) - określa główne kierunki polskiej polityki zagranicznej - wymienia i omawia etapy polskiej akcesji do NATO	- ocenia rezultaty polskiego członkostwa w NATO i UE - opisuje udział Polski w wojnie z terroryzmem - wymienia korzyści, jakie przyniosły Polsce integracja z UE oraz wejście do NATO
5. Wyzwania	<ol style="list-style-type: none"> 1. Globalizacja 2. Rewolucja 	XXXVI.13	- wyjaśnia znaczenie	- omawia zalety i wady	- wskazuje cechy	- wyjaśnia znaczenie	- omawia szanse i niebezpieczeństwa

współczesnego świata	<p>informacyjna</p> <p>3. Kultura masowa i amerykańska</p> <p>4. Problemy demograficzne</p> <p>5. Problem migracji</p> <p>6. Przestępczość zorganizowana i terroryzm</p> <p>7. Zagrożenia ekologiczne</p>		terminów: internet, globalizacja, amerykańska, kultura masowa	wprowadzenia nowych środków komunikacji - wyjaśnia, jakie szanse i zagrożenia niesie za sobą globalizacja - opisuje przejawy globalizacji we współczesnym świecie	współczesnej kultury masowej - opisuje zjawisko amerykańskiej - prezentuje zagrożenia ekologiczne współczesnego świata - omawia przyczyny, kierunki i skutki ruchów migracyjnych we współczesnym świecie	terminów: bogata Północ, biedne Południe, „globalna wioska”, Dolina Krzemowa, efekt cieplarniany, arabska wiosna, Państwo Islamskie, protokół z Kioto - określa przyczyny i skutki narastania nierówności społecznych we współczesnym świecie - wyjaśnia, jakie zagrożenia niesie za sobą przestępczość zorganizowana - przedstawia działania współczesnego świata na rzecz poprawy stanu ekologicznego naszej planety - wyjaśnia, na czym polegają kontrasty społeczne we	wa dla człowieka wynikające ze współczesnych zmian cywilizacyjnych - ocenia skutki amerykańskiej kultury na świecie - omawia zjawisko terroryzmu islamskiego - przedstawia przyczyny i skutki przemian w świecie arabskim w latach 2010-2013 - przedstawia działania podejmowane w celu niwelowania problemów demograficznych, społecznych i ekologicznych we współczesnym świecie - przedstawia konsekwencje wzrostu poziomu urbanizacji współczesnego świata
----------------------	---	--	---	---	--	--	---

						współczesnym świecie - wymienia problemy demograficzne współczesnego świata - wskazują najważniejsze zagrożenia społeczne współczesnego świata	
--	--	--	--	--	--	--	--

